

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN VE AİLE ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI**

**ÖMER SEYFETİN'İN HİKÂYELERİNDE AİLE VE
TOPLUMSAL CİNSİYET**

Yüksek Lisans Tezi

Mahmut BEKTAŞ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Yaşar BARUT

Samsun, 2019

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

... / ... / 2019 (İmza)

Mahmut BEKTAŞ

TEZ KABUL VE ONAYI

Mahmut BEKTAŞ tarafından hazırlanan Ömer Seyfettin Hikâyelerinde Aile ve Toplumsal Cinsiyet başlıklı bu çalışma, 29/04/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliğiyle başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi Çalışması olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: Doç. Dr. Murat Gökhan DALYAN

Üye: Doç. Dr. Cafer ÖZDEMİR

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Yaşar BARUT

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

____/____/____

Enstitü Müdürü (*İmza ve Mühür*)

ÖZET

ÖMER SEYFETTİN'İN HİKÂYELERİNDE AİLE VE TOPLUMSAL CİNSİYET

Mahmut BEKTAŞ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kadın ve Aile Araştırmaları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, 04/2019

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi, Yaşar BARUT

Edebiyatımıza getirmiş olduğu ilkler ile bilinen Ömer Seyfettin, eserleri, düşünceleri ve hikâye türüne getirmiş olduğu yenilikleriyle gerek kendi döneminde gerekse kendi döneminden sonraki sanatçıları etkilemesi bakımından önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada, edebiyatımızın en önemli yazarlarından birisi olan Ömer Seyfettin'in hikâyelerinde aile ve toplumsal cinsiyet unsurlarının nasıl vurgulandığı incelenerek toplumsal cinsiyet ve aile hakkındaki düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Toplumun en küçük birimi olan aile, toplumsallaşmanın başladığı ilk yerdir. Toplumun aileyi, ailenin de toplumu etkilediği aşikârdır. Bu bağlamda Ömer Seyfettin'in hikâyelerinde aile yapıları, aile içinde kadın- erkek ve çocuk ilişkileri, aşk, evlilik ve boşanma ile ilgili düşünceler; din, eğitim, ekonomi, değerler gibi olguların işlevleri değerlendirilmiştir. Hikâyelerinde işlemiş olduğu toplumsal meseleler günümüze de ışık tutmaktadır. Ekonomik ve ahlaki bozukluklardan, bilinçsizce yapılan Batılaşma hayranlığından, halkın içine düştüğü ümitsizlikten kurtulmanın yolu olarak milli ve manevi değerlerle yüklü, bilgili, kültürlü, kendi ayakları üstünde durabilen, geçmişini bilen ve geleceğe ümitle bakabilen bir toplumdan geçtiğine inanmaktadır. Toplumsal cinsiyet kelimesi son zamanlarda çok sık kullanılmaya başlansa da ataerkil toplumlarda tarihin her döneminde belirgin özelliklerini göstermektedir. Üzerinde durulan toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ve toplumsal cinsiyet rolleri, hikâyenin yazılmasından yüz yıl geçmesine rağmen günümüzde de devam ettiği anlaşılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Ömer Seyfettin, Toplumsal Cinsiyet, Aile, Kadın - Erkek

ABSTRACT

FAMILY AND GENDER IN ÖMER SEYFETTİN'S STORIES

Mahmut BEKTAŞ

Ondokuz Mayıs University, Institute of Social Sciences

Women and Family Studies, M.A., 04/2019

Supervisor: Dr. Lecturer, Yaşar BARUT

Ömer Seyfettin, known for his early works in literature, with his Works and thoughts, national stance and innovations he brought to the story genre, he has an important place in terms of influencing the artists who came from his own period and after his own period. In this study, one of the most important writers of our literature, Ömer Seyfettin, tries to determine his thoughts about gender and family by examining how family and gender elements are emphasized.

The family, which is the smallest unit of society, is the first place where socialization begins. It is seen that the problems of the society affects the family and the family problems affects the society. In this context, family structures, woman and child relationships in the family, thoughts about love, marriage and divorce; The functions of the subjects such as religion, education, economy and values were evaluated. The social issues in his stories shed light on today. The way to get rid of the economic and moral disorders, the unconsciousness of Westernization, the despair that the people have fallen into, passes through a society that is loaded with national and spiritual values, knowledgeable, cultured, able to stand on its own feet and looking back to the future who knows the past.

The word gender has been used frequently in recent times, but it shows the distinctive characteristics of patriarchal societies in every period of history. It is understood that the gender stereotypes and gender roles that are emphasized are still continuing today despite a hundred years since the story was written.

Key Words: Ömer Seyfettin, Gender, Family, Woman-man

ÖN SÖZ

Ömer Seyfettin, toplumun sorunlarını dile getirerek çözüm yolları üretmeye çalışan, toplum için sanat anlayışını benimseyerek edebiyatı bir araç olarak gören, hayatın gerçekleri ile mizahını bir arada yoğuran, küçük hikâye türünde yeni bir çığır açarak bu türü sevdiren, eserleri ve düşünceleri ile hâlâ günümüzde de tartışılan, en çok okunan ve tanınan bir yazardır. Otuz altı yıl yaşamış ve çileli bir hayat sürmüştür. Anadolu'nun çeşitli kasabalarında geçen ve özlemle yâd edilen çocukluk devresi, spora ve yazmaya meraklı gençlik dönemleri, savaş yenilgisi tatmış bir komutan, nüktedanlığıyla anılan bir öğretmen, kalemiyle ekmeğini kazanmaya çalışan bir yazar, “Cancağızım” ifadesinde saklı samimi bir dost, hayatının son demlerinde kendi kabuğuna çekilen bir adam.

Çalışmamız giriş, Ömer Seyfettin'in hayatı-hikâyeciliği, aile, toplumsal cinsiyet ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır. Tezin giriş bölümünde edebiyat-insan ilişkisi incelenerek problemler ve alt problemler oluşturulmuştur. Birinci bölümde Ömer Seyfettin'in hayatı ve hikâyeciliği üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde aile kavramı ve aile-toplum ilişkisi incelenmiştir. Üçüncü bölümde hikâyelerindeki toplumsal cinsiyet kalıp yargıları belirlenmeye çalışılmıştır. Ortaya çıkan veriler sonuç bölümünde değerlendirilmiştir.

Tez süreci boyunca destek ve katkılarıyla beni yönlendiren danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Yaşar BARUT'a; yüksek lisans yapmam konusunda beni sürekli teşvik eden ve yardımlarını esirgemeyen öğretmen arkadaşlarıma; içindeki yaşama sevincini hiçbir zaman kaybetmeyerek bana hayattan zevk almayı öğreten Hasan GÜLAY abime; bu zorlu süreçte benim yanımda olan eşim ve çocuklarım Mustafa Talha, Gürkan Baha, Yaşar Eymen'e anlayış ve sabırlarından dolayı teşekkür ederim.

Mahmut BEKTAŞ

Samsun-2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	viii

GİRİŞ

1. Araştırmanın Problemi.....	1
2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
3. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi	4

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖMER SEYFETTİN'İN HAYATI VE HİKÂyecİLİĞİ

1.1. Ömer Seyfettin'in Hayatı	5
1.2. Ömer Seyfettin'in Hikâyeciliği	9

İKİNCİ BÖLÜM

AİLE

2.1. Aile Yapısı.....	12
2.1.1. Kahramanı Türk Olan Aileler	12
2.1.2. Kahramanları Yabancı Olan Aileler.....	13
2.1.3. Karma Aileler.....	16
2.1.4. Aile Reisi.....	18
2.1.5. Çekirdek- Geniş Aile.....	18
2.2. Aile İçi İlişkiler.....	19
2.2.2. Kadın-Erkek İlişkileri.....	20
2.2.3. Ailede Çocuk.....	24
2.2.3.1. Baba –Çocuk İlişkileri	25
2.2.3.2. Anne- Çocuk İlişkisi	27
2.3. Evlilik ve Boşanma	29
2.3.2. Kahramanların Aşk ile İlgili Görüşleri	29
2.3.3. Kahramanların Evlilik İle İlgili Görüşleri.....	32
2.3.4. Evlilik Çeşitleri	35

2.3.4.1.	Ezbere Evlilik: Görücü Usulüyle Evlenme.....	35
2.3.4.2.	Serbest Evlilik: Severek Evlenme.....	37
2.3.4.3.	Evlilikte Yaş Farkları.....	38
2.3.5.	Evlilikte Aldatma	38
2.3.5.1.	Erkeğin Aldatması	38
2.3.5.2.	Kadının Aldatması	39
2.3.6.	Boşanma	42
2.4.	Aile ve Değerler.....	44
2.4.2.	Namus	44
2.4.3.	Saflik –Temizlik.....	47
2.4.4.	Yalan Söyleme	48
2.4.5.	İntihar	48
2.4.6.	Mutluluk ve Zenginlik ;	49
2.5.	Aile ve Din	49
2.6.	Aile ve Ekonomi.....	51
2.7.	Aile ve Eğitim.....	53
2.8.	Aile ve Mekân.....	54
2.9.	Aile ve Eğlence Hayatı	55
2.9.2.	Eğlence Hayatı	55
2.9.3.	Özenti –Süs- Moda.....	56

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TOPLUMSAL CİNSİYET

3.1.	Kadın Bedeni ve Cinsellik	59
3.2.	Şiddet	63
3.2.2.	Aile İçi Şiddet	63
3.2.3.	Aile Dışı Şiddet.....	64
3.3.	Baskı.....	64
3.3.2.	Aile Baskısı	64
3.3.3.	Toplumsal Baskı	65
3.4.	Çalışan Kadın.....	66
3.5.	Ataerkil Anlayış : Şüphede, Suç ve Güç	68

3.6. Dünyanın Nizamı: Öğrenilmiş Çaresizlik.....	70
3.7. Ah Bir Erkek Olsam!	72
SONUÇ.....	79
KAYNAKÇA	83
EKLER.....	86
ÖZGEÇMİŞ.....	88

KISALTMALAR

1. Kitap : Bütün Hikâyeleri 1.
  2. Kitap : Bütün Hikâyeleri 2
  3. Kitap : Bütün Hikâyeleri 3
  4. Kitap : Bütün Hikâyeleri 4
  5. Kitap : Bütün Hikâyeleri 5
  6. Kitap : Bütün Hikâyeleri 6
  7. Kitap : Bütün Hikâyeleri 7
  8. Kitap : Bütün Hikâyeleri 8
  9. Kitap : Bütün Hikâyeleri 9
  10. Kitap : Bütün Hikâyeleri 10
- TDK : Türk Dil Kurumu

GİRİŞ

1. Araştırmanın Problemi

Edebiyat, Türk Dil Kurumu sözlüğünde “Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü ve yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı.” (TDK, 2005: 247) diye tanımlanmaktadır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere edebiyat insanı konu edinen bir sanattır. Toplum içindeki rolü, başka insanlarla ilişkileri, tabiata karşı tavrı, ruh dünyasındaki çatışmaları, acıları, sevinçleri, arzuları ve hayalleriyle insan kendisini seyrettiği bir boy aynası hükmündeki edebiyata yansır. Gerek yazılı gerekse sözlü edebi ürünler, geçmiş ve gelecek arasında köprü kurması açısından önemli bir aktarıcı rol oynayarak toplumun hafızasını oluşturur.

Yazar, içinde yaşadığı toplumun bir ferdidir. Ailesiyle, çevresiyle, ilgileriyle, düşünce ve duyguları ile gerçek bir karakterdir. Toplum içinde diğer insanlarla birlikte sürekli etkileşim içerisinde yaşamaktadır. Bunun içindir ki yazdıkları bir kurgu da olsa eserlerinde yaşantısından ve çevresinden kesitler sunması bakımından önemlidir. (Aydemir, 2005: 57). Toplumsal olgular, her dönemde edebiyatı etkilemiş ve edebi türlere konu olmuştur. Toplum ve edebiyat ilişkisi “Edebiyat Sosyolojisi” nin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu disiplinin temelinde yazarın eserlerinde toplumdan ve insandan soyutlayamayacağı düşüncesi bulunmaktadır. (Beyitoğlu, 2018: 27). Edebiyatı bu bağlamda düşündüğümüzde sosyolojik açıdan önemini anlarız.

Toplum bilimi olan sosyolojiyi, en iyi anlatan sanat dalı edebiyattır. Diğer sanat dallarına bakıldığında olguların sadece bir yönü ile değerlendirilmesi yapılırken edebiyat da din, toplumsal cinsiyet, aile, ekonomi, siyaset, ekonomi, eğitim gibi hemen hemen bütün disiplinlerin olduğunu görürüz. Aynı zamanda edebiyat, halka ulaşmanın en kolay yolu ve fikirleri yaymanın en etkili silahıdır. İşte bunu çok iyi bilen Ömer Seyfettin, edebiyatı fikirlerini yaymakta bir araç olarak kullanmıştır. Bu bağlamda Ömer Seyfettin’in hikâyelerinde toplum ve topluma bakış açısını belirlememiz bakımından önemlidir.

Aile, genel olarak sosyal/beşeri bilimlerde hem de gündelik toplumsal yaşantımızda, toplumun en temel ve en eski kurumlarından biri olarak tanımlanır. Sosyal düzen aile merkezli kurulunca, bir ailenin parçası olmanın veya aile dışılığın

birey üzerinde oldukça büyük etkisi olmaktadır. Aile, toplumsallaşmanın başladığı ilk yeri ya da basamağıdır. Eğitimin, paylaşmanın, saygının, birlikteliğin, sevginin öğretildiği ve yaşanıldığı yerdir. Ailenin işlevlerini: “1. Ailenin biyolojik (üreme) işlevi. 2. Ailenin Psikolojik doyum sağlama işlevi. 3. Ailenin Ekonomik İşlevi. 4. Ailenin Eğitim İşlevi 5. Ailenin dini işlevi. 6. Ailenin boş zamanları değerlendirme işlevi (eğlendirme ve dinlendirme işlevi)” şeklinde sıralayabiliriz. (Canatan ve Yıldırım, 2011: 85-89).

Aile tüm disiplinlerde toplumun en önemli parçası olarak kabul edilmiştir. Her insan bir aileye mensuptur ve o ailenin sorumluluklarını taşır. Ailenin bireyleri şekillendirme özelliği kişinin gelişimini etkileyen en önemli unsurdur. Bireyin ilk sosyalleşmesi aile içerisinde gerçekleşir ve birey, içinde yetiştiği ailenin özelliklerini benimser. Aile gruplarının toplumu oluşturduğunu düşünürsek bireylerin özelliklerinin toplumu doğrudan etkilediğini görürüz. Bu durumda sağlıklı bir aile ortamı sağlıklı bir toplumun oluşmasında büyük bir rol oynar. Çünkü aile ve toplum birbirleriyle etkileşim içinde olan iki olgudur. (Canatan ve Yıldırım, 2011: 27). Bu çalışmada Ömer Seyfettin’in bakış açısına göre ailenin durumu incelenmiştir.

Cinsiyet (sex); toplumsal cinsiyet (gender) kelimeleri toplumda kadın-erkeklerin durum ve rollerini belirleyen iki kavramdır. Kelime anlamı olarak bakıldığında TDK’ de cinsiyet: “Bireye üreme içinde ayrı bir rol veren ve erkekle dişiyi ayırt ettiren yaradılış özelliği olarak tanımlanır.” (www.tdk.gov.tr) Cinsiyet yaratılıştan gelen biyolojik özelliklerden kaynaklanmaktadır. Toplumsal cinsiyet, kadın-erkeklerle toplumun ve kültürün yüklediği anlamlardır. (Dökmen, 2009: 20). Cinsiyet değişmeyen ve herkes tarafından kabul edilen bir biyolojik terimken toplumsal cinsiyet toplumun kadın ve erkeğe yüklediği rol kalıplarına karşılık gelen bir sosyolojik terimdir. Cinsiyet değişmezken toplumsal cinsiyet ise öğrenilebilen, toplumlar ve kültürler arası değişebilen bir özelliğe sahiptir. Her fert kız ya da erkek olarak doğar ancak onlardan beklenen tutum ve davranışlarını içinde yaşadığı toplum ve kültürlerden öğrenirler. (Çaycı, 2014: 5). Toplumlar ve kültürler erkek- kadınların beklenen tutum ve davranışlarını toplumsal cinsiyet rolleri ile öğretip benimsetirler. Toplumsal cinsiyet rolünün tanımını Dr. Zerrin Eren aşağıdaki şekilde yapmaktadır: “Toplumsal cinsiyet rolü, her toplumun kendi kültürel içeriğinde bulunan kadınlık ve erkeklik kavramlarına uygun olarak, kadınlardan ve erkeklerden beklediği kişilik özellikleri, giyim tarzı, tutum ve davranışlar anlamına gelir.” (Eren, 2015: 20).

Toplumsal cinsiyet kalıp yargılar, kadın ve erkeklerden beklenen bilişsel yargılardır. İçinde bulunulan kültürün, toplumun ve ekonominin yansımalarıdır. Kalıp yargı kültürün eseridir. Kültürün temsilciliğini erkek, doğanın temsilciliğini kadın yapar. (Köşgeroğlu, 2010: 14). Kültürün eseri olan toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının Ömer Seyfettin'in hikâyelerine yansımaları araştırılmaya çalışılmıştır.

Bu bağlamda edebiyat-insan, edebiyat-kültür, edebiyat-toplum ilişkisi aşikârdır. Toplumun oluşturan en küçük birim aile olduğu için aile-toplum arasındaki ilişkinin edebi metinlerdeki görünürlüğü ve yazarların konuyla ilgili düşüncelerini tespiti bakımından önemlidir. Bu nedenle, tez çalışmasının ele alacağı problem durumu, Ömer Seyfettin'in hikâyelerinde aile ve aile ilişkilerinin saptanıp değerlendirilmesi, toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ve rollerinin tespit edilmesi ve yazarın görüşlerinin ortaya konulmasıdır.

Tez çalışmasının ele alacağı araştırma problemleri şu şekilde sıralanabilir:

- Ömer Seyfettin hikâyelerinde, kadın-erkek ilişkileri, hangi unsurlar göz önünde bulundurularak ele alınmıştır?
- Ailelerin toplum içerisinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
- Toplumsal olaylar ve değerler aile içi ilişkileri hangi şekilde etkilemektedir?
- Ömer Seyfettin hikâyelerinde, evlilik ve boşanmayla ilgili algılar ne şekilde ortaya çıkmaktadır?
- Ömer Seyfettin hikâyelerinde, toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ve toplumsal cinsiyet rolleri ne şekilde yer almıştır?

2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Edebiyatımızın köşe taşlarından birisi olan Ömer Seyfettin, toplumu ve toplumsal olayları kendisinin öncülüğünü ettiği kısa hikâyeye türünde ortaya koymuştur. Tezin amacı, toplumu oluşturan en küçük birimin aile olduğu düşünüldüğünde Ömer Seyfettin hikâyelerinde aile ve aile unsurlarını incelemektir. Bu nedenle tez çalışması, Ömer Seyfettin hikâyelerinde toplumsal olaylar karşısında aile, aile içinde kadın-erkek ilişkileri ve toplumsal cinsiyet rollerini inceleyerek ortaya koymayı amaç edinmiştir.

Ömer Seyfettin, edebiyatımızın en tanınmış ve en çok sevilen yazarlarından birisidir. Gerek fikirleri, gerek yazıları gerekse kısa öykü alanında yapmış olduğu

çalışmalarından dolayı kendi dönemini ve kendisinden sonra gelen nesilleri etkilemiş önemli bir yazardır. Bu nedenle Türk Edebiyatında önemli bir yere sahip olan bir yazarın aileye ve aile kurumuna bakış açısını belirlemek; aile, evlilik, boşanma ile ilgili görüşlerini değerlendirmek; toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ve toplumsal cinsiyet rollerini tespit etmek bağlamında önemlidir.

3. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Tez çalışması içerisinde, Ömer Seyfettin'in hikâye türünde ortaya koyduğu eserlerde, aile ve toplumsal cinsiyet konuları incelenecektir. Hikâyeleri sınırlandırırken Üç Harf ABC Yayınları tarafından hazırlanan Ömer Seyfettin'in Bütün Hikâyeleri (10 Kitap, 113 Hikâye) esas alınmıştır.

Çalışmada öncelikle incelenecek olan hikâyeler detaylı bir şekilde okunarak, içerik analizi yapılmıştır. Aile ve aileyi oluşturan fertler (erkek, kadın çocuk) tüm boyutlarıyla ele alınmış, toplumsal cinsiyet göstergeleri çalışmanın temel amacına uygun şekilde ortaya konulmuştur. Sonra geniş kapsamlı bir literatür araması yapılarak yazarla ilgili yapılmış tez çalışmaları ve araştırmalar taranmıştır. Bulunan veriler konuyla ilgili diğer kaynaklarla desteklenip genişletilmiştir. Araştırma, betimleyici çalışma tekniğine uygun olarak yapılmıştır.

Tezin giriş bölümünde edebiyat-insan ilişkisi incelenmiştir. Birinci bölümde Ömer Seyfettin'in hayatı ve hikâyeciliği üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde aile kavramı incelenmiş olup üçüncü bölümde toplumsal cinsiyet kalıp yargılar incelenmiştir. Sonuç bölümünde ise ortaya çıkan veriler değerlendirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖMER SEYFETTİN'İN HAYATI VE HİKÂYECİLİĞİ

1.1. Ömer Seyfettin'in Hayatı

Edebiyatımızın tartışmasız en önemli hikâye yazarlarından birisi olan Ömer Seyfettin, hayatı ile hikâyeleri arasında okuyucuya hissettirecek şekilde bir bağlantı kurar. Yazdığı birçok hikâyesinde, hayatından kesitler anlatan gerçek ile kurguyu bir arada işleyen yazar, hayatını bir malzeme olarak kullanmaktan çekinmemiştir. Bu durumla ilgili Tahir Alangu şunları söylemektedir:

Kahramanları kendi dolaştığı yerlerde, Gönen, İzmir, Balkanlar, Selanik, Manastır, İstanbul ve Kadıköy'nde, kendi hayatı içinden geçirek dolaştırır. Gönen'de and içen, Falaka'da eski mahalle mekteplerinde yaramazlık eden, İzmir'in pansiyonlarında bekar çapkınlık hayatı yaşayan Hürriyet'in ilk taşkınlıklarında havalanan, Balkan sınırlarında eşkıya hikâyeleri dinleyen, subay arkadaşları ile yurt sorunlarını tartışan, Manastır'da '31 Mart' olaylarının kargaşalığı içinde ' Hareket Ordusu' hazırlıklarını seyreden, Selanik'te Trablus Garb'ın işgalini protesto eden, Balkan Savaş'ına katılan, Makedonya İhtilali'nin facialarını derleyen, Birinci Dünya Savaşı ve müterake İstanbul'unun acılı günlerini yaşayan hep kendisidir. Gördüğü insanlar, yaşadığı çevreleri, karşılaştığı olaylar ve sorunları yansıtan hikâyelerinde, kendi duyuş ve düşünüşün yürüyüşünü de izliyoruz. (Alangu, 1968:14)

Bu bağlamda Ömer Seyfettin'in yazdıklarını anlayabilmek için hayatının çok iyi bilinmesi gerekmektedir. And hikâyesinde Gönen'de doğduğunu dile getiren Ömer Seyfettin, 11 Mart 1884 tarihinde doğmuştur. (Alangu, 1968: 27). Annesi Fatma Hanım, İstanbul'un tanınmış ailelerinden İsfendiyar oğullarından Topçu Kaymakamı Mehmet Bey'in kızıdır. (Cunbur, 1992: 2). Ömer Seyfettin annesine duyduğu muhabbeti And, İlk Namaz, İlk Cinayet gibi hikâyelerinde detaylı bir şekilde anlatmaktadır.

Babası Ömer Şevki Bey, Kafkas Türklerindedir.¹(Gözler, 1976: 10). Ömer Seyfettin'in doğduğunda yüzbaşı rütbesinde bulunan Ömer Şevki Bey, binbaşılığa kadar yükselmiş alaylı bir subaydır. (Tural, 1984: 9). Ömer Şevki Bey, 2. Meşrutiyet'in ilanından sonra alaylı subayların ordudan terhis edilmesi üzerine ordudan ayrılmıştır. Eşinin 1913 yılında vefatından sonra tekrar evlenmiş, 1918 ya da 1919 yılında öldüğü tahmin edilmektedir. (Gözler, 1976: 12). Yazar babasının sert bir karakterde olduğunu Kaşağı hikâyesinde anlatmaktadır.

---

¹Ömer Seyfettin'in babasının nereli olduğu çok tartışılmıştır. Gerek Ömer Seyfettin'in sağlığında gerekse ölümünden sonra çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Konuyla ilgili detaylı bilgi almak için Tahir Alangu'nun Ömer Seyfettin Ülkücü Bir Yazarın Romanı s. 42-43 ve H. Fethi Gözler'in Ömer Seyfettin s.15-16 eserlerine bakılabilir.

Ömer Seyfettin'in kendisinden on yaş büyük Güzide isminde bir ablası, İlk Namaz hikâyesinde anlattığı küçük yaşta ölen bir kız kardeşi ve Kaşığı hikâyesinde bahsettiği kendisinden bir yaş küçük Hasan isminde bir erkek kardeşi olduğu anlaşılmaktadır. (Aktaş, 1992: 130).

Ömer Seyfettin mahalle mektebine dört yaşındayken başlar. Gönen'de üç yıl bu okulda okuduktan sonra babasının tayininden dolayı İnegöl ve Ayancık'ta bulunur. Eğitiminin iyi gitmediğinden dolayı annesi küçük Ömer'i İstanbul'a getirerek 1892 yılında Mektep-i Osmaniye'ye kaydettirir. (Tural, 1984: 9). Oğlunun asker olmasını isteyen babası 1893 yılında Eyüp'teki Askeri Baytar Rüştiyesine gönderir. (Aktaş, 1992: 130). Bu okulda subay çocukları için açılan özel sınıfta eğitimine devam eder. Okulu bitirince arkadaşı Enis Avni (Aka Gündüz) ile birlikte Edirne Askeri Lisesine kayıt olur. (Tural, 1984: 10). Edirne Askeri okulunda bulunduğu yıllarda edebiyata karşı ilgisi artmaktadır. O dönemin dergilerini takip etmekte hatta yayımlanması için yazılar göndermektedir. (Alangu, 1968: 66).

“Tablo 1:” Ömer Seyfettin'in Öğrencilik Hayatı

S.No	Yıllar	Okuduğu Okullar
1	1888-1891	Mahalle Mektebi (Gönen)
2	1891-1892	Mahalle Mektebi (Ayancık)
3	1892-1893	İstanbul Mekteb-i Osmaniye (Özel Okul)
4	1893-1896	Eyüp Sultan Askeri Rüştiyesi (Askeri Ortaokul)
5	1896-1900	Edirne Askeri İdadisi (Askeri Lise)
6	1900-1903	İstanbul Mekteb-i Harbiye-i Şahane

1900-1903 yılları arasında Mektep-i Harbiye-i Şahane'de eğitimine devam eder. 1903 yılında çıkan Makedonya ayaklanması nedeniyle 22 Ağustos 1903 yılında mezun olur. (Aktaş, 1992: 131). İlk görev yeri merkezi Selanik'te bulunan 3. Ordu'nun İzmir Redif Tümenine bağlı Kuşadası Redif Taburuna tayin edilir. (Alangu, 1968: 85). İzmir'e gelmeden taburun gönderildiği Selanik'te Manastır'a bağlı Pirle'de görev yapar. Buradaki başarılarından dolayı iki liyakat madalyası ile ödüllendirildi. İsyan bastırıldıktan sonra 6 Eylül 1904 yılında Kuşadası'na döner.

1907 Temmuz ayından 1909 Ocak ayına kadar İzmir’de Jandarma okulunda öğretmenlik yapar. (Polat, 2007: 80).

Ömer Seyfettin İzmir’de bulunduğu yıllarda çeşitli gazete ve dergilerde yazılar yayımlamıştır. Bunlardan en önemlisi haftalık yayın yapan İzmir Gazetesi’dir. Çeşitli edebiyat ortamlarında bulunmuş ve Baha Tevfik, Necip Türkçü gibi kişilerden etkilenmiştir. (Huyugüzel, 1984: 85-87). Bu dönemde siyasi tartışmalardan çok edebiyat çalışmalarına ağırlık vermiştir. 1909 Ocak ayında Selanik’e tayin edilmiştir. (Aktaş, 1992: 132).

1909-1911 yılları arasında Balkanlar’da çeşitli şehirlerde eşkıya takipçiliği yapar. Serez Mutasarrıflığına bağlı Menlik sancağının Razlık kasabasına yakın Yakorit köyünde bölük komutanlığında bulunur. (Tural, 1984: 10). Nihat Sami Banarlı’ya göre sağlam bir milliyetçilik duyguları bu dönemde gelişmiştir. (Banarlı, 1987: 1103).

1911 yılı Nisan ayında Genç Kalemler dergisinde Yeni Lisan yazısı ile dil ve edebiyat hareketini başlatan Ömer Seyfettin, edebiyata daha çok vakit ayırmak için ordudan ayrılır. (Cunbur, 1992: 10). 8 Ekim 1912 yılında Balkan Savaşı’nın çıkmasıyla Garp Ordusu 39. Alay 3. Tabur emrinde, Sırp ve Yunan cephelerinde savaşmak üzere orduya tekrar çağrılır. (Tural, 1984: 10). Yunanlılara karşı savaşırken Ocak 1913’te esir düşerek Atina yakınlarında Nafliyon kasabasında on ay esaret hayatı sürer. Aralık 1913 yılında İstanbul’a döner. Ocak 1914 yılında ordudan ikinci defa ayrılır. (Polat, 2007: 80). Hayatını belli bir süre sadece yazarlık ile sürdürmeye çalışır ancak geçim sıkıntısı çekmeye başlar. Çeşitli okullarda edebiyat öğretmenliği yapar. (Cunbur, 1992: 13).

İstanbul’a geldikten kısa bir süre sonra çok sevdiği annesini kaybeder. Babası başka birisiyle evlenir. Bu süreç içerisinde iyice yalnızlığa düşer. Fikirlerini gerçekleştirmek için düzgün bir aile yaşantısına ihtiyaç duyar. 1915 yılında İttihat ve Terakki Fırkasının önde gelenlerinden Doktor Besim Bey’in kızı Calibe Hanım ile evlenir. İç güveysi olarak kaldığı ailede sıkıntılar yaşamaktadır. Bu sıkıntılar içerisinde 1916 yılında kızı Güner dünyaya gelir. 1918 yılında eşinden ayrılarak tekrar bekâr günlerine geri döner. (Aktaş, 1992: 135).

İkinci bekârlık günlerini kendi deyimi ile ‘Münferit Yalı’ dediği Kalamış koyundaki küçük köşkte geçirmeye başlar. (Mert, 2004: 24). Bu köşk edebiyatçıların

uğrak yeri olmaya başlamıştır. Ali Canip, Ahmet Rasim, Salih Zeki, Yusuf Ziya, Fuad Köprülü, Reşat Nuri, Faruk Nafiz gibi devrin tanınmış edebiyatçıları “Kadıköy Toplantıları” adını verdikleri sohbetler yaparlar. 1917-1920 yılları yazarın en verimli olduğu dönemdir. Her hafta bir hikâye yazmakta ve bunları çeşitli dergilerde yayınlamaktadır. (Cunbur, 1992: 14).

25 Şubat 1920 yılında rahatsızlığı artan Ömer Seyfettin, 4 Mart 1920 tarihinde Haydarpaşa Tıp Fakültesi hastanesine kaldırılır. 6 Mart 1920 tarihinde vefat eder. Vefatından sonra yapılan otopside şeker hastalığından öldüğü tespit edilir. Kadıköy Kuşdili Mahmutbaba Mezarlığına gömülür. Mezarlık tramvay garajı haline getirilmesinden dolayı na’şısı 23 Ağustos 1939 yılında Zincirlikuyu Asri Mezarlığına nakil olunur. (Polat, 2007: 80).

Ömer Seyfettin, otuz altı yıllık hayatının her safhasını, dönemine ait savaşları, savaş sonrasında bozulan genel ve ahlaki yapıyı, olayları, hikâye türü içerisinde zorlanmadan ortaya koyan bir sanatçudur. Bu bağlamda hikâyeleri hayatına ışık tutması bakımından önemlidir. (Aktaş, 1992: 135).

“Tablo 2:” Hayatından Kesitler Sunduğu Hikâyeler

S.No	Hayatındaki Dönemleri	Hikâyeleri
1	Çocukluk Dönemleri	Kaşığı, İlk Namaz, İlk Cinayet, Falaka, And
2	Gençlik Yılları	Baharın Tesiri, Bekarlık Sultanlıktır
3	İzmir Yılları	Pireler
4	Selanik Günleri	Primo Türk Çocuğu, Türbe
5	Balkan Savaşları	Bomba, Beyaz Lale, Nakarat, Ruzname,
6	1. Dünya Savaşı	Çanakkale’den Sonra, Müjde, Kaç Yerinden
7	Savaşlar sonrası yaşanan çöküntüler	Cabi Efendi Maceraları, Zeytin Ekmek, Niçin Zengin Olmamış?

1.2. Ömer Seyfettin'in Hikâyeciliği

Ömer Seyfettin yazdıklarıyla, fikirleriyle, tartışmalarıyla, dil ve edebiyat anlayışıyla, hikâye türüne getirmiş olduğu yenilikleriyle Türk edebiyat tarihinin en önemli şahsiyetlerinden birisidir. Bu özelliklerinden dolayı gerek döneminde gerekse döneminden sonra çok tartışılan bir sanatçı olmuştur.

Küçük hikâye türünün edebiyatımızda benimsenmesi ve yaygınlaşmasını sağlayan Ömer Seyfettin, en önemli eserlerini bu alanda vermiştir. (Akyüz, 1979: 184; Kudret, 1978: 22; Banarlı, 1987: 1103). Bu hikâyelerdeki amaç, toplumun kalkınmasını sağlayarak milli bir edebiyatın ve devletin kurulmasına zemin hazırlamaktır. (Aktaş, 1992: 137). Osmanlının son demlerine tanıklık etmiş, ülkenin içinde bulunduğu durumu ve bu durumdan kurtulmanın yollarını hikâyelerine yansıtarak tezli hikâye anlayışının temellerini atmıştır. (Kabaklı, 2006: 409).

Yazı serüvenine şiirle başlayan yazar ilk şiirini henüz daha on dört yaşındayken 13 Temmuz 1898 yılında yayınlamıştır. İlk hikâyesini ise 1902 yılında Sabah gazetesinde yayınlamıştır. (Polat, 2007: 80). 1902-1920 yılları arasında yüzden fazla eser vererek Türk Edebiyatı tarihinde hikâye türünü tek başına bir yazarlık mesleği olarak gören ve hikâye türüne bağımsızlığını kazandıran Ömer Seyfettin olmuştur. (Gürbüz, 2000: 46).

Milli edebiyatın oluşmasında önemli katkılar sağlamış olup Yeni Lisan hareketi ile Türkçe'nin kurallarını bozmadan kullanılmasını, yabancı kelimelerin dilimizden arındırılmasını ve halkın anlayacağı bir dille yazılmasını savunmuştur. Bir milletin yükselişi ancak dille olacaktır. İlimde, edebiyata ve fende ilerlemek için milli bir dile ihtiyaç duyulmaktadır. Milli bir dille ortaya çıkacak milli bir edebiyat anlayışı, edebiyat tarihimizde "Milli Edebiyat" dönemini başlatmıştır. (Parlatır, 1992: 98). Kahramanlık ve milliyetçilik temalı hikâyelerinin altında yatan temel neden Milli Edebiyat oluşturma çabasıdır. (Polat, 2007: 81).

Maupassant tarzı hikâye anlayışını benimseyen Ömer Seyfettin, karakter tahlillerinden ziyade olayı ön planda tutmuştur. Vak'a hikâyelerini Türk okuyucusuna tanıtan ve sevdiren yazar olayların arka planında fikirlerini yansıtmasında ustaca kullanmıştır. (Polat, 2007: 81). Hikâyelerinde milliyetçilik fikrini çeşitli yönleriyle işlemiş ve bu fikre bağlı kalan en önemli yazarlardan birisi olmuştur. (Önertoy, 1995: 74).

Hikâyelerinde mizah ve ironi önemli bir yere sahiptir. Olması gereken ile mevcut durumu karşılaştıran bir mizah anlayışı vardır. Bu mizah anlayışını Şerif Aktaş şu şekilde anlatmaktadır:“ Ömer Seyfettin, hayatının son yıllarında oturduğu Kadıköy, Moda, Bahariye, Kalamış çevresindeki yüksek sosyetenin alafranga yaşayışını, milli değerlerden uzaklığını mizahi hikâyelerinde malzeme olarak kullanır.” (Aktaş, 1992: 136-137).

Ömer Seyfettin, folklordan yararlanarak halk dilini, halk edebiyatını, halk adamlarını, tarihi kahramanları hikâyelerinde ustalıkla kullanmıştır. Bundan dolayıdır ki halkın söylemek isteyip de söyleyemediği duygu ve düşünceleri dile getirdiği için halk tarafından çok sevilmiş ve benimsenmiştir. (Boratav, 1982: 333-340).

Necati Mert yazmış olduğu Ömer Seyfettin İslamcı, Milliyetçi ve Modernist Bir Yazar adlı eserinde, Ömer Seyfettin'in hikâyelerini İlk Ürünleri (1898-1911), Genç Kalemler (1911-1912), Savaş Yılları (1912-1917), Son Ürünleri (1917-1920) olmak üzere dört ana başlık altında incelemiştir. (Mert, 2004). İnci Enginün Ömer Seyfettin'in hikâye özelliklerini dört grupta toplamaktadır:1-Yirminci yüzyılda yaşama şuuru ve gerçekçilik. 2- Mazi ve kahramanlık hasreti. 3-Duru bir Türkçe. 4-Buruk bir mizah. (Enginün, 1992: 37-49). Cevdet Kudret, Edebiyatımızda Roman ve Hikâye adlı eserinde Ömer Seyfettin'in hikâyecilik anlayışını on bir madde altında incelemiştir. (Kudret, 1978: 22-28).

Ömer Seyfettin eserlerinde tarihin tozlu sayfalarında kalmış kahramanları, Balkan Savaşı'nın acıklı olaylarını, Osmanlıcılık, Türkçülük, Batıcılık gibi siyasal akımları, çocukluk anıları, halk inançları, masal ve menkıbeleri, toplumun aksayan ve bozulan yönlerini, günlük olaylar ve gözlemlerini anlatan çeşitli konularla ilgili hikâyeler yazmıştır. (Kudret,1978: 27-28). Bu hikâyelerinde okuyucuyu yeri geldiğinde ağlatmasını yeri geldiğinde güldürmesini ve yeri geldiğinde düşündürmesini çok iyi bilmiştir. Bunun içindir ki edebiyatımızda hikâyenin bir tür olarak kullanılması ve benimsetilmesinde en önemli bir yere sahiptir. (Akyüz, 1979: 184; Kudret,1978: 22; Banarlı,1987: 1103; İleri, 2018: 9; Kabaklı, 2006: 409; Polat, 2018: 9).

“Tablo 3:” Ömer Seyfettin Hikâyelerinde Konu Dağılımı²

Sıra No	Anlatılan Konular	Anlatıldığı Hikâyeler
1	Osmanlılık-Batıcılık-Türkçülük akımlarını işlediği siyasi hikâyeler	Ashab-ı Kehfimiz, Hürriyet Bayrakları, Boykotaj Düşmanı, Primo Türk Çocuğu, Kızıl Elma
2	Türk-Osmanlı tarihinin kahramanlıklarını anlatan hikâyeler	a) Eski Kahramanlar: Pembe İncili Kaftan, Topuz, Vire, Forsa, Teke Tek, Kütük, Başını Vermeyen Şehit, b) Yeni Kahramanlar: Kaç Yerinden, Aleko: Bir Çocuk
3	Savaşlar	a) Balkan Savaşları: Bomba, Beyaz Lale, Tuhaf Bir Zulüm b) Çanakkale Savaşları: Müjde, Kaç Yerinden Çanakkale’den Sonra, Aleko Türk Çocuğu c) Savaşların Toplumda Açtığı Yaralar: Niçin Zengin Olamamış, Zeytin ekmek
4	Çocukluk ve gençlik Anılarını işlediği hikâyeler	a) Çocukluk: Kaşağı, Falaka, Ant, İlk Namaz, İlk Cinayet, b) Gençlik: Baharın Tesiri
5	Folklor- Halk Edebiyatı	a) Halk Fıkrası, masal, menkıbe: Binecek Şey, Yüz Akı, Kurumuş Ağaçlar, Çakmak b) Batıl İnançlar: Perili Köşk, Keramet, Gizli Mabet c) Anadolu Efsaneleri: Yalnız Efe
6	Sosyal hikâyeler	Aile, Kadın, Evlenme, erkek- Kadın İlişkileri Rüşvet, Zeytin Ekmek, Uçurumun Kenarında
7	Günlük olayları ve gözlemlerini anlattığı hikâyeler	a) Toplumun aksayan yönleri: Rüşvet, Uçurumun Kenarında b) Mizah: Nezle, Yüksek Ökçeler, Bahar ve Kelebekler, Düşünme Zamanı

² Tablo oluşturulurken Cevdet Kudret’in Edebiyatımızda Hikaye ve Roman 2, Kenan Akyüz’ün Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri, Nihat Sami Banarlı’nın Resimli Türk Edebiyatı, Pertel Naili Boratav’ın Folklor ve Edebiyat, H. Fethi Gözler’in Ömer Seyfettin, Ahmet Kabaklı’nın Türk Edebiyatı, Ömer Lekeşiz’in Türk Edebiyatında Öykü, Tahir Alangu’nun Ömer Seyfettin İdealist Bir Ülkücünün Romanı, Cemil Yener’in Ömer Seyfettin’in Öykücülüğüne Toplu Bir Bakış adlı eserlerinden yararlanılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

AİLE

2.1. Aile Yapısı

İncelenen eserler içerisinde yüz on üç tane hikâye bulunmaktadır. Bu hikâyelerin elli beş tanesinde aile ve aile ilgili konular işlenmektedir. Ailesini ve çevresini anlattığı çocukluk anıları, kadın- erkek ilişkileri, çocuk- ebeveyn ilişkileri, aşk, evlilik ve boşanma ile ilgili düşünceler, ailenin ekonomik durumu, dini konular ve batıl inançlar, milliyetçilik, toplumun aksayan yönleri gibi birçok konu üzerinde durulmuştur. Kahramanların hepsinin yabancı olduğu dört; kahramanların birisinin Türk diğerinin yabancı olduğu iki ve kahramanlarının hepsinin Türk olduğu kırk dokuz tane hikâye bulunmaktadır.

2.1.1. Kahramanı Türk Olan Aileler

Ömer Seyfettin'in, tarihi konuları ve tarihi kahramanları anlattığı on beş tane hikâyesi bulunmaktadır. Bu hikâyelerinde yazar, kahramanların ailesi hakkında fazla bilgi vermemektedir. Buradaki amaç aileden ziyade vatan ve millet sevgisini ön plana çıkarmaktır. Söz konusu vatan ve devlet olunca diğer özelliklerin bir öneminin olmadığı vurgusu yapılmaktadır. Bu hikâyelerde seçilen kahramanlara, topluma gelecek adına ümit vermek sorumluluğu verilmiştir. (Ogur, 2011: 94). Pembe İncili Kaftan'da evli ve iki çocuk sahibi olan Muhsin Çelebi, her şeyden vazgeçerek kendisinin ve ailesinin çekeceği maddi sıkıntıya, devletinin itibarı için katlanmaktadır. Aynı duyguyu Forsa hikâyesinde de görmekteyiz. Kahramanımız ünlü bir kaptandır. Uzak yerlerden kaçırdığı eşi ve bebekken bıraktığı bir oğlu vardır. Bir sefer sırasında esir düşer. Yazar, kahramanın eşine ve çocuğuna duyduğu hasreti satır aralarında vermektedir. Kırk yıl esir hayatı yaşadıktan sonra oğluyla karşılaşır. Babasını yeni bulmuşken cenge götürmek istemeyen oğlu ile vatanı ve milleti için şehit olma arzusu ile yanan bir babanın öyküsüdür. Büyücü hikâyesinde kahramanın ailesi hakkında sadece babasının ve kardeşlerinin asker olduğu bilinmektedir. Teselli hikâyesinde yıllarca savaş meydanlarında olan komutanın eşinin ve çocuklarının nerede olduklarını kendisi de bilmemektedir. Bu hikâyeler, anadan, yardan, çocuktan ve serden geçen kahramanların hikâyeleridir.

Ömer Seyfettin çocukluk dönemini anlattığı hikâyelerde yaşadığı çevre ve ailesi hakkında bilgiler vermektedir. İlk Namaz hikâyesinde annesi hakkındaki

düşüncelerini, Kaşığı'da yaşadığı çevre ve babasını, Falaka'da okulu ve öğretmenini, And'ta ailesi ve arkadaşlarını, İlk Cinayet'te dört yaşındayken küçük bir martıyı öldürmesini anlatmaktadır. Ömer Seyfettin, bu hikâyelerinde sert bir mizaca sahip asker kökenli babasından, annesini ve annesine duyduğu muhabbetten, ailesinde yaşayan diğer kişilerden -Pervin ve Dadaruh- öğretmenlerinden, arkadaşlarından Tahir Alangu'nun ifadesi ile "Cennet Bahçesi"nden bahsetmektedir. (Alangu,1968: 19).

Ömer Seyfettin, Nişanlılar, Aşk Dalgası, Aşk ve Ayak Parmakları, Birdenbire hikâyelerinde aile içinde kahramanların aşk ve aşkla ilgili görüşlerinden; Bir Temiz Havlu Uğruna, Dünyanın Nizamı, Horoz, Antiseptik, Gurultu, Çanakkale'den Sonra, Nezle, Pamuk İpliği hikâyelerinde evlilik ve evlilikle ilgili görüşlerinden; Üç Nasihat, Mermer Tezgâhı, Korkunç Bir Ceza'da kadınlara duyulan şüpheden; Uçurumun Kenarında, Türkçe Reçete, Yeni Bir Hediye, Elma, Tos hikâyelerinde kadın-erkek ilişkilerinden; Havyar, Niçin Zengin Olmamış, Zeytin Ekmek, Acaba Ne İdi? hikâyelerinde ekonomik durumdan; Bir Hayır, Eleğimsağma, Kıskançlık, Hoş Bir Seda hikâyelerinde çocuk- ebeveyn ilişkilerinden; Şefkate İman, Perili Köşk, Türbe, Yuf Borusu Senin İçin Ötüyor, Perili Köşk hikâyelerinde toplumsal olaylardan bahsetmektedir. Bu konularla ilgili detaylı açıklamalar ilerleyen bölümlerde verilecektir.

2.1.2. Kahramanları Yabancı Olan Aileler

Hikâyeler incelendiğinde aile içinde kahramanların hepsinin yabancı olduğu dört tane hikâye bulunmaktadır: Bomba, Devletin Menfaati Uğruna, Koleksiyon ve Pamuk İpliği.

Bomba hikâyesi, erkek kahraman Boris, kadın kahraman Magda, erkek kahramanın babası İstoyan ve komitacılardan oluşmaktadır. Boris ve Magda evli olup mutlu bir hayat sürmektedirler. Boris eski bir komitacıdır. Komita işlerini bırakıp köyünde yaşamaya başlar. Karısını çok sever fakat eski komitacılar tarafından rahat bırakılmaz. Komitacılar ya birlikte hareket etmelerini ya da kendisini ihanetten öldüreceklerini söylerler. Boris bütün mal varlığını satarak Amerika'ya gitmek ister. Orada güzel bir hayat onları bekleyecektir. Mutlu bir aile tablosu. Birbirlerini seven bir çift. Ancak komitacılar korkulu rüyaları. Bu mutlu aile tablosu uzun sürmeyecektir. Bir gece Boris'i kaçırlar ve aileye çeşitli zorluklar çıkarırlar.

Asıl amaçları ailenin sahip olduğu paraları almaktır. Paraları aldıktan sonra Magda'ya musallat olarak kadını cinsel bir nesne gibi kullanmaya çalışırlar. Başlarda kadın bunlara direnir ancak kocasını öldürmekle tehdit ederler. Magda çok sevdiği kocasını kurtarmak için komitacıların her istediğini yapmaya mecbur kalır. Karnındaki çocuğun hayalini kurarken bile kocasına bakıp utanan Magda, komitacıların bütün iğrençliklerine kocasının hayatını kurtarmak için katlanmaya çalışmaktadır. Yazık ki bunların hiç birinden Boris'in haberi olmayacaktır. Genç âşıkların birbirlerinin hayatı için yapmış olduğu fedakârlıklar. Aşk, mutluluk, fedakârlık ve zulüm.

Koleksiyon hikâyesi “Tatlısu Frenkler” isminde bir roman olarak düşünölmüş ancak tamamlanamamıştır. (Enginün, 1984: 71-72). İstanbul'da yaşayan yabancılar hakkında fikir vermesi nedeniyle önemli bir eserdir. Durant ailesi, anne, baba ve 14 yaşındaki kızlarından oluşmaktadır. Aile İstanbul'da bir apartman dairesinde yaşamaktadır. Aile herkes tarafından bilinmekte olup özellikle kızlarının güzelliği herkesin dilindedir. “Hele bir kızı vardı on üç on dört yaşında tahmin olunabilirdi. Bu bir bebektir. Beyoğlu âleminde herkes buna ‘Altın Peri’ derdi” . (8/2014: 37).

Görünüşte aile reisi olan adam işsiz ancak çok lüks bir hayat yaşamaktadır. Kahramanımız tarafından da bu tezatlık dikkatini çekmektedir. Altın Peri, gayet iyi bir Hıristiyan eğitimi almış, siyasetle ilgilenen ne yapmak istediğini bilen bir kız olarak tanıtılmaktadır. Kahramanımız, baba ile siyasetten anne ile modadan konuşmaya başlamış zamanla muhabbet sıkıcı hale gelmiştir. Durumu fark eden anne: “Juliet, Bey'e koleksiyonunu gösterir misin ?” (8/2014: 40) sorusu ile asıl mevzusunu dile getirmiştir. Kahramanımız karışık duygular içindedir. İyi bir dini eğitim almış, edebiyattan utanan genç kız, ilk defa tanıştığı adamı koleksiyon bahanesi ile yatak odasına götürmekte hiç çekinmemektedir. Kız gayet rahattır, bunu daha önce yaptığı da bellidir. İşin garip tarafı ailesi de bunu bilmektedir. Kız koleksiyonunu gösterdikten sonra kahramanımızdan para istemiştir. Her işin bir bedeli olacaktır. Kahramanımız olup biteni şimdi daha iyi anlamaktadır. Aynı koleksiyondan annesinde de olduğunu öğrenen kahramanımız, bir günde gelip onun koleksiyonu da görmüştür ancak akıllı Altın Peri'nin koleksiyonunda kalmıştır. “Bu aile, gösterdiği koleksiyonlar sayesinde Paris'te bile zenginçe yaşayamazlar mıydı? Apartmanın ihtişamını görünce hâsıl olan deminki hayretim şimdi tamamıyla silinmişti.” (8/2014: 42).

Paris'te değil ama İstanbul'da gayet rahat içinde yaşadıkları, apartman dairesinin lükslüğünden anlaşılmaktadır. Aile, geçimini bu şekilde sağlamaktadır. Baba, kızını ve karısını hiçbir şeyden kıskanmamakta hatta onları kullanarak rahat bir hayat sürmektedir. Bu nasıl bir rezil anlayıştır? Evini zamanın modern bir genel evi gibi çalıştıran bir zihniyet. Ailenin hangi sapkın düşünceler içinde olduğunu gösteren bir hikâye. Hayvanlar da bile kıskanma duygusu, sahibini koruma içgüdüleri varken insanın sahip olduklarını korumaması ne ilginçtir: “Oda da siyah, büyük ve çok kuvvetli bir köpek vardı. Beni görünce havlamaya başladı. Bunu dışarı atmadan rahat edemeyiz, hıncır ne kıskançtır!...” (8/2014: 40).

Bu hikâyeyi okurken Ömer Seyfettin'in Beyaz Lale hikâyesi akla gelmektedir. İki hikâyedeki baba ve genç kız. Kızını evde tek başına bıraktığı için aklına her şeyi getiren bir baba. Namusun kirleneceğini anlayınca gözünü bile kırpmadan ölüme giden Lale. Bu iki hikâye yabancılarla Türklerin arasındaki kültür farklarını ve namus anlayışını çok iyi anlatmaktadır. Bir nevi yazar burada Avrupa'nın aile yapısındaki çarpıklığı ön plana çıkarmaktadır.

Ömer Seyfettin Devletin Menfaati Uğruna hikâyesini yazmadan önce okuyucuya açıklayıcı bilgi verir. Bir yerde okuduğu bu metni hikâyeye haline getirir. Hikâye, gayet huzurlu ve güvenli olan bir devletin tek sorunu kralın bir veliahdının olmayışındır. Kral doksan sekiz, kraliçe on yedi yaşındadır. Kralın yaşından dolayı çocuğu olmamaktadır. Vezirler, devletin bekası için bir çözüm yolu üretirler. Bu durum padişaha anlatılır ve padişah devletin bekası için bu fikri kabul eder. Bunu kraliçeye açar. Kraliçe başka birisinden çocuk doğuracaktır. Kişinin kim olacağı belirlenirken anlaşılır ki kraliçe sarayda herkesle yatmıştır. Bunu da devletin menfaati için yaptığını söylemektedir. Kral çok saftır ve söylenenlere inanarak kraliçeyi gözünde daha da büyütmektedir. Kraliçe, kralın saflığından yararlanarak kötü emellerini gerçekleştirmektedir. Yabancılardaki namus anlayışını anlatan bir hikâyedir. Kadına güven söz konusu ancak kadının eşini daha önce aldatması hiç sorgulanmamaktadır.

Pamuk İpliği hikâyesi, yabancı genç bir kızın Türk bir mühendis ve kendi milletinden genç bir tüccarla ile evlilik ve boşanma ilgili görüşlerini anlatmaktadır. Kızın annesi-babası hakkında bilgi verilmemekle birlikte babaannesinden bahsedilmektedir ve aynı evde yaşadıkları anlaşılmaktadır. Bundan dolayı bu bölümde değerlendirilmesi uygun görülmüştür. Genç kız, Türk mühendis ile

İslamiyet'teki evlilik anlayışını tartışırken tüccarla Hıristiyanlıktaki evlilik ve boşanma anlayışını tartışmaktadır. İslamiyet'teki evlilik ve boşanma kaidelerinin doğaya uygun olduğunu savunmaktadır. “Evlilikte serbesti, danışma usulü, demokrasi, cumhuriyet, kesin eşitlik, iştirake pek yakın umumi bir yardımlaşma şeklinde sosyalizm, hep İslamiyet'in eserleri...” (7/2014: 126). Bu düşünceleri ailesini tedirgin etmiştir.

Yaşı otuzlarda olan genç mühendis, evlenmek istemekte ve evliliği sosyal hakikat olarak görmektedir. Ancak genç kız yirmi otuz yaşların evlilik için uygun olmadığını evlenmek için uygun yaşın otuz beş kırk olduğunu savunmaktadır. Evleneceği kişide iki özellik aramaktadır: Kendisini arzu etmesi ve sır vermemesidir. Erkeklerin belli bir yaştan sonra kadınlarını sevmemesini ve onları aldatma çabalarını eleştirmektedir. Ona göre kadın ve erkeğin evlilikten beklentileri şu şekildedir: “Evlilik: Kadın için bir erkeğin fena kokularına, kabalıklarına, sertliğine tahammül etmekten; erkek için solmuş ve yıkılmış bir kadının sırnaşıklarına, münasebetsizliklerine, asabiyetlerine aldırılmamaktan ibarettir!” (7/2014: 114).

2.1.3. Karma Aileler

Karma aile tabiri, ailede karı-kocadan birisinin Türk ve Müslüman, diğerinin ise Avrupalı ve Hıristiyan olması kast edilmiştir. Bu şekilde yazılmış Pireler ve Primo Türk Çocuğu isminde iki hikâye bulunmaktadır. Primo Türk Çocuğu hikâyesinde erkek Türk bir mühendis Kenan Bey, kadın İtalyan Grazia. Pireler hikâyesinde kadın Fransız RoseMayer, erkek genç bir Türk'tür.

Pireler hikâyesi İzmir'de geçmektedir. Fransız olan RoseMayer Ermeni bir doktora inanarak İzmir'e gelir doktorun ailesi kızı kabul etmez. Kız tekrar Fransa'ya dönmeyi isterken kahramanımızla tanışır ve onunla evlenir. Kız hem eğitimli hem de realisttir. “Hayatın felsefesini yaptım. Hiç de toy bir kız değildi. Her şeyi biliyordu. Realistti. Fakat namusuna pek büyük bir kıymet veriyor, sakın bir ev kadını olmasını her hayali mutluluğa tercih ediyordu.” (5/2014: 54). Pireler hikâyesinde serbest evliliğin getirdiği mutluluk göze çarpmaktadır: “Ah bu serbest evlilikler! O kadar mesut olmuştum ki ... İçimde kapalı kalmış çılgın bir sevinç kumrusunun dem çekerek çırpındığını duyuyordum.” (5/2014: 54).

Pireler hikâyesindeki serbest evliliğin getirdiği mutluluğu Primo Türk Çocuğu'nda göremiyoruz. Bir Türk mühendisi olan Kenan, İtalyan eşi Grazia ve

İtalyan kültürü ile yetiştirdikleri çocukları Primo'nun hikâyesidir. Avrupa'da eğitim görmüş kahramanımız İzmir'de İtalyan Grazia âşık olur ve onunla evlenir. Kızın ailesinin şartı tamamen İtalyan kültürüne göre yaşamaktır. Bunu kabul eden Kenan Bey, on yıl evli kalır, mason derneklerine üye olur, çocuklarını İtalyan kültürüne göre yetiştirir. Trablusgarp'ın işgali sırasında gerçekleri anlar ve özüne döner. Karısından ayrılır. Oğlu Primo babasıyla kalmayı tercih eder.

Hikâyeyi iki bölümde incelemek mümkündür. İtalyanların Trablusgarp'ı işgaline kadar süren birinci bölümde Kenan Bey tam bir Türk düşmanıdır. Batılı biriyle evlenmeyi üstünlük olarak görmektedir. Serbest evlilik yaparak mesut bir hayat sürdürmektedir. Grazia'yı çok sevmektedir hatta mensubu olduğu milliyeti unutturacak kadar. "Bir Batılı ile bir İtalyan ile evlenmek hayatını birleştirmek ona pek tabii görünmüş, hatta iftihar edebilecek bir üstünlük gibi gelmişti" (6/2014: 99). Grazia'nın babası ilk başta bu evliliğe karşı çıkmaktadır. Kızının bir yabancıyla özellikle de bir Türk ile evlenmesini istemez. Babası ve kızı Kenan'ın Türk olmadığına kendilerini inandırır. İşin garip tarafı Kenan kendisi de buna inanmaktadır. Aynı zamanda babası Kenan'ı kendi çıkarları doğrultusunda kullanmayı düşünmektedir. Bu da babanın evlilikte kendi çıkarlarını ön planda tuttuğunu göstermektedir.

Hikâyenin ikinci bölümünde Kenan Bey tamamen değişmiştir. Avrupa'nın gerçek yüzünü görmüş onların ideallerine hizmet ettiği için kendinden utanmıştır. Evlenirken kendisine şart koşulanları şimdi kendisi, boşanırken karısına şart koşturmuştur. Karısı bunları kabul etmez ve ayrılırlar. Bu durum bize gösteriyor ki evlenmede ve boşanmada insanın inanmış olduğu düşünceler ne kadar etkili. Bir Avrupalı gibi yaşayan Avrupa'ya özenen genç mühendis Türklüğünden vazgeçebiliyor ve yabancı bir bayanla evlenmeyi ayrıcalık sayabiliyorken gerçeklerle yüz yüze gelerek özüne döndüğünde, kendi milletini yok etmeye çalışan bir millete mensup kadını terk etmesini de bilmektedir. "Şimdiye kadar neslini düşmanı olan bu yabancı kadınla, vatanın zaptı ve iflasını uygun gören bir garplı ile nasıl yaşamıştı." (6/2014: 101). Ancak bir sorun vardır, çocukları. Her ikisi de çocuğun kendisinde kalmasını istemektedir. Çocuğa tercih hakkı verirler. Küçük çocuk Primo babasıyla birlikte kalmayı tercih ederek ismini değiştirir. Türklüğüyle gurur duyar.

Primo Türk Çocuğu, 1. Dünya Savaşı'ndan önce dünyanın durumunu özetleyen bir hikâye. Sömürgecilik savaşı, Batının oyunları ve hedefteki ülkenin Osmanlı

oluşu. Afrika parsellenmiş sıra Asya'ya gelmiştir ancak burada Osmanlı gibi bir engel bulunmaktadır. Böyle bir durum içinde gerçeklerle yüz yüze kalan bir Türk Kenan Bey ile kültürü, geçmişi hiç tanıtılmadığı halde özünde Türk kanı dolaşan, tereddütsüz babasını ve Türklüğü seçen oğlu Primo'nun hikâyesi. Bu hikâye, Ömer Seyfettin'in vermek istediği Türkçülük ve milliyetçilik mesajını en güzel örneklerinden birisidir.

2.1.4. Aile Reisi

Ataerkil bir yapıya sahip olan Türk aile yapısında aile reisi doğal olarak evin en yaşlı erkeğidir. Çekirdek ailelerde genelde de bu, baba olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile içinde gerek kadın gerekse erkek olsun aile reisinin buyruklarına uymak zorundadır. Konuyla ilgili olarak İlber Ortaylı, şunları anlatmaktadır: “Gelenek olarak Türk-İslam ve Ermeni ve diğer doğu Hıristiyan ailesinde babanın erkek evlâtlar ve eşleri ve torunlar üzerinde otoritesi vardır, yoksa yaşlı ağabey bu işleri yüklenir.” (Ortaylı, 2016: 126).

Kaşığı, Dünyanın Nizamı, Horoz, Kıskançlık, Bir Hayır hikâyelerinde otoriter ve sert bir mizaca sahip aile reisleri anlatılmaktadır. Perili Köşk'te ailesini korumaya çalışan Sermet Bey'in maceraları anlatılır. Erkeklerin aile reisi olduğu hikâyelerin yanında kadınların da aile reisi olarak görüldüğü hikâyeler mevcuttur. Gurultu ve Havyar hikâyelerinde eşleri ölen kadınların aile reisliğini üstlendiği görülmektedir. Balkon ve Tos hikâyelerinde baskın karakterlerde olan kadınların aile reisliği görevini yürüttüğü anlaşılmaktadır. Balkon hikâyesinde bu durum şu şekilde anlatılmaktadır: “Ailenin asıl reisi Hamdune Hanımdı. Hatta bu evlilik için Muhsin Bey'in reyine bile lüzum görmüyorlardı. Haber vereceklerdi.” (10/2014: 93).

2.1.5. Çekirdek- Geniş Aile

Osmanlıda 19 yüzyılda aile sistemine bakıldığında taşrada geniş aile, İstanbul, İzmir, Selanik gibi yerlerde çekirdek aile tiplerinin mevcut olduğu görülmektedir. (Ortaylı, 2016: 20). Ömer Seyfettin'in aile konusunu işlediği hikâyelerinin çoğunda çekirdek aile tipini görmek mümkündür. Genelde bu hikâyelerde kadın-erkek ilişkileri ile çocuk –ebeveyn ilişkilerini anlatmaktadır. Bu hikâyelerin yanında Perili Köşk, Kıskançlık, Üç Nasihat, Pamuk İpliği, Bir Temiz Havlu Uğruna, Bahar ve Kelebekler gibi hikâyelerde geniş aile anlatılmaktadır.

Aile fertlerinin yanında aile fertleri dışında ahretlikler (evlatlıklar) , dadılar, hizmetliler, aşçılar, bahçıvanlar gibi kişilerin de aile ile birlikte yaşadığı görülmektedir.

2.2. Aile İçi İlişkiler

Ömer Seyfettin'in hikâyelerinde aile önemli yer temsil etmektedir. Çünkü ona göre aile dışarıdaki hayatın getirdiği olumsuzlukların unutulduğu yerdir. Mutlu bir aile yaşantısı bütün dert ve kederleri unutturur. “Aslında dışarıda mesut değiliz dedim. Fakat evimizde? Çoluk çocuğumuzun arasında? Hayatımızın her türlü yokluklarını unutmaz mıyız?” (2/2014: 58). Ömer Seyfettin düşüncelerinde haklıdır. Çünkü insan evinde eşinin ve çocuklarının arasında mutlu ve huzurlu olamadıktan sonra kiminle nerde ve nasıl mesut olacaktır. Aile bu saadetin yaşandığı tek güvenilir limandır.

Ancak ailede mutlu olmanın da bir takım kuralları vardır. Bunlardan en önemlisi yapılan evliliklerdir. İnsanların anlayabildiği sevdiği kişilerle yapacağı evliliklerin mutluluk getireceğine inanmaktadır. Bu evliliklere kendisi “serbest evlilik” ismini vermektedir. Serbest evlilikleri anlattığı Bomba ve Pireler hikâyelerinde bu tabloyu çizmektedir. O günün şartları düşünüldüğünde aile içi mutluluğun serbest evliliklerde aranması doğaldır. Ancak günümüzde yapılan evliliklerin çoğunun serbest evlilik şeklinde yapılmasına rağmen aile içi sıkıntıların hala devam ettiğini görmekteyiz. Bu da sorunun sadece serbest evlilik meselesi olmadığını gösteriyor. Sorunun çözümü eşlerin daha önceden birbirlerini görmesi anlaşması veya sevmesinde değil evlilikleri boyunca birbirlerine saygı duymalarında yatmaktadır.

Çanakkale'den Sonra hikâyesinde de kahramanın içinde bulunduğu ümitsizliğin çözümünü ailede aramaktadır. Ay Sonunda ve Lokantanın Esrarı hikâyelerinde yalnız başına yaşayan gençlerin aile yaşantısına ve ailesine duyduğu özlemi dile getirmektedir. Aynı zamanda aile hayatı mahremdir. Aile ile ilgili bilgiler herkese söylenmez. Aile bilgileri dışarıda ulu orta yerde paylaşılmaz. “Ailem hakkında şimdiye kadar kimseye bir şey söylemedim. Hem böyle gevezelikleri adeta namussuzluk sayarım.” (2/2014: 60).

Osmanlıda kadının hiçbir konuda söz sahibi olmadığı ön yargısına karşın hikâyelere baktığımızda ev içi otoritesinin kadınlarda olduğunu anlatan hikâyeler de

görmek mümkündür. Çocukların eş seçiminde annelerin etkin rolü, aile içinde kadınların önemli kararlar alması, erkekleri yönlendirmesi bunun göstergeleridir. Tos hikâyesindeki Fatma Hanım'ın konağın her şeyi ile ilgilenmesi, Balkon hikâyesindeki Hamdune Hanım'ın baskın karakter olması. Gurultu hikâyesindeki annenin elindeki bütün imkânları kullanarak kızını bir günde boşanmasına karar vermesi. Hafiften Seda İmiş hikâyesinde Naciye Hanım'ın bütün dünya işlerini kendi yapması örnekleri mevcuttur. Bununla birlikte İlber Ortaylı, Osmanlı Toplumunda Aile eserinde, kadınların bir kafes altında olmadıklarını ve haklar bakımından da çoğu Avrupa ülkesinden önce haklara sahip olduklarını dile getirmektedir. (Ortaylı, 2016).

2.2.2. Kadın-Erkek İlişkileri

Aile içinde kadın-erkek ilişkileri incelendiğinde, kadınların en büyük sıkıntısının kendilerini anlamayan eşler olduğu görülmektedir. Kadın ruhunu anlamayan erkeklerin durumu Elma, Türkçe Reçete, Yeni bir Hediye ve Birdenbire hikâyelerinde anlatılmaktadır.

Türkçe Reçete hikâyesinde erkek hakkında fazla bir bilgi verilmemekle birlikte kadın erkeğin ilgisizliğinden şikayet etmektedir. “Sabahleyin vurdumduymaz kocası ile yine bir fasıl gürültü etmişti.” (2/2014: 26). İlgisiz koca yüzünden Belkıs Hanım kendini hasta eder. Kadın hastalıkları uzmanı olan Doktor Şerif, kadınların niçin hasta olduklarını çok iyi bilmektedir. Hastalıkları biyolojik değil psikolojiktir. Hastaları ile günlük moda işlerinden, günün dedikodularından ve kadın haklarından bahsederek kadınları lafla iyi etmektedir. Belkıs Hanım kocasında görmek istediği bütün özellikleri Doktor Şerif’te bulmaktadır. “Genç kadın az daha. ‘Duygulu bir koca, hisli bir erkek!..’ diyecekti. Reçeteyi kırmızı, küçük dudaklarına götürdü. Hafifçe yutkundu: -Doktordan fazla bir şey !” (2/2014: 31). Aynı durumu Birdenbire hikâyesinde de görülmektedir. Kısa süre evli kalan Yumuk, eşinin duygusuzluğundan ilgisizliğinden ve katı kurallarından şikâyet etmektedir. Yumuk, kocasıyla aşkı yaşamak istemektedir ancak kocası aşk ve sevginin lafını bile ettirmez. Hatta bu düşünceleri olan kadınlara kötü gözle bakmaktadır. ”Böyle düşünceler kokotlara yaraşır diye susturur, ruhunun şevkini daha parlamadan söndürürdü.” (8/2014: 94). Bu durum evliliği bitirmektedir.

Yeni Bir Hediye, Sadi Bey ve Cevriye Hanım'ın hikâyesi. Birbirinden farklı iki karakter. Kadın ve erkek eğitimi. Kadın şairane duygular içinde aşk, mehtap, şiir. Erkek soğukkanlı geçim derdi içerisinde hayatın gerçekleri ile karşı karşıya. Çatışma erkeğin kadın ruhunu anlamaması. “Ah Sadi! Sen beni hiç anlamadın! diyordu.” (3/2014: 100). Bu durum şu şekilde anlatılmaktadır:

Sen de saksağan kadar duygu yoktur... dedi. Aklın fikrin yemekte Balık pazarı tellalı mısın? Pirinç, bulgur, yağ, peynir fiyatı... Düşün babam düşün. Sanki senin düşünmele fiyatlar düşecekmiş gibi... Halbuki benim teessürüm ne kadar duygusal, ne kadar ruhsal.... Şu havada parlayan aya bakıyorum, bu gülümseyen ay şimdi yeryüzünün yarısına bakıyor... Kim bilir ne kadar aşk ve alaka tablo seyrediyor. (3/2014: 101).

Yukarıdaki metinden de anlaşılacağı üzere Cevriye Hanım, ay manzarası altında aşk hülyaları kurarken Sadi Bey, başkalarının aşk hikâyelerini değil geçim derdinde gidecekleri düğünde hediye olarak ne vereceklerini düşünmektedir. Kocasının bu duygusuzluğunu hayvana benzetmekten çekinmeyen Cevriye Hanım, kocasını Ay'a şikâyet etmektedir. “-Ey ilahi çehre! Gülen gözlerinin altında ne kadar hayvanlar bulunduğunu anlıyor musun?- dedi” (3/2014: 101).

Elma hikâyesinde de aynı durum görülmektedir. Erkek realist bir öğretmen. Kadın aşk romanları okumaktan hoşlanan duygusal bir artist. Süzun. Aşk içinde geçen tutkulu bir ömür. Aşkla ihtiyarlamış bir hayat. Süzun zamanla birbirinden uzaklaşmaya başlamış aşklarını mazinin hatıralarında aramaya çalışmaktadır. “Evet aşkla ihtiyarlamıştık, ruhumuz sanki felç olmuştu.” (2/2014: 126). Bir akşam yemekten sonra erkek elma soymaya başlar, onu izleyen kadın dalıp gitmektedir. Erkeğe elindeki elmayı neyi hatırlattı diye sorar. Erkek hatırlamaz, muzip ve realist bir şekilde yerçekimi kanunun buluşuna anlatmaya başlar. Aldığı bu cevaptan kadın darılır kadının duymak istediği bunlar değildir. “Zavallı aşk dedi ben madam Amade'nin sofrasında ilk defa birbirimizi gördüğümüz akşam verdiğin elmayı, o elmayı verirken eğilerek o kadar heyecan ve duygusallıkla bana fısıldadığın Muse'nin şiirini hatırlayacaksın sanıyordum. Fakat Heyhat” (2/2014: 128).

Ömer Seyfettin, Elma hikâyesinde asıl anlatmak istediği, kadınların duygusallığının yanında önemli günleri unutmamalarıdır. Duygusal bağlamdaki önemli günleri, yaşanan olayları, kişileri. Erkek ise tam tersidir ayrıntı da boğulmak istemez. Günümüzde de ilk tanışma, nişanlılık, evlilik yıl dönümlerini, doğum günlerini ilk hatırlayanların kadınlar olduğunu düşündüğümüzde bu özelliklerinden hiçbir şey kaybetmediklerini görürüz. Kadın unutmaz, unutturmaz.

Uçurumun Kenarında hikâyesi kadın ruhunu anlamama bakımından yukarıda anlatılan hikâyelere benzetmekle birlikte kadının erkeğe yalan söyleyerek isteklerini yerine getirmesi bakımından farklıdır. Erkeklerin moda ve giyinme ile ilgili bilgilerinin yetersizliklerinden yararlanarak onları kandırmaları anlatılmaktadır. Güzel görünmek ve iyi giyinmek amacıyla uçurumun kenarında olan kadınların hikâyesi. “Erkekler dünyanın değiştiğini bilmezler. Tayyörle pazen donun dikilmesini bir sanırlar.” (5/2014: 86).

Piç hikâyesindeki karı-koca arasındaki ilişki diğer hikâyelerden farklıdır. Kadın kocasının davranışlarından dolayı onu hiç sevmemektedir. Erkek her konuda karısını suçlayan şiddete meyilli kaba birisidir. Kadın içindeki nefretten dolayı kocasını aldatır. “Bütün hareketleri adi, kaba ve bayağı idi. Gayet narin ve nazik bir Çerkez olan annem, ondan dehşetle nefret ederdi.” (2/2014: 48).

Kocadan nefret ve intikam alma konusu Tarih Ezeli Bir Tekrar hikâyesinde de görülmektedir. Güzel bir ilişki içerisinde yürüyen evlilikleri erkeğin namussuzluğu ile sonlanır. Dünyanın en güzel kadınına sahip olduğuna düşünen kahramanımız onu çıplak olarak başka birilerine göstermek ister. Kadın her şeyin farkındadır. Bu alçaklığı kabullenemez ve kocasına bir oyun oynayarak intikamını alır. Erkek en iyi ve en güzele sahip olmanın getirdiği mutlulukla egosunu tatmin etmek için bu yola başvurarak hazin sonunu hazırlamıştır. Kadın kendisine yapılan bu davranışın cezasını kocasından ayrılıp kendisini çıplak olarak gören adamla evlenerek verir.

Küçük yaşta kendisinden büyük biri ile evlenen Hatice Hanım’ın hikâyesinin anlatıldığı Yüksek Ökçeler öyküsünde kahramanımız erkeklerden nefret etmektedir. Bu nefretin altında kocasının hasta oluşu ve yıllarca ona bakması yatmaktadır. Nezle hikâyesinde ise genç yaşta dul kalan Masume Hanım, gençliğinde yaşayamadığı duyguları şimdi yaşamak istemektedir. İşin ilginç tarafı Masume Hanım bu düşünceleri kocası ölmeden önce de hayal etmektedir.

Balkon hikâyesinin Muhsin Bey’i hastalıklarına rağmen gayet neşeli bir kişidir. Eşi Hamdune Hanım az gülen, sinirli ve sürekli bir telaş içindedir. Evdeki ağırlığını hissettirmektedir. Evde son söz ona aittir. Tos hikâyesinde, çok zengin olan Fatma Hanım, kocasının tembelliğinden şikayet etmektedir. Aynı zamanda akrabası olan kocasının Allah tarafından kendisine verilen bir imtihan olarak görür. Onun için kocasının her türlü halini kabullenip yaptıklarına göz yumardı. (Uğurcan, 1984: 18).

Hafiften Bir Seda hikâyesinde Naciye Hanım kocasının durumunu kabullenerek evin bütün işleri ile ilgilenmektedir. Kocasını çok sofu birisidir öyle ki bütün dünya işlerinden el eteğini çekmiş inzivaya çekilmiştir. Karısına güvenmekte ve onun bu davranışlarından dolayı çok memnun kalmaktadır. Niçin Zengin Olamamış? hikâyesinin kadın kahramanı, kocasının maddi durumunu kabullenip yoksulluk günlerinde sabır içerisinde kocasına destek vermektedir. Bir Hayır hikâyesinin kahramanı ise inadından dolayı kocasından şiddet görmektedir.

Bomba, Pireler ve Perili Köşk hikâyelerinde mesut bir aile yaşantısı verilmiştir. Bomba hikâyesinde Boris, mandolin çalmakta akşam evde eşiyile birlikte eğlenmektedirler. Pireler hikâyesinde ise çiftler eğlenmek için dışarı çıkmaktadırlar. Bunlar Ömer Seyfettin'e göre "Serbest evlilikler" in getirdiği mutluluklardır. Eşlerin eğitilmiş oluşu, birbirlerine karşı duydukları sevgi, saygı. Perili Köşk'teki Sermet Bey ailesini korumak için her şeyi yapmaktadır. Geniş bir aileye sahiptir. Ailede herkes eğitilmiş ve çalışmaktadır. Ev içinde iş bölümü bulunmakta herkes sorumluluklarını bilmektedir.

Bahar ve Kelebekler hikâyesi, eski ile yeni kadının karşılaştırılmasının yapıldığı bir eser. Eski kadını büyük nine temsil etmekte (97yaşında) yeni nesli torunun torunu (18 yaşında) temsil etmektedir. "...iki vücut eski yeni Türk kadınlığının üzgün teselli kabul etmez iki timsali idi. Biri bir asır evvelki neslin son örneği, hayattan ziyade ölüme, geçmişe ait bir hatıra... diğeri bugünün bir asırlık zorunlu değişimin tatmin olunmaz bir çiçeğiydi." (4/2014: 61).

İhtiyar kadın, günün kadınlarının kederli ve karamsar olmalarının nedenini yetişme şartlarına, geçmişlerini unutup körü körüne Avrupa'ya özenmelerine bağlamaktadır. Bu özenti gün geçtikçe kadınları hayattan koparıp içinde buldukları anı yaşamalarına engel olur. Kendi öz kültüründen uzaklaşan kadınlar her şeye yabancılaşarak hayattan bir zevk almamaktadırlar. Yabancı eserler okumak, moda uğruna sürekli giysi değiştirmek, övülmek, üstün görünmek gibi görünen özelliklerin yanında asıl önemli değişiklik yalan ve taklit dolu ruhlarda yaşanmaktadır. "Her şeyden nefret eden her şeyi fena gören, karanlık gören, berbat, hasta, tedavisi imkânsız bir nesil ah şimdilik hasta ve veremli bir çevre." (4/2014: 54).

Kendi gençliğinde bunların hiç biri yaşanmazdı. Kadınlar eskiden içinde buldukları çevreyi bir eğlence mekânına çevirir, hayatın her anından zevk almasını

bilirdi. Erkekler de bu hayata ayak uydurmuş, eşleriyle birlikte evlerinde muhabbet dolu bir hayat sürmektedirler. Ne zaman ki evlerinin dışında eğlence merkezlerine gitmeye başladılar işte o zaman Türk kadının yalnızlığı artmaya başladı. “Kahvehaneler, gazinolar, birahaneler, kulüpler, tiyatrolar, kafeşantanlar, kerhaneler, bütün bu Türk erkeklerini eşlerinden ayıran, zavallı Türk kadınlarını تنها evlerde unutulmuş bir bekçi gibi bırakan felaket yerleri yoktu.” (4/2014: 54).

Genç kız, yaşlı büyükannesinin anlattığı eski ve yeni kadın arasındaki bu değişimi düşünerek ruhundaki ikilemleri bastırmaya çalışıyordu. Eski kadınların dişilikten kaynaklanan saadetlerini yeterli bulmuyordu. Amaç medeniyet ve ilerlemekse o da geçmişle yapılamazdı. “Terakki mutlaka eskiye benzememek idi, o halde asırlarca evvelki Türk kadınlığı da ilkel, ilk halinde kalamazdı. Kuklalıktan, bebeklikten, masumiyetten, kısacası dişilikten çıkacak hakiki kadın haline gelecek erkeklere üstün olmasa bile eşit bulunacak bütün manasıyla insan, insan olacaktı...” (4/2014: 58). Ömer Seyfettin Bahar ve Kelebekler hikâyesinde, büyükanneniy desteklemekle birlikte genç kıza ve Türk kadınına duyduğu güveni de belirtmektedir.

Bahar ve Kelebekler, Ömer Seyfettin’in Yeni Lisan hareketinde yazmış olduğu makalenin somut adımlarıdır. Bu hikâyede yazar, eski edebiyatımızdaki İran; yeni edebiyatımızdaki Batı hayranlığı, bizi öz benliğimizden uzaklaştırarak yabancılaştırmıştır. Eskinin -Doğu- temsilcisi ihtiyar kadınla yeninin -Batı- temsilcisi genç kız içinde buldukları duruma yabancı kalmıştır. (Kaplan, 1984: 41-50).

2.2.3. Ailede Çocuk

Çocuk, neslin devamının sağlanması ve aileye getirdiği mutluluktan dolayı gerek Türk kültüründe gerekse dinimizde önemli bir yeri temsil etmektedir. Ömer Seyfettin’in hikâyelerine bakıldığında çocuk hakkındaki düşünceleri, çocukluk anılarını, çocuk olmaması, baba- çocuk/ anne-çocuk ilişkilerinin anlatıldığı hikâyeler görmekteyiz.

İlk Namaz, İlk Cinayet, Kaşığı, Falaka ve Ant gibi hikâyelerde Ömer Seyfettin çocukluğunun geçtiği çevre, almış olduğu eğitim ve ailesi hakkında ipuçları vermektedir. Falaka ve Ant hikâyesinde o günlerin eğitim durumunu, İlk Namaz ve Kaşığı hikâyesinde ailesini tanıtmaktadır.

Ailede çocuğa verilen cezalara bakıldığında Kıskançlık ve Hafiften Bir Seda hikâyesinde farklı bir mekâna göndermeyi görüyoruz. Kaşağı'da ahıra girmeme yasağı verilirken İlk Cinayet'te çocuğa sözlü uyarı yapılmaktadır.

Devletin Menfaati Uğruna, Piç ve Tos hikâyelerinde çocuk olmaması işlenmiştir. Tos hikâyesinde Fatma Hanım ilk başlarda bu konuda çok canı sıkılsa da haline şükredip durumunu kabullenmiştir. Piç hikâyesinde çocuğun olmaması kadına bağlanmaktadır. Ataerkil toplumlarda bu duruma çok sık rastlanmaktadır. “Çocuğu olmuyordu. Her akşam ‘Niçin gebe kalmıyorsun’ diye beni azarlar, tahrik eder, hırpalardı.” (2/2014: 52). Devletin Menfaati Uğruna hikâyesinde yaşlı olan kralın çocuğu olmamaktadır. Kraliçeden devletin geleceği için başka birisinden çocuk yapması istenmektedir.

Mesut bir aile yaşantısı olan Bomba hikâyesinde hamile olan Magda, çocuğu mutluluk kaynağı olarak görmektedir. “Üç ay sonra çocukları olunca kim bilir ne kadar mesut olacaktı.” (1/2014: 11). Çanakkale'den Sonra hikâyesinin kahramanı ülkenin içinde bulunduğu durumdan dolayı evlenmeyi ve çocuk yapmayı düşünmemektedir. Hatta bu durumu düşünmeden çocuk yapanlara da kızmaktadır. “Eğer insan olsalardı, bu kadar yakın ve kesin bir esirlik karşısında nasıl kayıtsız ve mesut eğlenebilirler, gezerler, tozarlar, gülüşür, oynaşırlardı? Nasıl sevişirler, nasıl evlenirler, nasıl bir ocak dolusu çoluk çocuk yetiştirebilirlerdi?” (9/2014: 127) Ancak Çanakkale Savaşı'nda elde edilen başarılarından sonra fikirleri değişmiştir. Yeni doğan çocuğunun gözünde ülkenin geleceğini görmektedir. “.....bu yeni doğan yavrunun hayata henüz açılmış masum ve sakin gözlerinde açık mavi bir umut fecri parlıyordu.” (9/2014: 131).

2.2.3.1. Baba –Çocuk İlişkileri

Horoz ve Dünyanın Nizamı hikâyeleri birbirinin devamı niteliğinde olan eserlerdir. Hikâyedeki baba karakteri çocukların eğitimine önem vermekle birlikte gayet otoriter ve sınırlı birisidir. Evde tek söz sahibi olup kendisinden başka kimseyi düşünmemektedir. “Nazarında hiç ama hiç önemimiz yoktu. Hizmetçileri döver, uşakları kovar, mutfağa karışır, kardeşlerimi azarlar, anneme gık dedirtmez, bana göz açtırmaz. Evde sadece yalnız o vardı.” (5/2014: 118). Bunun için evdeki çocukları tarafından fazla sevilmemektedir.

İnatçı bir adamın hikâyesinin anlatıldığı Bir Hayır öyküsünde, baba cimrilikten dolayı çocuklarıyla iyi geçinmemektedir. Aynı durum çocukların kendi aralarında da mevcuttur. Baba ve kardeşlerin birbirleriyle dargın bir aile. Durmuş Ağa öldükten sonra çocukları kavga dövüş bir ay içinde neyi varsa paylaştılar. “Rahmetli Durmuş Ağa, hasislik etmeyip bu köpek kadar oğullarına kendini sevdireydi ne mezarı taşsız kalır ne de böyle mevlitsiz hayırsız, hasenatsız toprak altında yatarı bugün...’ diyorlardı” (8/2014: 121).

Miras olayını Hafiften Bir Seda hikâyesinde de görmekteyiz. Hikâyemizdeki baba karakteri çok dindar birisidir. Dünyanın bütün işlerinden el ayağını çekmiş kendisini ibadete vermiştir. Oğlu ise tam tersidir. Küçüklüğünde yaramaz olan çocuk ceza olarak teyzesine gönderilir. Çocuk büyüyünce tam bir ayyaş olmuştur ve babasından nefret etmektedir. “Ölüp de, kendisini mirasını konduğunu mübarek babasına karşı çocukluğundan beri beslediği kini olanca şiddetiyle duydu.” (7/2014: 48) Babadan nefret etme Piç hikâyesinde de görülür. Ahmet Nihat babasının görünüşünden ve davranışından nefret etmektedir. “Babam iri vücudu, geniş omuzları, kuvvetli kolları, ablak çehresi, kalın dudakları tıpkı budala bir Türk pehlivanını andırırdı. Bütün hareketleri adi, kaba ve bayağı idi.” (2/2014: 48).

Kıskançlık hikâyesinde geniş bir ailede yaşayan kahramanımız, hayatı tanınması ve yaptıklarından bir ders çıkarması için ailenin ortak kararı ile Yanya’ya gönderilir. Aile, rahat içinde yaşayan çocuklarının aileden uzaklaştırarak gerçek hayatı öğrenmesi amacıyla bu yola başvurmuştur. Gurultu hikâyesinde maddi durumdan ve babanın borçlarından şikâyet edilmektedir. Forsa hikâyesinde kırk yıllık bir baba oğul özlemi anlatılmaktadır. Turgut Reis ile babası arasındaki vatan sevgisi.

Bir Temiz Havlu Uğruna hikâyesinde farklı bir konu ele alınmaktadır. Gençlerin Avrupa ve medeniyet özentisi içinde geçmişe nefretle bakarak her şeyi yok saymaları ve babaya benzememeye çalışmaları dile getirilmiştir. “Biz şimdi babalarımıza benzemekten başka, onların zevklerini ayıplamaya bile kalkıyorduk. O kadar kabalaşmış, alıklaşmış, aptallaştık.” (2/2014: 56).

Ömer Seyfettin, Kaşağı hikâyesinde kendi babasıyla ilgili ipuçları vermektedir. Annesine büyük bir muhabbetle bağlı olan Ömer Seyfettin babasından çok korkmaktadır. Bunda babasının otoriter bir yapıya sahip olması etkilidir. Kaşağı hikâyesinde baba, yalan söylediğine inandığı oğluna bir tokat atmakta ve bir daha

ahıra girmesini yasaklamaktadır. Babasından korkusuna gerçeği söyleyemeyip kardeşine iftira atan bir çocuğun hikâyesi.

Yalnız Efe hikâyesinde baba- kız arasındaki sevgi dillere destandır. İlim irfan sahibi, güngörmüş, savaflara katılmış ve kızını kendi bildiği doğrularla yetiştirmiş bir baba ile on altı yaşındaki kız Kezban'ın hikâyesi. Babanın kıza, kızın da babaya karşı duyduğu sevgi ve saygı. “ Beyaz başörtülü bir göründü. Parlak kara gözleriyle ihtiyara bakınca yeni açan bir gülü hatırlatan yüzü güldü.” (9/2014: 17). Babasının intikamını almak ve yaşadığı yerde adaleti sağlamak amacıyla kendini feda eden bir kızın hikâyesi.

Türbe hikâyesinde Şefika Molla çocukluk anılarına dönerek babasının kendisini ilk defa denize götürdüğü günü hatırlamaktadır. Satır aralarında o küçük kızın babasına duyduğu sevgiyi görmekteyiz. Nişanlılar hikâyesinde inatçı bir baba-kız hikâyesi ile karşılaşmaktayız. Kızını nişanlısının gerçek niyetini anlayan baba çeşitli bahaneler üreterek kızını vermemektedir. Kız da ne babasının kırmakta ne de sevdiğinden vazgeçmektedir. Bu şekilde devam eden yirmi yıllık bir nişanlılık süreci

2.2.3.2. Anne- Çocuk İlişkisi

Evlilik konusunda aile içinde annelerin rolü çok önemlidir. Gerek kız gerekse erkek çocuğu olsun bu konuda çocuklarını etki altında bırakmak istemektedirler. Kız anneleri çocukların gelecekte gerek maddi gerekse huzur ve maddiyat anlamında daha rahat etmeleri için çaba sarf etmektedirler. Erkek annelerinde ise durum farklıdır. En büyük korkuları oğullarının eşleri etkisinde kalarak ev içinde kendi otoritelerini sarsmalarıdır. Bunun içindir ki çocuklarına istedikleri veya sevebilecekleri kişileri almaktan kaçınırlar.

Aşk Dalgası hikâyesinde Türk annelerinin çocuklarına niçin güzel bir eş almamalarının genel bir değerlendirmesi yapılmaktadır. Buradaki annelerin asıl korkuları evdeki otoritelerinin sarsılacağı inancıdır:

En birinci emelleri oğullarına yahut kardeşlerine çirkin bir kız almaktır. Tanımadıkları evlere görücü giderler. Ve erkeklerin birçoğu daha hala bilmezler ki bu görücü hanımlar güzelden ziyade bir çirkin ararlar. Ve mutlaka da bulurlar. Güzel bir kız alırlarsa kardeşlerini yahut oğullarının onu seveceğini, onun lafını dinleyeceğini ve sonra kendi pabuçlarının dama atılacağını düşünmek onları çıldırtır. (8/2014: 51-52).

Gurultu ve Havyar hikâyelerinin anneleri maddi durumları iyi, otoriter bir yapıya sahiptir. Kızlarıyla evlenecek kişileri kendileri seçmektedir. Kızları da bu

karara saygı duymaktadırlar. Gurultu’da kızın annesi, damadının yaptığı hareketi affetmeyerek kızından ayrılmasını istemektedir. Aynı durumu Havyar hikâyesinde göremiyoruz. Damadının kızını aldattığını bildiği halde Gurultu’da olduğu gibi kararlılık gösteremez.

Antiseptik hikâyesinde anne, kızının maddi sıkıntı yaşamaması için yaşlı birisi olan büyükelçi ile evlenmesini istemektedir. Kız ilk başta buna karşı çıksa da ailesinin ısrarları ve Avrupa’yı gezme hayali ile kabul etmektedir. Ancak büyükelçinin yaşı ortaya çıktığında her şey biter.

Dünyanın Nizamı ve Horoz hikâyesinin kahramanı aynı kişidir. Ailesi tarafından evlenilmesi istenilen kız, gelen görücülerin hepsini geri çevirmektedir. Çünkü kendisini erkek kimyasını çözmüş, erkeklerin niyetini çok iyi anlamış birisi olarak görmektedir. Annesi ise yaptıklarının yanlış olduğunu bu düzenin bozulmaması gerektiğini ve dünya nizamının böyle olduğunu ileri sürmektedir. Anne tam bir öğrenilmiş çaresizlik içindedir. Kız da bu durumu değiştiremeyeceğini anlayınca dünyanın nizamına ayak uydurmaktadır.

Ant, İlk Namaz, İlk Cinayet ve Kaşığı Ömer Seyfettin’in çocukluk anılarını anlattığı hikâyelerdir. Bu hikâyeler sayesinde Ömer Seyfettin’in ailesi hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Kaşığı hikâyesinde gerçeği bilmeyen annenin çocuklarını koruma çabası görülmektedir. Ancak çocuğunun iftira atacağı hiç aklına getirmemektedir. İlk Cinayet hikâyesinde küçük yaralı martıyı öldüren çocuğun ömür boyu bu acıyla yaşadığını anlatılmaktadır. Anne çocuğun yaptığı hareketinden dolayı sözle uyarma yoluna gitmektedir. “Ah insafsız! Diye bana tekrar acı acı bakıyor.” (8/2014: 30).

And ve İlk Namaz hikâyelerinde annesinin okur-yazar ve eğitimli birisi olduğu anlaşılmaktadır. Çocuğun eğitimi ile yakından ilgilenmektedir. Ailede ilk eğitimin anne tarafından verildiği görülmektedir. “Sabahları annem beni bir bebek gibi pencerenin kenarına oturtur, dersimi tekrar ettirir, sütümü içirirdi.” (1/2014: 119). Aynı durum İlk Namaz hikâyesinde de görülmektedir. Annenin çocuğuna duyduğu bu sevgi karşılıksız değildir. Annesini çok sevdiğini belirten Ömer Seyfettin onu bir meleğe benzetmektedir. “Annemi bir meleğe benzetiyordum. Bu tahayyülle melaikeleri düşünerek...” (8/2014: 24). Çok sevdiği annesinin yokluğunu hissederek onu özlemektedir. “Şimdi o kuşatıcı tesellisinden ne kadar uzakta bulunduğum annem, dünyada en sevdiğim, dünyada yegâne taptığım bu muhterem varlık.” (8/

2014: 19). Bu hikâyeden de anlaşılacağı üzere Ömer Seyfettin, İslami ve milli değerleri dindar birisi olduğu anlaşılan annesinden öğrenmiştir. (Ceyhan, 2018: 57-58).

2.3. Evlilik ve Boşanma

2.3.2. Kahramanların Aşk ile İlgili Görüşleri

Hikâye haziran ayında bir vapurda geçmektedir. Adları belli olmayan iki kahramanın vapurda yapmış oldukları sohbetten ibarettir. Hikâyenin anlatıcısı vapurda müthiş boğaz manzarası eşliğinde çeşitli aşk hülyalarına dalmaktadır. Bu hayallerden onu uzun zamandır görmediği sınıf arkadaşı uyandırır. Arkadaşı ile aşk ve evlilik konularında sohbet etmeye başlarlar. Kahramanımız aşka inanan biridir ancak arkadaşı onun gibi düşünmediği gibi arkadaşının bu durumuyla dalga geçer. “Hala aşk dalgası geçmene bakılırsa hayatı anlamamış, acık ve belirgin hakikatin farkına varamamışsın.....Sosyal Hakikat... Eğer sen bu hakikati sezebilseydin asla aşkla uğraşmayacaktın” (8/2014: 47).

Aşkı sosyal yaşantıya bağlayarak açıklayan arkadaşı toplumumuzda aşkın hiçbir zaman gerçekleşmeyeceğini iddia eder. Çünkü aşk olması için önce görmek ve görüşmek gerekir ancak içinde yaşanılan toplumda bunu yapmak imkânsızdır. Bunu engelleyen sosyal bir hakikat vardır. Sosyal hakikatin denetim mekanizması - toplumun kuralları ve neticesinde oluşan toplumsal baskısı- en önemlisi iktidarın her zaman kendilerinde olmasını isteyen Türk kadınları devreye girerek aşkı engellemektedir. Bunun içindir ki Türkler, aşkı ya doğu şiirlerinde ya da batı romanlarında aramakta ve hayallerinde yaşatmaktadırlar.

Ömer Seyfettin bu konuda kadınlara ayrı bir sayfa açarak onların aşka düşmanlıklarını ve ellerinde bulundurdukları iktidar güçlerini nasıl kullandıklarını farklı bir şekilde anlatmaktadır:

Çevrenizin dininden, ananelerinden, adetlerinden, âlimlerinden, ihtiyarlarından, gericilerinden, hükümetin zabıtasından ziyade bu aşk yasağını isteyen kimlerdir, biliyor musun? Kadınlar, Türk kadınları.... Bunlar aşkın ve güzelliğin en korkunç düşmanlarıdır. (8/2014:51).

Evlilik kadınlar için bir maden gibidir. Elleri geçen bu fırsatı çok iyi değerlendirip kendi çıkarları doğrultusunda evlilik madenini nakış nakış işlemektedirler. Erkeklerin genç kızlarla görüşmeleri, konuşmaları ve aşk yaşamaları mümkün olmadığından evlilikte karar verme yetkileri de bulunmamaktadır. Bu işi evin kadınları kendi isteklerine göre yapmakta, oğullarının güzel bir kadınla evlenip

kendi dediklerini yapmayacaklarından korktukları için onları çirkin kızlarla evlendirmektedirler. “Bunun için İstanbul’da koca bulamayan, evde kalan kızların yüzde doksanı en güzeller, en cazibeliler, en sevimlileridir.” (8/2014: 52). Bir nevi evlilik kadınların iktidar savaşının en önemli ve en etkili silahıdır.

Olayın ilginç tarafı bunu kadınlar sadece erkeklere değil hemcinsleri olan kadınlara da uygulamaktadırlar. Evdeki genç kızlara çeşitli baskılar uygulayarak onları erkeklerden kaçırmaları, başından olumsuz bir hal geçmeleri, kocasından ayrılıp başka birisi ile evlenen kadınları toplumdan aforoz etmeye çalışmaktadırlar.

Bu iki kahramanın görüşlerinin hangisinin Ömer Seyfettin’in kendi fikirlerini yansıttığını tam olarak anlaşılacakla birlikte birisi aşka olan inancı temsil etmekte diğeri ise yaşanan toplumda aşkın olmadığını iddia etmektedir.

Böyle diniyle, ananeleriyle, adetleriyle, kanunlarıyla, hükümetleriyle, zabıtasıyla, aile teşkilatı ile hatta kadınlarıyla aşkı yasak eden, nikâh eden erkek ve kadını birbirine göstermeyen bir çevrede aşk aramak, inadı serserilik değil de nedir? (8/2014: 54).

Ömer Seyfettin’in Nişanlılar hikâyesi de Aşk Dalgasına benzer bir hikâyedir. Aşk Dalgasında aşkı toplumsal bir olgu olarak incelemeye çalışan Ömer Seyfettin, Nişanlılar hikâyesinde aşkı gerçek hayatla ilişkilendirmeye çalışmaktadır.

Aşkı yaşamadığını ancak aşka inandığını belirten anlatıcı, evlenmenin aşkı öldürdüğünü yalan çıkarmak için gerçek bir aşk romanı yazmak istemektedir. Bunun için de kahramanlarını gerçek olan kişilerden seçmek ister. On beş senedir Moda koyunda gördüğü çiftlerin aşkını yazmayı düşünmektedir. Ancak arkadaşı, o çiftin evli olmadığını on beş senedir nişanlı olduklarını söyleyerek anlatmaya başlar. Erkek kırk yaşlarında fazla tahsili olmayan tek umudunun yapacağı bu evlilikte olduğunu bilen Muhsin Bey’dir. Kız yirmi yaşlarındadır. Kızın babası erkeğin niyetini bildiği için çeşitli şartlar koşarak kızını vermek istememektedir. Çift hakkında duyduğu bilgilerden sonra gerçeklerin kendi hayal dünyasındaki gibi olmadığını öğrenen yazar, büyük bir hayal kırıklığına uğrar. Romantik konularda gerçek kişileri kahraman olarak almanın yanlış olacağını düşünür. “Ah ey aşk! Yalnız şairlerin hayalinde misin?” (5/2014: 36).

Buradaki anlatıcı Ömer Seyfettin, arkadaşı Camsab’ın da Ali Canip Yöntem olması büyük ihtimaldir. (Alangu, 1967: 247). Ömer Seyfettin aşka inanan birisidir ancak gerçek hayatta aşkı bulan ve yaşayan örnekleri bulmakta zorluk çekmektedir. Bunun içindir ki aşk Türklerin hayalinde yaşamaktadır.

Birdenbire hikâyesinde Ömer Seyfettin aşkı başka bir yönü ile ele almaktadır. Bu hikâyede aşk birden mi ortaya çıkar yoksa zamanla mı âşık olunur sorusuna cevap aramaktadır. Diğer hikâyelerden farklı olarak burada kahraman iki kadındır. Yumuk, yirmi yaşlarında altı ay önce boşanmış aşka inanan gerçek aşkı bulmaya çalışan bir tip olarak karşımıza çıkmaktadır. Ahter ise üç çocukla dul kalan yaşlı ve güzel bir kadındır.

Yumuk hayatın manasının ruhta olduğunu ruhun varlığının da aşkla olacağını düşünür. Hakiki aşk ruhta doğar ruhta yaşar. Öyle bir aşk ki şiirler ve romanlardaki gibi birdenbire ortaya çıkar. “Aşk, aşk, hakiki aşk... Bu tamamıyla ruhtan gelir. Ruhta yaşar. Vücutla, hayatla filan hiç alakası yoktur. Öyle bir şey ki yıldırım gibi... birdenbire.” (8/2014: 96).

Ahter, arkadaşı Yumuk’un bu fikirlerine karşı çıkar. Ona göre aşk birdenbire ortaya çıkmaz gerçek aşk “hürmet, temayül, takdir” ile birlikte olacaktır. Bunları yaşayabilmek için de ortak bir geçmiş karşılıklı saygı ve sevgi olması gerekmektedir. Birdenbire aşk olunmaz aksine nefret doğar. “Aşk yavaş yavaş doğar birdenbire ölür.” (8/2014: 97).

Anlatıcı -Ömer Seyfettin- bu hikâyede Yumuk’tan ziyade Ahter’i desteklemektedir. Çünkü Miras isimli hikâyesinde de aynı konu şu şekilde dile getirilmektedir: “Aşk, İlahi gibi taptığımız vücudun bir lekesini keşfedince birdenbire soğur, hatta ona düşman kesiliriz.” (8/2014:101) Hikâyenin finalinde Yumuk birdenbire doğan bir aşkı düşünmek ister fakat bulamaz: “Tekrar öyle ’temayül-hürmet-takdir’ gibi hislerden doğup birdenbire ölebilen ölümlü aşk değil; birdenbire doğan, birdenbire yakan, birdenbire bütün hayata hükmeden ilahi bir aşk düşünmek istedi. Fakat... muvaffak olamadı.” (8/2014: 100).

Baharın Tesiri hikâyesinde Ömer Seyfettin, bahar mevsiminde aşkın gelip geçici bir durum olduğunu anlatmaya çalışır. Kahramanımız bahar ayının karşı konulmaz cazibesine kapılarak gördüğü bir kadına âşık olur. Kendisinden emindir ve âşık olmuştur. Aşkını dile getirmek için mektup yazmaya karar verir fakat üç gün uğraşmasına rağmen duygularını dile getirecek bir mektup yazamaz. İçinde bulunduğu bu durumdan arkadaşı Camsap kurtarır. Camsap arkadaşını çok iyi tanımaktadır. Bu bir aşk değil içinde bulunan ayın tesiri ile ortaya çıkan bir yanılgıdır. Bunu ispatlamak için de arkadaşını baharın tam anlamıyla gelmediği bir

yere götürür ve duygularını tekrar düşünmesini ister. Kahramanımız burada içinde bulunduğu duygunun aşk olmadığını anlar. Gene de baharın bu etkisini niçin yirmi sene önce yaşamadığı için de kendi kendine hayıflanmaktadır. “Fakat niçin İlkbahar, bu tabiatın şeytani, beni yirmi sene evvel baştan çıkarmadı? Niçin uzun bir gençlik içinde kadına, aşka, heyecana, muhabbete yabancı yaşadım?” (8/2014: 91). Aşkın geçici bir durum olduğunu Pamuk İpliği hikâyesinde de görmekteyiz. “Aşk,.. bir hiç, bir tutku geçici bir bunalım... Öyle bir bunalım ki, neticesi mutlak nefret ve yorgunluktur! Ve evlilikle aşkı kim karıştırırsa bir görüşe göre mutlaka meyus olur.” (8/2014: 119) .

Ömer Seyfettin İnsanlık ve Köpek hikâyesinde seyahat aşklarını ele almaktadır. Ona göre aşk gelip geçici bir heves olduğu için en güzel aşklar da sadece seyahatlerde yaşanmaktadır:

Evet, asıl tabii ve değerli aşk bu tesadüfî seyahat aşklarıdır. Çıkarıcı ve sanat zevklerinden yoksun Yahudiler tarafından icat olunduğu söylenen ve azap ve işkenceden başka bir şey içermeyen evliliğe benzer, sıkıcı üzücü bir ilişkinin, irade dışı, tehlike teşkil etme olasılığı yoktur. İki üç gün içinde görüşülür, tanışılır, sevişilir sonra bir daha ebediyen buluşmamak üzere memnun ve tam bir muhabbetle veda edilir. İki tarafta yalnız tatlı bir hatıra kalır. Bu hatıra tamamıyla aşktır. Bir haftayı aşan bütün ilişkilerin şüphesiz doğuracağı nefret, bitkinlik, pişmanlık, gevşeklik, onda yoktur. O görece, şairin sayıkladığı ve mırıldandığı gibi elle tutulmaz ve hayalidir. Rüyadır. Az süren ve yarı hatırlanan rüyalar gibi duygu ötesi, heyecan verici ve tatlıdır. (5/2014: 38-39).

2.3.3. Kahramanların Evlilik İle İlgili Görüşleri

Bir Temiz Havlu hikâyesi, ikisi evli biri bekâr üç arkadaşın vapurda evlilikle ilgili düşüncelerini anlatır. Bekâr olan anlatıcı dışarıdaki olumsuzlukların mutsuzlukların eve gelince çoluk çocuğun arasında unutulacağını ve ev hayatında daha mutlu olacağına inanmaktadır. Ancak evli olan arkadaşları bu duruma karşı çıkmaktadırlar. Ev hayatında mutlu olabilmek için ezbere bir evlilik değil severek isteyerek anlaşabileceği ve gönül bağı kurabileceği birisiyle yapılırsa mümkün olacağını dile getirmektedirler. Şu anda evlilikte bedbaht olmalarının nedeni görücü usulüyle -ezbere evlilikle- olduğundandır. Mutsuzluğun nedeni görücü usulüyle evlilik.

Ezberle evliliklerde söz sahibi annedir. Anne oğluna uygun eş adayını kendi istek ve düşünceleri doğrultusunda bulur. Evlenecek erkeklerin gelişen olaylara müdahale etme şansları pek yoktur. Kendi istek ve düşünceleri önemli değildir.

Önemli olan annenin nasıl bir gelin istediğidir. Bunu da annelik haklarını bir silah gibi kullanarak yaptırır. “Vallahi kendimi öldürürüm. Hakkımı sana helal etmem.” (2/2014: 62). Bu durum karşısında erkekler annelerinin bulduğu kızla evlenerek kaderlerine razı olurlar. Evlilik hayatında mesut olmamalarının nedeni de budur. Ömer Seyfettin, evlilikte mesut olmamanın nedenini görücü usulü evliliğe bağlamaktadır.

Gerek erkek olsun gerek kadın olsun şu andaki şartlar hikâyenin anlatıldığı şartlarla aynı değildir. Günümüzde evlilikler bilerek tanıyarak ve severek yapılmış olmasına rağmen boşanma oranlarının yüksekliğine bakıldığında pek de mesut evliliklerin olmadığı görülmektedir. Bunun yanında evlendikten sonra aile büyüklerinin evliliklere müdahaleleri hala sürmektedir.

Horoz ve Dünyanın Nizamı hikâyeleri genç bir kızın kaleminden yazılmış birbirinin devamı olan iki hikâyedir. Genç kız; evliliği, kadın –erkek ilişkilerini horoz ve tavuğa benzeterek anlatmaya çalışmıştır. İlk hikâye olan Horoz’da, erkek ile horoz; tavuk ile kadın arasında bağlantı kurarak erkekleri kendilerinden başka hiç kimseyi düşünmeyen, korkak, öfkeli, merhametsiz diktatörlere benzetmiştir. Kadınları ise merhametli, sabırlı, itaatkâr, yumuşak özelliklerinden dolayı tavuklara benzeterek ataerkil yapıdan gelen özelliklere karşı çıkmaktadır. Ancak onu anlayan -annesi de dahil- hiç kimseyi bulamamaktadır. Bundan dolayı evliliği hiç düşünmemiştir. Kahramanımıza göre, her zaman bir horozun boyunduruğu altında yaşayacaksa başka bir kümese gitmenin bir anlamı yoktur.

Bu görüşleri Dünyanın Nizamı hikâyesinde değişmektedir: “ Bir ay geçmeden fikrim değişti. Amma öyle yavaş yavaş değil... Birdenbire! Bugün anneme hak veriyorum. Dünyanın düzeni bozulmayacak! Ben de her genç kız gibi mutlaka bir kocaya varmalıyım.” (5/2014: 13). Hikâyede bu fikir değişikliğinin nedeni tam anlatılmamakla birlikte horozların eziyeti tavukların daha iyi bir yaşam sürmesine bağlanmaktadır. İçinde bulunan yaşamı değiştiremeyeceğini anlayınca durumu kabullenerek dünyanın nizamına ayak uydurmayı tercih etmektedir.

Pamuk İpliği hikâyesi şekil bakımından diğer hikâyelerinden ayrılmaktadır. Tiyatro tarzında yazılan bu hikâyede on dokuz yaşında olan Sürpik Bagderesyan ile evlenmek isteyen biri Türk- Behzat Bey- biri de Ermeni- Rupenyan- iki erkeğin durumu anlatılmaktadır. Erkek Türk kahraman evliliği sosyal bir hakikat olarak görür

ve hislerini Bagderesyana'ya açarak onunla evlenmek ister. Hikâyemizin kahramanı Bagderesyana aşk ile evliliğin karıştırılmaması gerektiğini ve evliliğin aşkı bitirdiğine inanır. Bundan dolayıdır ki otuz-otuz beş yaşına geldiğinde kendisini gayet arzulayan ve sır vermeyecek birisi ile evlenmek ister:

Evlilik: Kadın için, bir erkeğin fena kokularına, kabalıklarına sertliğine tahammül etmekten; erkek için solmuş ve yıkılmış bir kadının sınıfsızlıklarına, münasebetsizliklerine, asabiyetlerine aldırnamaktan ibarettir.! İki vücudu bu karşılıklı azaba mahkûm edecek bir bağ, bir zincir vardır ki, o da evliliğdir. Ailelerin, sosyal çıkarların, eşitliklerin sigortası bu zincirdir. Hâlbuki o kadar zayıf ki bir pamuk ipliği... (7/2014:120)

Sürpik Bagderesyana, Nevzat Beyle konuşurken Hıristiyanlığın evlilik anlayışını; Rupenyana ile konuşurken İslamiyet'in evlilik anlayışını övmekte ve doğaya en uygun olanın İslamiyet'teki evlilik anlayışı olduğunu söylemektedir. Ömer Seyfettin bu hikâyede İslamiyet ile Hıristiyanlığı evlilik konusunda karşılaştırmasını yapar. (Mert, 2004: 109).

Pamuk İpliği hikâyesinde olduğu gibi İnsanlık ve Köpek, Öpücüğün İlk Biçimi hikâyelerinde de evliliğin aşkı öldürdüğünden bahsedilmektedir. İlk Düşen Ak hikâyesinde kahramanın ilk zamanlar aynı düşünceler içinde evlenmediği ancak yaşlanmaya başladığını anlayınca yalnızlıktan kurtulmak için evlenmek gerektiğine inanmaktadır.

Havyar, Gurultu, Antiseptik ve Nişanlılar hikâyelerinde evlilik maddi durum ve ekonomik kaygılar doğrultusunda yapılan bir anlaşma gibi görülür. Nişanlılar hikâyesi buna çok güzel bir örnektir. Zengin olmak için zengin bir kızla evlenme düşüncesi. Bunun için on beş sene bekleyen Muhsin Bey, bir türlü kayın babasının istediklerini yapamadığı için evlenemez. Nişanlısı da ondan vazgeçmez. Kayın babası damadın niyetini anladığı için işi yokuşa sürmektedir. Ancak Muhsin Bey'in çalışmaya hiç niyeti yoktur. Onun tek umudu yapacağı evliliğdir. "“Bari Muhsin Bey bir iş bulaydı' dedim. Camsap tekrar güldü: İşte kız bulmuş ya... Onun bütün ümidi bir evlilikte! Tahsil yok. Memur olamaz. Hiçbir şeye akli ermez. Ne vakit nişanlısıyla evlenirse cebi para görecek...” (5/2014: 36).

Yüksek Ökçeler ve Nezle hikâyelerinde dul kalmış iki kadının hikâyesi anlatılmaktadır. Yüksek Ökçeler 'de genç yaşta ihtiyar bir adamla evlenen Hatice Hanım evlilikten nefret etmektedir. Nezle hikâyesinde ise durum biraz farklıdır. Masume Hanım kocası öldükten sonra evlenmek ister fakat uygun birisini

bulamamaktadır. Masume Hanım, on senedir duldur ve evlenmek ister. Kocası yaşlıyken bile bu düşünceye sahiptir. Boyu boyuna, huyu huyuna uygun biri bulmaya çalışır. Kendisi iri güzel biridir. “Kendisi isteyenler hep cılız, sıska, ihtiyar, bunak adamlardı. O genç, dinç, kendisi kadar kuvvetli bir koca istiyordu.” (3/2014: 92). Bunun için adaklar adar. Arabacısıyla evlenmek ister fakat toplumsal baskıdan korkar. Arabacı kendisinden küçük ve hizmetlisidir. Hem küçük olması hem de hizmetlisi olması toplum tarafından alay konusu ve küçümsemeye neden olacağını düşünür. Bu duygular içinde arabacısı Himmet’e açılmaya çalışır. Himmet o kadar saf ve temizdir ki kadının dediklerini hiç anlamaz.

Çanakkale’den Sonra hikâyesi ülkenin içinde bulunduğu durumdan dolayı evlenmek istemeyen bir adamın öyküsünü anlatmaktadır. Milliyetçi bir adam olan kahramanımız umutsuz ve karamsardır. Ancak daha sonra Çanakkale Savaşı’nda kazanılan başarılarından sonra evlenmeye karar verir. Evlenir ve bir kız çocuğu dünyaya gelir. Bu hikâye Ömer Seyfettin’in hayat hikâyesine benzemektedir. Ömer Seyfettin de aynı zamanlarda evlenmiş bir kız çocuğu dünyaya gelmiş ve kısa bir süre sonra da boşanmıştır. Yukarıdaki hikâyelerden acaba hangisi gerçek anlamda Ömer Seyfettin’i anlatmaktadır bilinmez.

2.3.4. Evlilik Çeşitleri

Ömer Seyfettin edebiyat literatürüne iki yeni kavram getirmiştir: Ezbere Evlilik- Serbest Evlilik. Görücü usulü ile yapılan evliliklere ezbere evlilik; severek isteyerek yapılan evliliklere de serbest evlilik demiştir. Hikâyeleri de bu kapsamda inceleyeceğiz.

2.3.4.1. Ezbere Evlilik: Görücü Usulüyle Evlenme

Ezber evliliğin bütün yönleriyle anlatıldığı hikâye Bir Temiz Havlu Uğruna öyküsüdür. “Malum ya gönül kimi severse güzel odur! On beş yirmi sene evvel şimdiki gibi görme görüşme yoktu. Evlenmek tamamıyla ezberden kötü bir şeydi.” (2/2014: 59). Horoz hikâyesinde de “Ezberden beğeniyorlar. Yine istiyorlar.” (5/2014: 121) ifadeleri yer almaktadır. Ezber evlilik, kişilerin birbirlerini görmeden, birbirlerini tanımadan, özelliklerini bilmeden “görücü usulü” ile yapılan evliliklerdir. Bu evlilikler yazara göre aile içindeki mutsuzluğun sebebidir. Havyar, Horoz, Dünyanın Nizamı, Antiseptik, Gurultu, Birdenbire gibi hikâyelerde konu dolaylı yönden anlatılmaya çalışılmıştır.

Evliliklerin çoğu görücü usulü evliliklerle yapılmaktadır. Birbirlerini görmeden konuşmadan ezbere yapılan evliliklerdir. Görücü usulü evliliklerde söz sahibi annelerdir. Anne oğluna uygun eş adayını kendi istek ve düşünceleri doğrultusunda bulur. Evlenecek erkeklerin gelişen olaylara müdahale etme şansları pek yoktur. Kendi istek ve düşünceleri önemli değildir. Önemli olan annenin nasıl bir gelin istediğidir. Bunu da annelik haklarını bir silah gibi kullanarak yaptırır. “Vallahi kendimi öldürürüm. Hakkımı sana helal etmem.” (2/2014: 62). Bu durum karşısında erkekler annelerinin bulunduğu kızla evlenerek kaderlerine razı olurlar.

Konuyla ilgili olarak Bir Temiz Havlu Uğruna hikâyesinde evlenmeye razı olan erkek kahramanımız annesinden evleneceği kişide şu üç özelliğin olmamasını istemektedir. “Mavi göz, kısa boy, muhacirlik...” (2/2014: 59). Ancak evlendiği gün özelliklerini belirttiği eş adayının tam tersi bir kişi ile karşılaşmaktadır. “Şimdi böyle zevkimin taban tabanına zıddına kurulmuş bir yuva bana ne kadar saadet verebilir? Dışarıdaki mahrumiyetlerimi evimde unutabilir miyim, söyleyin...” (5/2014: 59). İşte evlilik hayatında mesut olmamasının nedeni budur.

Bunu anneler bilerek ve isteyerek yapmaktadırlar. Çünkü hayatta en büyük korkuları ev içindeki otoritelerinin zayıflamasıdır. Şayet çocuklarını güzel ve kendi istedikleri birisi ile evlendirirlerse onlara bağlanıp kendi isteklerini yerine getirmeyeceklerdir. Burada önemli olan çocuklarının mutluluğundan ziyade kendi güç göstergeleridir. Bir Temiz Havlu Uğruna hikâyesinin diğer kahramanı da ezberden evlenenlerdendir ve aynı durumdan mustarıdır:

Ne mizacıma, ne zevkime, ne arzuma önem verdi. Mesela ben okuryazar şeytanca, şuh bir kadın isterdim. Esasen sükûndan, sessizlikten nefret ederdim. Annemin pek uygun bulunduğu kız son derece sessiz, iki lafı bir araya getiremez, durgun, okuyup yazması yok, anlayışsız bir zavallıydı. (2/2014: 61).

Ömer Seyfettin’in kendi hayatında da böyle ikilem içinde kalıp kalmadığı bilinmez ama yakın arkadaşları iri kalın kadınlardan hoşlandığını söylemektedirler. Ancak evlendiği eşinin modaya düşkün, zayıf, ince, narin birisi olduğu belirtilmiştir. Ne yazık ki bu evlilik çok kısa sürmüştür. (Cumbur, 1992: 13).

Görücü usulü ile evliliklerde bazı kriterler de aranmaktadır. Oğlunu evlendirmek isteyen kadınların kızlarda aradığı soyu sopu, namus anlayışı ve utangaçlığı, güzellik –görünüşi, gidilen evin temizliği gibi özellikler mevcuttur.

Kızını evlendirmek isteyen kadının erkekte aradığı özellikler de malı - mülkü, namusu, terbiyesi gibi sıralanabilir.

2.3.4.2. Serbest Evlilik: Severek Evlenme

Severek, görüşülerek ve anlaşılarak yapılan evliliklerdir. Bu evliliklerde çiftler evlenmeden önce birbirlerini tanıdıkları için ilişkileri daha samimi ve içten olacaktır. Bunun için Ömer Seyfettin, serbest evliliklerde çiftlerin daha çok mutlu olduğuna inanmaktadır. Yaşanılan dönemde Türk aile yapısı severek evlenmeye müsait olmadığı için bu duyguyu kahramanı yabancı olan ailelerde yaşatmaya çalışmaktadır. Pireler ve Bomba hikâyeleri buna güzel bir örnektir. Bu hikâyelerde mesut ve mutlu bir aile tablosu çizilmeye çalışılmıştır.

Mutlu bir aile tablosu. Birbirlerini seven bir çift Serbest evliliklerin getirdiği mutluluğu Ömer Seyfettin Bomba hikâyesinde anlatmıştır. Magda öğretmenken evlendikten sonra kendisini eşine ve evine adamıştır. Bu adanmışlık sanki Ömer Seyfettin'in bilerek tercih ettiği idealindeki eş tipidir. Magda üzerinden kadının eğitilmiş ve bilgili olmasını istemektedir. Çünkü eşler fikirleriyle de birbirine bağlı olursa hem aşkları hem de mutlulukları artacaktır:

Bu kızcağz da kendisi gibi Sofya 'da okumuştur. Konuştular ve çok sürmedi, Seviştiler, evlendiler. Magda, Boris'e vardktan sonra mektebi terk etmiş, hayatına evine, eşine haşretmiştir. Aşkları gittikçe artıyor. Fikirlerinin uyumu onları şiddetli bir istekle birbirlerine bağlıyordu. İşte aylardan beri böyle gece yarılarını bulurlar, konuşurlar, sevişirler uyumak istemezlerdi. (1/2014:11)

Pireler hikâyesindeki kadın kahramanımız, Bomba hikâyesindeki Magda' ya benzemektedir. O da Magda gibi ev kadınlığını tercih ediyor, hayatını kocasına adıyordu. Her ikisi de serbest evlilik yapmış, kocasıyla çok iyi anlaşır. Mesut bir yuvaları vardır. Pireler hikâyesinde de Serbest evliliğin getirdiği mutluluk göze çarpmaktadır: "Ah bu serbest evlilikler! O kadar mesut olmuştum ki... İçimde kapalı kalmış çılgın bir sevinç kumrusunun dem çekerek çırpındığını duyuyordum." (5/2014: 54). Her iki hikâyede de gerek ev içinde gerekse ev dışında olsun birbirini tamamlayan, eğlenen, anlaşılan iki çift görüyoruz.

Ömer Seyfettin serbest evlilikleri yabancı kahramanlar üzerinden anlatmaya çalışmaktadır. Bunda Aşk Dalgası hikâyesindeki, Türklerin gerçek aşkı yaşamayacağı inancı hâkim olmakta ve evliliklerin en büyük düşmanı olarak Türk kadınları görülmektedir.

2.3.4.3. Evlilikte Yaş Farkları

Evlilikte yaş farkları gerek kahramanı Türk ailelerinde gerekse kahramanı yabancı olan ailelerde görülmektedir. Bu durumun özünde ekonomik kaygılar bulunmaktadır. Aileler çocuklarının daha rahat ve huzurlu olmaları için bunu istemektedirler. Antiseptik, Yüksek Ökçeler hikâyeleri bu duruma örnektir. Nezle hikâyesinde ise kadın büyük, evleneceği kişi küçüktür. Bu durumda ise hemen toplumsal baskı yapılarak karşı gelinmektedir.

2.3.5. Evlilikte Aldatma

2.3.5.1. Erkeğin Aldatması

Havyar hikâyesinde, Hamdune Hanım kocası öldükten sonra yetişkin kızı ile birlikte yaşamaktadır. Malı mülkü vardır ancak evde onları idare edecek bir erkek yoktur. Utangaç, namuslu, terbiyeli bir gençle kızını evlendirmek ister. Şartlarına uygun Hüsam Efendiyi bulur ve kızıyla evlendirir. Hüsam Efendi zamanla değişir ticarete atılır utangaçlığından eser kalmaz savaşın ona sunduğu imkânlardan yararlanarak tamamen değişmiştir. Ahlaklı bir adamken bütün ahlaksızlıkları yapar olmuştur. Gayet güzel bir karısı varken evin hizmetkârı ile onu aldatır. Ömer Seyfettin burada savaşın neden olduğu ahlaki çöküntüyü ve insanlar üzerindeki etkisini dile getirmektedir.

Tos hikâyesi de Havyar hikâyesine benzemektedir. Fatma Hanım durumu gayet iyi olan bir ailenin kızıdır. Babasından ona bir köşk ve yüklü bir para kalmıştır. Dayısının oğlu ile evlidir. Adam bu servet içinde hiç çalışmaz ve eşinin parasıyla hayatını sürdürür. Bu durumdan Fatma Hanım çok rahatsızdır ancak elinden bir şey gelmez. Bununla birlikte kocası evdeki on yedi yaşındaki ahretliğe musallat olup onu sıkıştırmaya başlamıştır. Bunu engellemenin yollarına bakan Fatma Hanım, sürekli gözü kocası ve kızın üzerindedir. Burada ilginç olan Fatma Hanım'ın tavırlarıdır. Evin dışında bir aldatma olayına göz yumacaktır fakat evin içinde oldu mu buna katlanamaz bu da Fatma Hanımın tutarsızlığını göstermektedir. Fatma Hanımın tutarsızlığından olsa gerek hikâyenin sonunda Ömer Seyfettin çapkın kocayı rezil eder ve ona iyi bir ders verir.

Balkon hikâyesinde, Muhsin Bey yeni evlidir. Mal müdürü olarak İzmir'e atanır. Eşini yanına almak ister ancak eşi annesinin hastalığından dolayı gelmez. İzmir'de başka birisi ile evlenir ve ondan bir kızı olur doğumda eşini kaybeder.

Kızını yanına alarak İstanbul'a gelir, ailesine evlatlığı olarak tanıştır. Bu arada bir de oğlu olur. Bu yalan bu iki gencin sonunu getirecektir. Birbirlerini severler hatta kız hamile kalır. Evleneceklerini babalarına açtıkları gece kardeş olduklarını anlarlar. Buna dayanamayan kız kendini balkondan aşağıya atar erkekte peşinden atlar. Bu büyük yalan bir ailenin felaketi olmuştur. İki genç balkondan atlayarak hayatlarına son verir. Muhsin Bey kalp krizi geçirir. Anne delirmiştir. Muhsin Bey, karısının kendisi ile İzmir'e gelmemesinin intikamını başkasıyla evlenerek almıştır. Bu aldatmayı Ömer Seyfettin kadına bağlamaktadır. Aldatmanın üstüne bir de yalan eklenince Muhsin Bey'in günahı iki katına çıkmıştır ki cezasını iki evladını kaybederek görmüştür.

2.3.5.2. Kadının Aldatması

Piç hikâyesi Mısır'da geçmektedir. İlk bölümlerde Mısır ve Araplar hakkında bilgiler vermektedir. Kahramanımız Mısır'da okul arkadaşı Ahmet Nihat'a rastlar ve şaşırır. Ahmet Nihat görünüşü itibariyle tam bir Fransız'a benzemektedir. Arkadaşı Ahmet Nihat gençliğinde de Fransızlara karşı bir merakı olan ve onlar gibi yaşamayı isteyen bir gençtir. Öğrenim görmek için Paris'e gider orda kalır onlar gibi olur. Babasından ve Türklerden nefret eder. Ahmet Nihat'ın annesi de oğlu gibi kocasını hiç sevmez, sevemez. Ahmet Nihat bir yasak aşkın meyvesidir. Yaşlı bir Fransız doktorla aşk yaşar ve kocasını aldatır. Bütün gerçekleri ölüm döşeginde oğluna anlatır. Oğlu gerçek babasının bir Fransız olduğunu öğrenince hiç beklemeden tekrar Paris'e döner. Anlattıklarıyla arkadaşına şekil olarak değil özde de bir Fransız olduğunu ispatlamaya çalışır. Arkadaşının cevabı ise çok manidardır: "Anladım, lakin sen zaten bir Türk değilmişsin ki. Piçmişsin..." (2/2014: 55).

Ömer Seyfettin bu hikâyede birkaç konuyu ele alıp değerlendirmektedir. Öncelikle Avrupa hayranlığı ve özenti. Her yönüyle Avrupa'nın taklit edilmesi ve bunu yenilik adı altında yapılmasıdır. Bunun yanında kendi öz kültürümüzden uzaklaşma ve yabancılaşmadır. Ahmet Nihat bunun tipik bir örneğidir. Kahramanımız etrafındaki bu yozlaşmayı düşünerek herkesten şüphe duymaya başlamıştır: ".....İstanbul 'da Türklüğünü inkâr eden, Türklükten nefret eden, Türklüğü hakir görüp bütün varlıklarıyla Avrupalılaşmaya çalışan uzun tırnaklı, son moda giysili, tek gözlüklü züppeler hatırlıyor, içimden, 'Acaba bunların hepsi piç mi? Hepsinin anneleri Beyoğlu'nda mı gebe kaldı?'" (2/2014: 55).

Ahmet Nihat'ın annesi kocasını aldatmıştır. Kocasını çocuk olmamasını kadına bağlayarak sürekli ona şiddet uygulamaktadır. Bu durumdan çok etkilenen kadın bir nevi kocasından intikam alarak onu aldatır. Kadın o kadar rahattır ki aldattığından dolayı hiç pişmanlık duymaz aksine onunla birlikte gitmediği için pişmanlık duyar. Aynı duygular Ahmet Nihat için de geçerlidir. Bütün gerçekleri öğrendikten sonra annesini ölüm döşeğinde bırakarak geri döner.

Çocuk olmaması il ilgili başka bir hikâye Devletin Menfaati Uğruna hikâyesidir. Hikâye bir Avrupa sarayında geçmektedir. Kral doksan yedi yaşındadır ancak ülkeyi bırakacağı bir veliahtı yoktur. Bu yaştan sonra da çocuğu olma ihtimali yoktur. Vezirleri ülkenin geleceği için kraliçe ile görüşülmesini istemektedirler. Kral zor bir imtihandan geçerek durumu kraliçeye anlatır. Kraliçe sözde devletin bekası için başkasından çocuk yapmayı kabul eder ve ikiz çocuk doğurur. Bu ikiz çocuklar ülkeyi ikiye bölerek barış içinde olan halkı ıstırap içinde bırakmışlardır. Bu hikâyede kralın saflığı, kadınına karşı güveni, iyi niyetinin yanında kraliçenin kurnazlığı ve kocasının saflığından yararlanarak onu devletin bekası için (!) kaç kez aldattığını ortaya koymaktadır.

Devletin Menfaati Uğruna hikâyesinde saf bir erkeği anlatan Ömer Seyfettin, Korkunç Bir Ceza'da da saf bir kadının hikâyesini anlatmaktadır. Bu hikâyede kadın ne kadar saf ise erkek de o kadar saf ve temizdir. Hasan Ağa ya gerçekten o kadar saf ya da içinde bulunduğu durumdan en az zararlı çıkmanın derdindedir. Hasan Ağa, köyünden yeni taşınmış hali vakti yerinde bir esnaftır. Karısı Gülsüm ile mesut bir hayat yaşamaktadır. Bir gün hemşerileri tarafından bir eğlenceye çağrılır. Eğlenceye giderken karısına bir kişicik bulup onunla geceyi geçirmesini söyler. Kadın ne olduğunu anlamamış, kişicik diye bir külhanbeyini eve alarak onunla birlikte olmuştur. Hasan Ağa eve geldiğinde karşılaştığı manzara karşısında ne yapacağını bilemez onu gören külhanbeyi de korkudan tir tir titremektedir. Külhanbeyini sırtına alarak uzak bir semte bırakmış ve bir daha gelmemesini tembih ederek ona kendine göre korkunç bir ceza vermiştir. Kadının saflığından ve bir şey bilmeyişinden yararlanmak isteyen külhanbeyinin korkusu onu ölmekten daha beter etmiştir. Belki yazarın nezdinde külhanbeyinin cezası budur.

Zeytin Ekmeği, hikâyesinde aldatma eylemi olmamasına rağmen aldatmaya teşebbüs vardır. Ülkenin içinde bulunduğu şartlar bellidir. Balkan Savaşlarından çıkmış ardından Birinci Dünya Savaşı ve savaşın getirmiş olduğu ekonomik

buhranlar insanları zor durumda bırakmaktadır. Naciye bu zorluklar içerisinde yaşayan güzel ve namuslu bir kadındır. Uzun zamandır görmediği çocukluk arkadaşıyla tesadüf üzerine karşılaşır. Sabriye ve yanındaki arkadaşı Naciye'nin güzelliğinden mest olurlar. Onu giydirip kuşatıp zengin erkeklere peşkeş çekeceklerdir. Naciye durumu fark eder ancak bir gece güzel yemekler yiyebilmenin hatırına denilenleri yapacaktır. Naciye akşam oturacağı sofranın hayalini kurarken bir köşke gelirler. Köşkte yemek olarak her zaman yediği üç beş parça zeytinle vesika ekmeğinden başka bir şey bulamaz.

Bir vicdan hesaplaşmasının hikâyesi. İyi- kötü, zengin-fakir, namus duyguları içerisinde ikileme düşen bir kadın Naciye. Hayatını nasıl sürdürdüğü belli olan sırf kendi çıkarı için arkadaşını bataklığın içine atmaktan çekinmeyen Sabriye. Yazar burada İstanbul'un iki farklı yüzünü ortaya koymaktadır. Zenginlerin lüks içerisindeki hayatları ile fakirlerin üç beş zeytini. Bunun yanında bir takım sebeplerden dolayı - gösteriş, iyi giyinme, rahat yaşamak, zenginliğe duyulan merak- gayrı meşru ilişkiler içinde olmaları genel ahlakın çökmesine neden olmuştur.

Bu hikâyenin bir benzerini Uçurumun Kenarında hikâyesinde de görmekteyiz. Giyinme, süse ve Avrupalı yaşama özentisi duyan kadınların yanlış yola düşmesini anlatmaktadır. Mektup tarzında yazılmış olan hikâyede, Peride uçurumun kenarında olduğunu anladığı arkadaşı Raika'yı uyardığı çalışmaktadır.

Nişantaşı ve Şişli'de bulunan gösterişli evler, evlerin içindeki gözleri kamaştıran süsler, bu hayatın cazibe merkezleridir. Kadınların ilk defa dışarı açılmaları Beyoğlu'nda açılan alışveriş merkezleriyle başlar. Böylelikle Beyoğlu Batı yaşam tarzının merkezi olur. (Esen, 1991: 9). Süs aşkı içinde bulunan zamanın hastalığı. Ne yazık ki bu hastalığa yakalananlar iffetlerini kaybederek yavaş yavaş bataklığa sürüklenmektedirler. "İşte senin gibi zavallı kızları bu kapana sürükleyen süs aşkıdır. Acaba bu meşum aşk, meşru bir tarzda temin olunamaz mı?" (5/014: 84).

Ömer Seyfettin, kahramanın ağzından bu soruya cevap aramaktadır. Peride'de olduğu gibi bütün kadınlarda güzel giyinmek, modayı takip etmek ve süslenmek hayatın en büyük zevkidir. "Süssüz bir kadın, uyuz bir tavus gibi zavallıdır." (5/2014: 84). Bunu elde edebilmenin yollarından birisi zengin bir koca ile evlenmektir ancak bu olmayacak bir hayalin peşinden koşmak gibidir. Bununla birlikte eşini kandırarak yalan içinde yüzen "Kocan giydirmez. Sen kendin giyinirsin" (5/2014:

85) mantığı ile hareket eden Celile gibi kadınlar da mevcuttur. Yalan ve namussuzluk Peride'ye göre değildir. Peride sadece giyecek elbise karşılığında bir atölyede iş bulur, buraya gelenlerin beğenisi kazanarak bu atölyede mankenliğe başlar şimdi hem çok güzel giyinir hem de para kazanmaya başlamıştır. Peride meşru yollardan da iyi giyinebileceğini arkadaşına anlatmaya çalışır:

Namusundan izzeti nefsimden hiçbir şey kaybetmeden mesudum. Benim başıma her felaket süsü iptilasından gelecekti. Onu böyle meşru bir tarzda temin edince, hayattan artık hiçbir korkum kalmadı. Senin de ruhunu tanıyorum. Her kadın gibi sen de, bu giyinmek ihtiyacıyla uçurumun kenarında yürüyorsun. Hayır Raika, hayır, biraz akli olan sefalet uçurumuna yuvarlanmaz. Gel benim gibi yap. Hayatını, seni güzel giyindirecek bu çapaya ada. (5/2014: 85).

Ömer Seyfettin Peride aracılığı ile kadınların içinde buldukları çıkmaza bir çözüm yolu bulmuştur. Çünkü dış güzellikten ve süsten ziyade bir kadının ruh temizliği daha önemlidir. “Ruh kirlendikten sonra, en belli bir süs yine insanı güzelleştiremez.” (5/2014: 88).

2.3.6. Boşanma

Ömer Seyfettin hikâyelerine genel olarak bakıldığında boşanma konusunu Bir Temiz Havlu Uğruna, Aşk ve Ayak Parmakları, Pamuk İpliği, Tarih Ezeli Bir Tekerrürdür, Birdenbire, Gurultu, Şefkate İman, Primo Bir Türk Çocuğu gibi hikâyelerinde görmekteyiz.

Bir Temiz Havlu Uğruna hikâyesinde “Ezbere evlilikler” konusunu işleyen Ömer Seyfettin, ezbere evlilikte evlenmede erkek ve kadının bir söz sahibi olmadığından boşanmanın bir cinayet olacağını dile getirmektedir. İslami açıdan bakıldığında boşanma hem erkeğe hem de kadına verilen bir haktır ancak toplumsal baskı sonucunda erkeklerin bu hakkı çok rahat kullanabildikleri kadınların ise ayıplanmak ve istenilmeyen kadın durumuna düşmemek için boşanma konusunda rahat davranmamaktadırlar. Bunun içindir ki kahramanımız görücü usulü ile evlilikte boşanmayı istememektedir. “Ayrılmak, bilhassa ‘ezberden evlenme’ usulünü kabul ettikten sonra ayrılmak, büyük bir cinayetti; zavallı kızın ne kabahati vardı? Talihine razı olmuş bir esir gibi ocağıma sadık kaldım.” (2/2014: 60).

Pamuk İpliği hikâyesinde boşanma konusu İslamiyet ve Hıristiyanlık arasında karşılaştırılma yapılarak anlatılmaktadır. Hıristiyanlıkta boşanmanın çok katı kurallarının olması doğa kanunlarına aykırı olduğu bununla birlikte İslamiyet’te ise daha şeffaf olduğu vurgulanmaktadır.

Primo Bir Türk Çocuğu'nda milliyetçilik duygusu ön plana çıkmaktadır. Kendi öz milli unsurlarını hiçe sayarak İtalyan bir kadınla evlenen kahramanımız çocuklarını da İtalyan kültürüne göre yetiştirmektedir. Gerçekleri Trablusgarp'ın işgalinde anlayarak yaptıklarına pişman olmuştur. Eşinden de Türk kültürüne göre yaşamasını ister ancak eşi bunu kabul etmez ve ayrılırlar.

Tarih Ezeli Bir Tekerrürdür hikâyesinde çok güzel bir kadınla evli olan kahramanımız karısına âşıktır. Onunla güzel ve mesut bir hayat sürmektedir. Ancak güzellik kraliçesine benzettiği karısının güzelliğini sadece kendisi görmektedir. Bu güzelliği yakın akrabaları olan Bidar Bey'e göstermek ister ve bir plan kurar. Plan işlemiştir. Her şeyin farkında olan karısı Efser kocasından intikam almak ister. Çünkü gururu kırılmış ve namusu zedelenmiştir. O da kocasına bir oyun oynayarak intikamını alır ve Bidar ile evlenir. Bu hikâyede kadın ve erkek arasındaki namus anlayışı sorgulanmaktadır.

Aşk ve Ayak Parmakları hikâyesinde bir kadın bir de erkek kahraman bulunmaktadır. Kadın kahramanımız güzellik yarışmasında dereceye girmiş tescilli bir güzeldir. Bunun yanında genç ve zengindir. Erkek kahramanımız etrafında bulunan insanları mutlaka bir hayvana benzeterek onların özelliklerini anlamaya çalışır. Bunun içindir ki etrafındaki kadınları hep bir hayvana benzetmiş ve hiçbiri ile evlenmemiştir. Ancak Asime Hanım'ı hiçbir hayvana benzetemediğinden onunla evlenmiştir. Bir gün onun bir hareketinden yola çıkarak onu maymuna benzetmiş ve eşinden soğuyarak boşanmıştır.

Birdenbire'de boşanma nedeni erkek ve kadının anlaşamamasıdır. Erkek ve kadının birbirlerinden beklentilerinin farklı olması boşanmaya neden olmuştur. Gurultu hikâyesinde, mutluluğu zenginlikten başka bir şey olarak görmeyen kahramanımız zengin olabilmek için maddi durumu iyi birisi ile evlenmek istemektedir. İdealindeki eş adayını bulmuştur. Bulduğu hanım zengin olduğu gibi iyi bir eğitim almış, saraylı ve güzel bir kadındır. Annesi ile birlikte yaşamakta ve evin tek çocuğudur. Her şey yolunda gitmiş ve evlenmiştir. Gerdek gecesi kızın çıkarmış olduğu gurultu seslerinden rahatsız olan erkek zihafi gerçekleştiremez. Bu durum kızın gururuna dokunmuştur annesini de kızını boşatır. Her zaman ve her yerde olduğu gibi burada da para en büyük güçtür. Bu gücü anne çok iyi kullanmaktadır. "Kızımın yatağından kaçmışsın. Onun doksan bin lirası var. Onun

gibi güzel, saraylarda yok. Ben elimi kaldırırsam ellisi değil, elli bin milyonu gelir... diyor.” (10/2014: 84).

2.4. Aile ve Değerler

2.4.2. Namus

Tarih Ezeli Bir Tekrardır hikâyesi aile içindeki erkek ve kadının namus anlayışı bakımından önemli bir eserdir. Hikâyede üç kahraman mevcuttur, anlatıcı olan erkek kahraman, eşi Efser ve akrabaları Bidar’dır. Kahramanların karakterleri bize namus hakkındaki düşüncelerini anlamakta önemli ipuçları verir.

Kahramanımız eğlenmeye düşkün, geçmişten ders almayan, sanata ve edebiyata meraklı, kadınları seven ancak aşka inanmayan birisi olarak kendini tanımlamaktadır. Efser’i tanıdıktan sonra hayatı değişmiştir. Efser onun için tapılacak bir kadındır: “Macar-Çerkezin bütün güzelliklerini vücudunda toplamış muhteşem. İnanılmaz bir afet; nur ve şeffaflıktan, atmosfer tesirlerinden uzak canlı bir harika...” (3/2014: 42-43).

Efser çok güzel bir kadındır. Bu güzelliğe sahip olduğu için kahramanımız çok mesuttur ancak bu güzelliği kendisinden başka hiç kimse bilmemektedir. Dünyanın en güzel kadınına sahip olduğuna başkaları tarafından bilinse mutluluğu daha da artacaktır:

Şüphesiz Efser, dünyanın en güzel kadını idi. Bunu yalnız ben biliyordum. Çevremiz genel bir güzellik yarışmasına uygun değildi ki, herkes de tasdik etsin: ‘Hakkın var dünyanın en güzel kadını sana aittir.’ Densin, ben de iftihar edeyim, mutluluğum artsın; Bana böyle olağan üstü güzellik sunan büyük ve kutsal tesadüfe teşekkür edeyim. (3/2014: 45).

Kadın ve erkek arasındaki ilişkiyi erkek gözünden anlatan çarpıcı bir hikâyeye. Erkek tamamen kadının güzelliğini ve ona sahip olmayı güç gösterisi olarak kullanmak istemektedir. Bizim geleneklere ne kadar ters. Erkek bizde kadını kıskanır. Burada kıskanmak bir tarafa ne kadar güzel olduğunu herkese göstermek isteği mevcut. Bu kadar güzel bir varlığın sahibi benim ve ben herkesten güçlüyüm anlayışı mevcuttur.

Bu durumu ilk önce uzaktan akrabası olan Bidar’a açar ve Bidar ile Efser’in güzellikleri üzerinde uzun uzadıya konuşmaya başlarlar. Bidar’da Efser’in güzelliklerinin farkındadır. Bu durumdan çok hoşnut olur hatta ileri giderek Efser’i çıplak bir şekilde Bidar’a göstermek ister. Bu duruma Bidar önceden itiraz eder ancak ısrarlara dayanamaz. Bir oyun oynarlar ve Bidar Efser’i çıplak bir şekilde

görür. Efser bu yapılanların hepsinin farkındadır ve çok namusludur. Bu durumu kabul edemez ve kocasından intikam almak ister. Bunu Bidar'a açar, Bidar ile bir ilişkisi varmış gibi davranıp eşinden boşanır ve Bidarla evlenir.

Efser namuslu bir kadındır. Bunu kocası da doğrulamaktadır hatta çok namusludur, tavırlarıyla sanki bir rahibeye benzemektedir. Ancak Efser'in kocası hakkındaki düşünceleri çok farklıdır. Efser, kocasının kim olduğunu ne yapmak istediğini gayet iyi bilir fakat kaderine boyun eğmektedir. "Hâlbuki siz, ahlak sükûnetine uğramış, bozulmuş, behemmiyetten başka bir şeyi kaybetmiş berbat ve tahammül edilmez bir adamdınız." (3/2014: 60). Aynı zamanda karısını başkalarına çıplak bir şekilde gösterecek kadar aşağılık domuz ruhlu bir adamdır. Hayvanlar arasında da eşini kıskanmayan tek varlık domuzdur. "Siz de din, duygu, ahlak, fazilet, kabileyet-i teessür, manevi duygu yoktu. Bu bir domuz ruhu idi." (3/2014: 60).

Bu ahlaksız adamdan intikam almak için bir oyun oynar. Çünkü kadınlık gururu çok incinmiştir. Bir kadının başka bir erkek tarafından çıplak olarak görülmesi ona yapılacak en büyük hakaretlerden birisidir. "Bir kadının üstünden hayâsını giysilerle beraber çıkardığını unuttunuz mu?" (3/2014: 63).Oyununda bile namusundan hiçbir zaman taviz vermez. Onu çıplak olarak gören Bidarla evlenir.

Hâsılı benim maksadım, sizin adiliğinizden, ahlaksızlığınızdan kaynaklanan kalbimdeki yakıcı hiddetimi teskin etmek, sizden intikam almaktı. Yoksa namussuzluk, nefsimin arzularına uymak, aşk vesaire değil. Namussuzluğu katiyen kabul etmem! Eğer namussuz yaşamaya biraz kabiliyetim olsaydı, sizinle yaşardım. Ben gayet namuslu bir kadını ve daima namuslu kalacağım. (3/2014: 66-67).

Bu hikâyede Ömer Seyfettin tarihten bir olayı alarak günümüze uyarlamıştır. Amacı tarihin tekerrür olduğunu gençlere anlatabilmektir. Bunun yanında erkeklerin sahip olma isteğini ve kadının namus anlayışını güzel bir şekilde ortaya koymuştur.

Koleksiyon ve Beyaz Lale hikâyelerinde iki aile, iki genç kız ve iki farklı anlayış. Koleksiyon'da kızını ve karısını pazarlayan bir baba. Yaptıklarıyla her şeyi doğal kabul eden bir aile. Güzelliği ile ailesine para kazandıran genç kız Juliet. Beyaz Lale'de kızını tek başına evde bıraktığından dolayı ne yapacağını bilemeyen baba. Eve gelenin hangi niyetle geldiğini anlayınca namusu için intihar ederek hayatını sonlandıran Lale. Türk halkının namusa anlayışının sembolüdür. (Karabulut, 2013: 122). Ömer Seyfettin, bu iki hikâyede yabancı ailelerin namus anlayışı ile Türk

ailelerin namus anlayışı arasındaki farkı ortaya koyarak Türkler için namusun ne kadar önemli olduğunu vurgulamaya çalışmıştır.

İnsanların namusu için yaşadığını ve bunu asla kaybetmememiz gerektiğini Uçurumu Kenarı'nda hikâyesinde de görüyoruz. Uçurumun Kenarında hikâyesi arkadaşını kurtarmaya çalışan Peride'nin öyküsü. Hikâye, kadınlardaki süs ve moda hevesinden dolayı kötü yollara düştüklerini anlatmaktadır. Peride burada kadınların namusu ile çalışarak da iyi giyinebileceğini anlatmaya çalışmaktadır. “Fakat namusunu kaybetme, olur mu, Raikacığım? Çünkü ruh kirlendikten sonra, en belli bir süs bile insanı güzelleştirmez.” (5/2014: 88).

Yoksulluk ve fakirlik içinde mücadele eden Naciye güzel yemekler yiyebilmek için namusunu feda etmeye hazırlanmaktadır. Aslında yaptığına hata olduğunu kendisi de bilmektedir ancak bir gecelik diyerek kendi kendini kandırmaktadır. Bu duruma Ömer Seyfettin'in gönlü razı olmamış ki sürpriz bir sonla Naciye'yi içinde bulunduğu durumdan kurtarmaktadır. Naciye için de bu güzel bir ders olmuştur. Her gün yediği zeytin ekmek için az daha namusundan olacaktır. Zeytin Ekmek hikâyesi fakirlik zenginlik ve namus üçgeni içerisinde kurgulanan bir öyküdür. (Mert, 2004: 342-344).

Namus hikâyesinde Çingene bir adamın namus anlayışı anlatılmaktadır. Bir nevi hikâye toplumda Çingenelerle ilgili ön yargılı düşünceleri eleştirmektedir. Her şeyden önce ne olursa olsun herkese insan oldukları için saygı duyulmalıdır. “Ulan, Çingene'de namus olur mu? dedi. Niye olmasın ağam. Çingene insan değil mi?” (4/2014: 125). Hem de öyle bir namus anlayışı ki bırak aile fertlerini evdeki köpeğin namusunu bile düşünmektedir. Kendi köpekleri ile komşusunun köpeğini çiftleşirken izleyen aile fertlerini öldürmüştür. Bırakın öyle bir harekette bulunmayı hayvanlar arasındaki çiftleşmeyi izlemelerini bile namussuzluk saymıştır:

Karım, kız kardeşim, anam, halam, küçük kızlarım, yengem toplanmışlar bir şeye bakıyor. .... Bizim Çomar'a Hasanın sarı erkek köpeği yapışmış içeri almışlar seyrediyorlar. .... Birden bire hiddetlendim. Sizin Hiç utanmanız yok mu ? Hepsinin kafasını ayrı ayrı indirdim. Çomar'ı da ikiye böldüm. Hiçbiri kaçamadı. Hepsini geberttim. (4/2014: 126).

İffet hikâyesinin kahramanı bir Arap dadıdır. Hicaz'da kolera salgını meydana gelmiş doktordan öldüğünde erkek çukuruna atılmamasını istememektedir. Çünkü daha hiç evlenmemiştir. “Çoğunlukla siyahlarda ölümden sonra bile devam eden bu koyu iffet endişesi biraz da bizim beyaz hanımlarda olsa...” (3/2014: 108).

Yüksek Ökçeler hikâyesinin Hatice Hanım'ı, gayet namuslu zannettiği hizmetkârlarının gerçek yüzünü hastalandığında anlar. Pek genç yaşta dul kalan Hatice Hanım, gençliğinde ihtiyar kocasına baktığından dolayı evlenmekten nefret eder. Şimdi dul bir şekilde köşkünde zengin ve mesut bir hayat geçirir. Temizliğe ve namusa çok düşkündür. Avrupa özentisini evde topuklu ayakkabı giyerek kendini tatmin eder. Kullandığı ayakkabılardan dolayı rahatsızlanır. Doktor terlik giymesini tasfiye eder ve köşkün şekli değişir. “Eleni’yi kendi diş fırçasıyla ağzını yıkarken, Gülter’i kilerde reçel kavanozu boşaltırken görmüştü. Mehmet’i et günü olmadığı halde bol bir sahan külbastıyı yerken yakaladı.” (5/2014: 10). Namuslu zannettiği çalışanlarının hepsinin foyasını ortaya çıkarır. Son olarak Mehmet’i kızlarla oynaşırken görünce hepsini kovar. “Ah o terlikler –dedi- , her işimizi bozdu. Hanımın geldiği hiç duyulmuyor. Ne yapsak yakalanıyoruz. Eskiden ne iyiydi. Yüksek ökçelerin takirtisinde evin en üst kadından kımıldadığını duyardık.” (5/ 2014: 12). Aldığı bütün hizmetkârlarında böyle olduğunu anlayınca tekrar topuklu ayakkabılarına geri döner.

2.4.3. Saflık –Temizlik

Korkunç Bir Ceza’daki Gülsüm ile Nezle’de ki Himmet karakterleri saflık-temizliğe güzel birer örnektir. Korkunç Bir Cezadaki Gülsüm temiz, saf, kocasına güvenen ona inanan ve kocasının her dediğini yapan bir tip olarak karşımıza çıkmaktadır. “Ben bu gece hemşerilerin ahengine gidivereceğim. Sen bir kişicik bul. Onunla yat, sakın korkma...” (10/2014: 65). Gülsüm kocasının ne demek istediğini anlamış ancak “kişiciğin“ kim olduğunu bilmemektedir. Kişicik aramak için sokağa çıkar onun iyi niyetinden yararlanmak isteyen bir külhanbeyi kişicığın kendisi olduğunu söyleyerek onunla birlikte kalır. Gülsüm kocasının dediğini yapar bir kişicik bulur ve onunla birlikte geceyi geçirir.

Nezle hikâyesindeki Himmet, otuz dokuz yaşında dul bir kadın olan Masume Hanım’ın hizmetkârlığını yapmaktadır. Masume Hanım kendisine uygun bir eş bulmak için her şeyi denemiştir ancak kendisine uygun birini bulamamıştır. Masume Hanım aradığının uzak değil yanı başında olduğunu fark ederek Himmet’e duygularını açmak ister. Himmet çok saf ve temiz bir Anadolu gencidir. Aklında hiçbir kötülük yoktur onun için hanımının dediği hiçbir şeyi anlamaz. Ömer Seyfettin gerek Gülsüm gerekse Himmet karakterinde Anadolu insanının saflığını ve temizliğini anlatmaya çalışmıştır.

2.4.4. Yalan Söyleme

Aile içinde yalan söylemeyle ilgili Balkon ve Kaşığı hikâyesi dikkat çekmektedir. Muhsin Bey, yeni evlidir. Mal müdürü olarak İzmir'e atanır. Eşini yanına almak ister ancak eşi annesinin hastalığından dolayı gelmez. İzmir'de başka birisi ile evlenir ve ondan bir kız olur, doğumda eşini kaybeder. Kızını yanına alır İstanbul'a gelir evlatlığı olarak tanışır. Bu arada bir de oğlu olur. Bu yalan bu iki gencin sonunu getirecektir. Birbirlerini severler hatta kız hamiledir. Evleneceklerini babalarına açtıkları gece kardeş oldukları anlaşılır. Buna dayanamayan kız kendini balkondan aşağıya atar erkek de peşinden atlar. Baba kalp krizi geçirir anne ise delirir. Ömer Seyfettin, yalan söyleyerek kurulan bir ailenin gerçeklerle yüzleşince nasıl bir felaketle karşı karşıya kaldıklarını anlatmaktadır. Bu yalan sonucunda bütün aile cezalandırılmıştır. Yalan söylemenin hazin sonu. Sanki yazar bu büyük yalanın vebalini bütün kahramanlara çektirerek Muhsin Bey 'den intikam almaktadır.

Kaşığı, Ömer Seyfettin'in çocukluk anılarını anlattığı hikâye dizilerinden birisidir. Olay Balıkesir'deki çiftliklerinde geçmektedir. Kahramanımız yeni alınan kaşığıyı kırmıştır. Babasının çok kızacağını bildiği için suçu kardeşi Hasan 'a atar. Hasan bir sene sonra kuşpalazı hastalığına yakalanır. Kahramanımız yaptığından çok pişmandır. Yaptıklarını babası ve kardeşine anlatacağı gece kardeşi ölür. Yalan söyleyerek hiçbir şeyden haberi olmayan kardeşine iftira atmıştır. Bu olay yazarın ömür boyu bir suçlu gibi yaşamasına neden olacaktır.

2.4.5. İntihar

Ömer Seyfettin'in hikâyelerine genel olarak bakıldığında sonu intiharla biten üç hikâye görmekteyiz. Bunun yanında intihar teşebbüsünde bulunan kahramanlar da görülmektedir. Balkon hikâyesinde evlenmek üzere olan Suat ile Rüsa'nın acı sonu. Kahramanlarımız birbirlerini severler hatta kız hamiledir. Kardeş olduklarını anlayınca önce Rüsan sonra Suat balkondan atlayarak intihar ederler. Beyaz Lale'de Lale, tecavüze uğrayacağını anlayınca kendisini pencereden atar. Namusunu korumak için ölümü tercih etmiştir. Ölümden başka da çaresi bulunmamaktadır. Çirkinliğin Esrarı'nda Çeşban sevdiği kız tarafından reddedilmiştir. Hayata küsmüş reddedilmenin acısına dayanamayarak intihar etmiştir.

Bir Vasiyetname, Memlekete Mektup ve Çanakkale'den Sonra hikâyelerinde ümitsizliğe düşen kahramanların intihara teşebbüs etmeleri anlatılmaktadır.

Çanakkale'den Sonra hikâyesinde kahramanımız ülkenin içinde bulunduğu durumdan dolayı ümitsizliğe kapılarak intiharı düşünmektedir: “Fakat hayır, o, sadece bir ümitsizdi. Mektepten çıktıktan sonra okumaya başlamış okudukça ümidini kaybetmiş, Okuyup düşündükçe intiharı kurmuştu; ama -kuvvetli tahsilin neticesi olan – ilm-i fikri ona hâkimdi.” (9/2014: 125).

2.4.6. Mutluluk ve Zenginlik;

Ömer Seyfettin'e göre mutlu ve zengin olmanın iki yolu vardır: Miras, zengin eş. Aile varlıklı olacak ki iyi bir miras kalsın yani ailenin zengin olması. İster kadın olsun isterse erkek olsun zengin bir taliple evlenerek zengin olma isteği. Özellikle bu durum çoğu hikâyede işlenmektedir. Gurultu'daki kahramanımızın görüşleri bu konuya güzel bir örnektir: “Mutluluk zenginlikten başka bir şey değildir. Mutluluk insanlar için bir haktır. Hak ise bir kuvvettir. Kuvvetin ise hayatta maddeleşmiş simgesi ancak paraydı.” (10/2014: 79). Nişanlılar ve Ay Sonunda öykülerinde de bu durum görülmektedir.

2.5. Aile ve Din

Ömer Seyfettin'in hikâyelerine genel olarak bakıldığında din ve dini unsurların önemli bir yere sahip oldukları görülmektedir. Binecek Şey, Mehti hikâyesinde dinin tam olarak anlaşılabilmesi; Keramet, Yemin, Perili Köşk hikâyelerinde halkın saf ve temiz olan dini duyguları ile oynanması; Türbe, Mehmaemkan, Kurbağa Duası hikâyelerinde batıl inançların yaygınlaşması; Çanakkale'den Sonra hikâyesinde din ve milliyetçilik duygusu; İlk Namaz hikâyesinde ailede dini eğitimin verilmesi üzerinde durmuştur.

Ömer Seyfettin'in çocukluk yıllarını anlattığı hikâyelerden birisi de İlk Namaz hikâyesidir. Bu hikâyede yazarımız ilk namaz kılışını anlatmaktadır. İlk Namaz ile birlikte dini eğitimini de annesinden aldığını görüyoruz.

Keramet öyküsünde mahallenin hırsızları Çiroz Ahmet değerli eşyaları çalmak için mahalledeki türbeye girer. Ancak mahallede büyük bir yangın çıkar, halk dışarı çıkmıştır. Çiroz Ahmet türbede sıkışıp kalmıştır. Değerli eşyaları yanına alıp sandukanın içine girerek dışarı kaçar bunu gören ahali türbede yatan veli zatın keramet gösterdiğine inanır.

Perili Köşk hikâyesinde, ev sahibi Hacı Niyazi Efendi, peri yalanını uydurmuş, gelen kiracılardan üç yıllık peşin alıp onları kaçırmaya başlamıştır.

Kazancı oldukça iyidir. Köşkü üç yıllığına kiralar sonra çeşitli oyunlar oynayarak onları köşkten kaçıır. Kendisini gayet dindar birisi olarak göstererek insanların dini duygularını kullanıp onlardan yararlanmak istemektedir. Bu oyunu Servet Bey bozar. Niyazi Efendi yaptığından utanması gerekirken hala kendisine iftira atıldığını söylemektedir. İnsanların dini duygularını kullanarak kendine çıkar sağlamaktadır.

Hacı Niyazi Efendi'nin kadın versiyonu Yemin hikâyesinde Hacı Hafız Molla olarak karşımıza çıkmaktadır. Gayet sofı bir kadın olan Hacı Hanım evine gelen müdavimleri ibadete başlatarak sofılıktan hiç taviz vermemektedir. Ancak İstanbul'un en meşhur genelevini çalıştırmaktadır. Kahramanımız da bu evin müdavimlerinden birisidir ve bu evde başından geçen bir olayı anlatmaktadır. "En büyük günahlar bile din iman terbiye namus, nezaket perdesi altında hiç sezdirilmeden yapılır, masumluğun mukaddes büyüğü asla bozulmazdı" (9/2014: 111). İstanbul'da kerhane gibi çalışan bir evin din ve kutsallara dayanarak nasıl işletildiğini anlatır.

Tos hikâyesinde Fatma Hanım, yedi ceditli hacı olan çok sofı zengin bir kadındı. Gece-gündüz ibadet ederek dini vecibelerini yerine getiren etrafındaki kişilerin de dini kuralları dikkat etmesini isteyen bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Yüzlerini açan, tiyatroya sinemaya giden dini vecibeleri yerine getirmeyen bütün kadınları gâvur olarak görmektedir.

Türbe hikâyesinin kahramanı Şefika Molla'dır. Kasabada ondan herkes çekinir, üfürükçülüğünden, büyücülüğünden başlarına bir hal gelir diye korkarlarmış. Şefika Molla evinde kurmuş olduğu tezgâhla milletin dini duygularıyla oynamaktadır:

Kısmet için genç kızlar, imtihana yakın zihinleri açılmak için mektepliler, çocuğu olmayan kısır kadınlar, kazanamayan tüccarlar, bir şeyini kaybetmiş efendiler, kocalarını kıskanan hanımlar, sevgililerine kavuşmayan âşıklar, tezkere alamayan askerler, terfi edemeyen zabıtlar, vereminden tutunuz da frengilisine, belsoğukluğuna kadar her türlü hastalar, kötürümler, körler, dilsizler, sağırklar hep Şefika Molla'ya gelirler, kendilerini ona okuturlar, muska alırlar üzerine kurşun döktürürler ondan şifa, ondan ümit beklerlerdi. (7/2014: 34).

Hastalar bile şifayı türbelerde üfürükçülerde aramaktadır. Pireler hikâyesinde bu durumu yabancı bir doktorla eleştirmektedir. "Siz istersiniz muska. Siz istersiniz üfürük... Siz istersiniz ilaç! Hâlbuki hastalıkların evvela sebeplerini bulmak lazım" (5/2014: 59). Ömer Seyfettin'in bu hikâyelerinden yola çıkarak vermek istediğı mesaj bilime ve bilimin getirdiklerine önem vermeliyiz.

Binecek Şey hikâyesinde yazar Derviş Hasan'a güzel bir ders verir. Anadolu'da köy köy gezen Derviş Hasan bir gün aç, susuz ve yorgun bir şekilde dinlenmeye çekilir. Allah'a, binecek bir vesait göndermesi için dua ederken uyuyakalır. Uyandığında Yörükler ile karşılaşır. Duasının kabul olduğuna inanırken Yörükler ona bırakın bir at vermeyi yeni doğmuş bir tayı taşıttırır. "İstenildiği gibi değil istediği gibi vermek en haklı hikmetiydi. Kabahatin kendinde olduğunu anladı. Deminki isyanından pişman oldu." (10/2014: 132) .

Çalışmadan, uğraşmadan gerekenleri yapmadan sadece dua ile işlerin halledilmesi beklenmektedir. Bu bizim inancımıza da terstir. Çünkü İslam dininde tevekkül inancı vardır. Tevekkül kişinin elinden geldiği kadar bütün imkânlarıyla çalışıp sonucu Allah'a bırakmaktır. Şu an içinde bulunduğumuz durumun nedeni dini tam anlamayıp yanlış yorumlamamızdır. Bu durumu Mehdi hikâyesinde anlatmaktadır: "Medeniyetleri, terakkileri, itilaları, tarihleri hep dinler yapar. Dinler bir kâinatı yıkar yerine ikinci bir kâinat kurar. Fertlerin bütün hareketlerindeki esasları kımıldatan, sosyolojide büyük ana hatlarını çizen dindir." (3/2014: 84).

2.6. Aile ve Ekonomi

Ömer Seyfettin'in yaşadığı dönem göz önüne getirildiğinde Osmanlı'nın en zor dönemlerine denk geldiğini görürüz. İlk yazılarını 1900'lu yılların başında yazdığı düşünülürse öldüğü tarihe (1920) kadar olan sürede Trablusgarp, 1.Balkan Savaşı, 2. Balkan Savaşı ve 1. Dünya Savaşı olmak üzere dört büyük savaş yaşanmıştır. Devlet, savaşların getirdiği maddi zorluklarla karşılaşmış halk da bu durumdan ekonomik olarak etkilenmiştir. Bunu fırsat bilen zenginler savaşın getirdiği boşluktan yararlanarak malına mal katarken fakirler yokluk ve sıkıntı içerisinde kıt kanaat geçinerek hayatlarını sürdürmeye devam etmişlerdir. Zengin daha çok zenginleşirken fakir daha çok fakirleşmiştir. Bu ekonomik sıkıntıların yanında ahlaki çöküntüler ve toplumsal bozulmalar başlamıştır. (Mert, 2004). Bu durum Memlekete Mektup hikâyesinde şu şekilde anlatılmaktadır: "Fakirlik ve zenginlik iki barışmaz düşman gibi karşı karşıya geçmiş. Biri karargâhını Şişliye, Nişantaşı'na; öteki Fatih, Aksaray'a kurmuş, sanki vakti bilinmeyen meydan muharebesine hazırlanıyorlar." (7/2014: 86).

Niçin Zengin Olamamış hikâyesi günlüklerle yazılmış bir hikâyedir. Hikâyenin kahramanı savaş dolayısıyla kıt kanat geçinen bir tarih öğretmenidir. Evli ve bir

çocuğu vardır, sürekli zengin olmanın hayalini kurmaktadır. “Zenginlik ümidi insana birden bire eser gibi tesir ediyor.” (9/2014: 59). Ek gelir olarak tercüme yapmaya başlar tercümelerine evde karısı da yardımcı olmaktadır. Karısı, içinde bulunduğu durumu kabul eden sabırlı bir kadındır. Bu durumun savaştan sonra biteceğine inanır ancak kahramanımız zengin olmak istemektedir. Bir gün bir arkadaşının tavsiyelerine uyarak karaborsacılarla tanışır ve hayatı değişmeye başlar. Önce oturduğu evi değiştirir sonra içindeki eşyaları. Para kazandıkça daha çok kazanma hırsı kendini sarmıştır. “Herkesin emeli, felsefesi, arzusu bir: Para kazanmak! Soyutlamalar yok! Hayal yok! Oldukça karışık bir piyasa dalaveresi var. Açıkgozlülük en büyük kuvvet...” (9/2014: 61). Altı ay sonra bir eğlence çıkışı yürüyerek Aksaray’dan geçmektedir. Aksaray çocukluğunun geçtiği yerdir. Anıları gözünde canlanmaktadır ancak buralar birer virane haline gelmiştir. Viraneler içinde dolaşan görevlilerin açlıktan ölen insanlar aradığını öğrenince insanlığından utanır. “Herkesin altındakini, üstündekini satıp yediğini, nihayet kimsesiz gariplerin böyle virane ocaklarına düştüklerini, öyle imdatsız, kimsesiz, ilaçsız ve aç, susuz, ateşsiz köpekler gibi öldüğünü söyledi.” (9/2014: 63).

İnsanları bu hale getirenler onun gibi daha çok para kazanmak isteyen karaborsacılarıdır. Kazandığı bütün parayı hayır kurumlarına bağışlar eski işine geri döner. Üsküdar’da bir ev kiralar, az para kazanır ancak mesuttur. Milletine yaptığı zulmün hesaplaşması içinde vicdanını susturmaya çalışacaktır. Bir tarafta açlıktan ölen insanlar bir tarafta onların sırtından geçinenler. Ülkenin genel olarak savaştan sonraki ekonomik durumu hakkında Acaba Ne İdi? hikâyesinde bilgi vermektedir. Açlık, kıtlık, yoksulluk.

Yuf Borusu Seni Bekliyor hikâyesinde makamı, mevkisi ve parası için itibar gören Cabir Paşa, emekliye ayrılınca ekonomik sıkıntılar çekmeye başlamıştır. Durumunu düzeltmek için bakkallık, tüccarlık yapar ancak başarılı olamaz. İşin garip tarafı sadece dışarıdaki insanlar değil evde karısı ve çocukları da onu küçük görmeye başlamıştır. Evdekilere yaranabilmek için evde çeşitli işleri de yapmaya başlamıştır ancak kimseye yaranamamıştır.

Perili Köşk hikâyesinde aile fertlerinin hepsinin çalıştığını görürüz. Aile ekonomisine katkı sağlamak amacıyla karısı piyano dersleri vermekte, kızları bir ticarethanede kâtiplik yapmaktadır. Annesi de evde mutfak ve hizmetlilerle ilgilenmektedir.

Bir Çocuk: Aleko hikâyesinin kahramanı Ali, ailesine yardımcı olmak için küçük yaşta fırında çalışmaya başlar. Bunun yanında Üç Nasihat ve Korkunç Bir Ceza hikâyelerinde para kazanmak için İstanbul'a çalışmaya gidildiği görülmektedir.

Tarih Ezeli Bir Tekrardır, Nezle, Gurultu, Tos, Aşk ve Ayak Parmakları, Birdenbire hikâyelerinde ailelerin ekonomik durumları iyi iken; Uçurumun Kenarında, Zeytin Ekmek, Yeni Bir Hediye hikâyelerinde ailelerin ekonomik durumları oldukça kötüdür. Bunun yanında Antiseptik, Gurultu, Nişanlılar gibi bazı hikâyelerde ailelerin sırf ekonomik kaygılar yüzünden çocuklarını zengin aileler evlenmelerini istemektedirler.

2.7. Aile ve Eğitim

Kendisi bir öğretmen olan Ömer Seyfettin eğitim ile ilgi görüşlerini hikâyelerinde yansıtmıştır. Bizim asıl amacımız Ömer Seyfettin'in eğitim ile ilgili görüşlerini irdelemek değil kahramanlarımızın aile içindeki eğitim durumları hakkında bilgi vermektir.

Kurbağa Duasında milliyetçilik ve eğitim hakkındaki görüşleri dile getirmektedir. "Çünkü ben her ne kadar milliyet perver bir liberal isem de 'terbiyenin daima muhafazakarane olması lazım geldiği kanısındayım. İctimai inkılâbın yeri mektep değil hayattır. Muallimlerin vazifesi çocuklara eski hayatın terbiyesini kavratmaktır.'" (2/2014: 131). Falaka'da küçük bir kasabada yapılan eğitim hakkında bilgi vermektedir.

Bahar ve Kelebekler hikâyesi yazarın en çok bilinen hikâyelerinden birisidir. Hikâyede yazar eski ile yenin karşılaştırmasını doksan dokuz yaşındaki büyük nine ile on dokuz yaşındaki torunun torunu arasında yapmaktadır. Hikâyeye bakıldığında ninenin de torunun da gayet eğitilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Eski- yeni karşılaştırılması yapılarak genç kızların içinde buldukları buhranın özentiden kaynaklandığı tespit edilmektedir:

Okurduk. Kibar büyük efendiler kızlarına Farisi öğretir. Cami dersi gösterirdi. Tuhfe-İ Vehbi'ye okuturlardı. Fuzuli, Baki'nin gazellerini ezberlerdik. Mesneviyi anlardık. Mükemmel seciler kafiyeler yapar kocalarımızla şiir yarıştırdı, hafızamıza, zekamıza nüktelemize onları hayranlık ederdik. O vakit bir kadın için en büyük övgü Faziletli edepli akıllı idi. Şimdi siz Frenk dadılar elinde büyüyor, kendi lisanınızın güzelliklerini tanımıyor, başka memleketlerin başka şeylerini öğreniyorsunuz. Onlara benzemek istedikçe, kendi benliğinizden uzaklaşıyor, etrafınızdan nefret ediyor hakikaten sevinçten, saadetten yoksun kalıyorsunuz. Ah. At şu kitabı elinden! (4/2014: 52-53).

Hikâyelere bakıldığında aile içindeki erkek ve kadın kahramanların çoğunluğunun eğitilmiş olduğu görülmektedir. Nezle, Bir Çocuk: Aleko hikâyelerinde erkek kahramanların eğitimsiz; Eleğimsağma, Korkunç Ceza hikâyelerinde kadın kahramanların eğitimsiz olduğu görülmektedir. Bu da gösteriyor ki Ömer Seyfettin kadın erkek arasında eğitim konusunda bir ayrıma gitmemektedir. Bu genel olarak yaşanan dönemin de bir göstergesidir. 19. yüzyılın sonlarında eğitim alanında yapılan yenilikler de bunu desteklemektedir. Osmanlı ailesinde, çocuğun eğitiminden birinci derecede kadınlar sorumludur. Bundan dolayıdır ki yazarlar, annenin eğitilmiş olması konusunda önemle durmuşlardır. (Ortaylı, 2016: 135).

2.8. Aile ve Mekân

Ömer Seyfettin, hikâyelerinde mekân olarak genellikle İstanbul'u tercih etmiştir. Bunun yanında yaşamış olduğu yerleri- Selanik, İzmir, Balıkesir - de mekân olarak kullandığı görülmektedir. Tarihi olayları anlattığı hikâyelerde anlatılan olaya göre mekânlar da değişmektedir. Bu mekânlar gelişmiş güzel seçilen yerler değildir. Ömer Seyfettin, kahramanları gibi mekânları da tesadüflere bırakmaz. (Demir, 2007: 207). Kaşığı, Falaka, Ant gibi çocukluk yıllarını anlattığı hikâyeler Balıkesir Gönen'de, Pireler: İzmir'de; Primo Türk Çocuğu Selanik'te geçmektedir.

Aile ve aile hayatını anlattığı hikâyelere bakıldığında İstanbul evleri, konak, köşk, apartman daireleri, çiftlik, köy ve vapur gibi çeşitli mekânlar karşımıza çıkmaktadır. Balkon, Gurultu hikâyeleri konakta; Havyar, Tos, Tarih Ezeli Bir Tekrardır hikâyeleri köşk'te. Ay Sonunda, Koleksiyon, Baharın Tesiri hikâyeleri apartman dairesinde. Kaç Yerde, İlk Cinayet, Aşk Dalgası hikâyeleri vapurda geçmektedir. Anadolu ve balkan insanın anlatıldığı hikâyeler genellikle köyde geçmektedir. Eleğimsağma, Bir Hayır, Bir Çocuk: Aleko, Rüşvet (Bozöyük), Yalnız Efe.(Kumdere)

Ailenin ekonomik durumu ile mekân arasında yakın ilişki vardır. Mekân ailenin ekonomik durumlarına göre değişmektedir. Niçin Zengin Olmamış metninde ailenin ekonomik durumu iyi olmadığından Üsküdar'da kiralık bir evde otururken ekonomik durum iyileştiğinde ilk iş olarak yaşanan yer değiştirilerek Nişantaşı'nda gayet lüks bir apartman dairesine geçilmektedir.

İstanbul'da semtler de ekonomik duruma göre ayrılmaktadır. Nişantaşı, Şişli, Adalar zenginlerin ve sosyetenin mekânı; Aksaray, Fatih kendi yağında kavrulan

fakirlerin mekânı olarak görülmektedir. “Nişantaşı yahut Şişli’de durdu. Sen muhteşem bir eve girdin. Öyle bir ev ki, orada beş yüz liradan, bin liradan beş kuruş on kuruş gibi bahis olunur. Cephesinin gösterişi, antresinin süsüyle, mermer heykelleriyle, ağır halılarıyla, billur avizeleriyle gözleri kamaştıran bu eve bir iffet kapanıdır.” (5/2014: 84).

2.9. Aile ve Eğlence Hayatı

2.9.2. Eğlence Hayatı

Bir Temiz Havlu Uğruna hikâyesinde boğaz içinde yapılan eğlence hayatından bahsedilmektedir. Sabaha kadar süren gazelli, sazlı sözlü mehtap eğlenceleri düzenlenmektedir.

Hıdrellez gününde düzenlenen çeşitli eğlencelerde bulunmaktadır. Hıdrellez ile birlikte halk baharın gelişini dışarı çıkararak kutlamaktadır. Bu durum Nezle hikâyesinde şu şekilde anlatılmaktadır:

Bugün Hıdrellezdi. Bütün halk Çırpıcı Çayırana akıyordu. Sucular, şerbetçiler, yemişçiler, kâğıt helvacılar; harupçular, oyuncakçılar, gazozcular macuncular, simitçiler, şekerçiler... Daha birçok ayak satıcıları, yolun fesli, takkeli, sarıklı, şapkalı, arakiyeli, yeldirmeli, kavuklu, çarşafı alaca kalabalığına karışmış, bağırarak alışveriş ederek yürüyorlardı. (3/2014: 90)

Perili Köşk ve Baharın Tesiri hikâyelerinde ev ortamında çeşitli eğlencelerin düzenlendiği anlaşılmaktadır. Bu eğlencelerde çay partileri, musiki âlemleri yapılmakta kumar oynanmaktadır. Özellikle poker birçok ailenin sonunu hazırlamaktadır.

Bir Vasiyetname’de erkeklerin eğlence anlayışı anlatılmaktadır. Eğlence, kadın, kumar ve içki. Bohem bir hayat anlayışı. Yaşamayı sadece kumar, içki ve kadın olarak gören İmadettin’in yeğenine vasiyeti şu şekildedir:

- 1.Daimi ayrı ayrı dört metres bulundurmak
  2. Kışları Mısır’da, İtalya’da; yazları İsviçre’de, Almanya’da en büyük şehirlerde, en muhteşem otellerde geçirmek.
  - 3.Kumarı, içkiyi, eğlenceyi samimi aşkla sevmek.
- Hâsılı yaşamak! Yaşamak! Yaşamak! (9/2014: 119).

Bahar ve Kelebeklerde erkek ve kadınların eski ve yeni eğlence anlayışları anlatılmaktadır. Eskinin kadınları, içinde buldukları ortamda nasıl eğleneceklerini bilen, ortamı kendilerine uydurmaya çalışan kişilerdir:

Her şey bizim için zevk ve eğlence idi, Her şey, çocukluk, mektebe başlayış, feraceye girişi, kocaya varış, doğuruş hatta ihtiyarlayış, sünnet, düğün loğusa cemiyeti, esvaplar, kınalar. Maniler, şarkılarımız vardı. Şiir

ve divan okumak. Mevsimler. Erkeklerden ayrı bir kadınlar dünyası vardır ki, şimdi tamamıyla dağılmıştı. Binlerce kadın birbiriyle konuşur, görüşür, eğlenirdi. Kendilerine göre eğlenceleri, zevkleri vardı. Moda yoktu. Annelerinin elbiselerini kızlar giyer büyükannelerinin mücevherlerini torunlar takardı. Sırmalı çedik pabuçlar, kırmızı feraceler. Hiç aralarında çirkin, zayıf hastalık yoktu. (4/2014:55)

Erkekler evden uzaklaştıkça kadınları ile araları açılmaktadır. Dışarıdaki ortamlar evdeki mutluluğu ve huzuru bozmakta kadınları evde yalnız bırakmaktadır:

Kahvehaneler, gazinolar, birahaneler, kulüpler, tiyatrolar kafeşantanlar, kerhaneler, bütün bu Türk erkeklerini eşlerinden ayıran zavallı Türk kadınına tenha evlerde unutulmuş bir bekçi gibi bırakan felaket yerleri yoktu. Kadınlar erkekleriyle üzülmeyen yaşıyor o vakit ki aşkı boyalı büyük evlerin büyük sofalarında havuzlu kamaralı bahçelerinde bostanlarda deniz kenarlarında büyük nadir konaklarda yalılarda toplanılır, eğlenilirdi. (4/2014: 54).

Bahar ve Kelebekler hikâyesinde, erkek ve kadınlar için anlatılan eğlencelerden İlber Ortaylı, Osmanlı Toplumunda Aile eserinde, kadın ve erkekler için ayrı ayrı eğlencelerin düzenlendiğinden bahsetmektedir. (Ortaylı, 2016: 158.)

2.9.3. Özenti –Süs- Moda

Osmanlı Devleti, 18. yüzyılda her alanda gerçekleştirmiş olduğu yeniliklerle değişen dünyaya ayak uydurmak çabası içerisindeydi. Yeniliklerin çoğu Avrupa'dan alınmakta ve bilinçsiz bir şekilde Batılı yaşam tarzına özenti her kesim tarafından yapılmaktaydı. Bu süs ve modayı karşılamak için İstanbul, Selanik ve İzmir gibi liman kentlerinde giyim, mobilya, aksesuarlar eşyaları satan yeni dükkânlar açılmaya başlanmıştı. (Ortaylı, 2016: 169). Böyle bir ortam içerisinde hikâyelerini yazan Ömer Seyfettin, bu durumu hikâyelerine yansıtmaktadır.

Yüksek Ökçeler hikâyesinin Hatice Hanım'ı Avrupa yaşantısına özentisinden dolayı evde bile topuklu ayakkabı ile gezmektedir. Antiseptik'teki Bedia yabancı kentlerde yaşamak, Avrupa medeniyetini yakından tanımak ve saygı görmek için kendisinden yaşça büyük büyükelçi ile evlenmeyi bile göze alıyordu.

Uçurumun Kenarında hikâyesi kadınların süslenmek ve iyi giyinmek için neler yaptıklarını anlatır. Kahramanlarımız Peride, Raika ve Celile süse, moda ya düşkündür ancak bunları yapacak maddi durumları bulunmamaktadır. “Her kadın gibi sen de bu giyinmek ihtiyacıyla uçurumun kenarında yürüyorsun.” (5/2014: 87). Peride kendisine bir iş bularak iyi giyinmeyi başarabilmiştir ancak Raika için bunları söylemek mümkün değildir. Celile ise kocasına yalan söyleyerek çeşitli bahaneler bularak amacına ulaşmaya çalışmaktadır. Gittikleri yol uçurumun kenarıdır. Peride

arkadaşını döndürebilmek için elinden geleni yapar. Çünkü hiçbir süs ruh kirliliğini temizlemez. “Ruh kirlendikten sonra, en belli bir süs yine insanı güzelleştirmez.” (5/2014: 88).

Türkçe Reçete’de zengin kadınların modaya ve eğlenmeye duydukları özlem farklı bir bakış acısıyla anlatılmaktadır. Belkıs Hanım rahatsızdır ve doktor çağırılır. Doktor Şerif Bey zengin kadınların nasıl bir rahatsızlığa yakalandıklarını bildiği için aşağıdaki reçeteyi yazar:

Belkıs Hanım fena halde absından rahatsızdır. Başındaki ağrı, midesindeki bulantı, vücudundaki kırıklık geçmek için derhal şu tedbirler alınacak: Her sabah soğuk su ile ellerini, yüzünü yıkamak. Moda gazetelerinde gördüğü son şekil tayyörü hemen terziye ısmarlamak. Ağır bir lut manto. ‘ Babayana son gelen elmaslardan, incilerden en aşağı yedi parça hemen alınacak. Her gün temiz, kiralık bir otomobil içinde iki saat kadar bir gezinti. Bu program noktası noktasına takip edilmezse rahatsızlığın pek korkunç, pek tehlikeli çarpıntılara sebep olacağını fen namına haber veririm. (5/2014: 30-31).

Yuf Borusu Seni Bekliyor’ daki Cabir Paşa ve Antiseptikteki büyükelçinin bıyık boyaması. Yaşlıların daha genç görünmek için yaptıkları; gençlerin ise Gözlük takma, modayı takip ederek iyi giyinme isteğini Gurultu hikâyesinde görmekteyiz. Piç Hikâyesi’nde bu durum biraz daha ileri gidilerek Avrupa bir yaşam tarzı sürme ve Türklüğünden utanmaya varıncaya kadar gitmektedir. “Ben son moda elbise giyer, tırnaklarımı uzatır, dinsizliğimi meydana vurur, Türklüğe ait ne varsa tahrik eder, Türkçe konuşmayacak kadar nefretimde taassup gösterirdim.” (5/2014: 48).

Avrupalı yaşam özentisini anlatan dikkat çekici hikâyelerden birisi de Gizli Mabet hikâyesidir. Kahramanımız İstanbul’a turist olarak gelen bir yabancıdır. Okuduğu kitaplardaki İstanbul’u aramaktadır ancak insanıyla, yerleşimiyle, eviyle tamamen farklı bir İstanbul ile karşılaşır. “Her taraf alafranga: yemek salonu, yatak odası, karısının kardeşlerinin giyinişi hareketleri hatta zihniyetleri telakkileri bile hep Avrupa tarzı. Ah nerde o Loti’nin Türkiye’si!” (9/2014: 94). Aynı konu Piç hikâyesinde de anlatılmaktadır. Bütün yaşantısı ile Avrupa’ya benzeyince medeni bir insan ya da ülke olunacağı fikri. “Medeniyet Anlayışı, hangi milletin terbiyesi görülürse, o milletin ruhuna sahip olunacağı ve nihayet medenilik isteyen bir adamın mutlaka Avrupalılaşması lazım geleceğini iddia edecekti.” (2/2014: 47). Her şeyi ile Avrupalı olmaya çalışan insanımız zamanla ahlaki değerlerinden uzaklaşarak öz benliğini kaybetmeye başlamıştır. Terakki hikâyesinde bu durumun toplumda açmış olduğu yaralar anlatılmaya çalışılmıştır. “Dünya değişti eski günler geçti. Merhamet,

mürüvvet, insaniyet kalmadı. Herkes keyfinde eğlencede kimse kimseyi düşünmez oldu. Bu ne haldir?" (2/2014: 65).

Hülasa Ömer Seyfettin, konuyla ilgili düşüncelerini Bahar ve Kelebekler'in doksan yedilik ninesine söyletmektedir:

Frenkçe okumak, mütemadiyen giysi değiştirmek, moda yapmak çılgınlıklarından, soğukluklarından, boş bir büyüklenmeden manasız ve münasebetsiz bir üstünlük iddiasından başka bir şey yoktu... Alafrangalık bir veba gibi içimize girmiş, dudaklarımızın tebessümünü silmiş, feracelerimizi parçalamış, pabuçlarımız atmış, parmaklarımızı narin bir mercan gibi parlatacak güzelleştiren kınlarımızı bile ortadan kaldırmıştı. Eşyamızı giysilerimizi değiştirirken ruhlarımız da değiştirmişti. Her şey yalan her şey sahte her şey taklit oldu. Saadet uzak bir hayale yetişmez bir hülyaya döndü. Adetlerimizle birlikte sevinçlerimizde söndü. Şimdi şaşkın ve acıyla kıvranan bir nesil. Her şeyden nefret eden her şeyi fena gören karanlık gören berbat hasta tedavisi imkânsız bir nesil ah şimdilik hasta ve veremli bir çevre. (4/2014: 54).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TOPLUMSAL CİNSİYET

3.1. Kadın Bedeni ve Cinsellik

Ömer Seyfettin, kadın bedeninin görünürlüğüne anlatırken kahramanlara göre yol izlemektedir. Kahramanı Türk olan hikâyelerde kadınların dış görünüşlerini tasvir ederek onları birer heykele benzetmektedir. “Uzunca bir boy, hayal ötesi güzel bir çehre, mutlaka bir dâhinin benzersiz yaratıcı elinden çıkmış zannolunacak bir vücut düşününüz. O kadar muntazam, o kadar bedi, o kadar yüce idi ki, Venüs’ün eski ve cazip heykeli onun yanında hasta ve aciz kalır.” (3/2014: 42). Primo Türk Çocuğu hikâyesinde Kenan Bey, karısını ilk defa gördüğünde onu İmparator Adria’nın metresi Antinous’un heykeline benzetmiştir. “İzmir’de bu heykelin canlısını görmek onu deli etmişti. Grazia’ya hemen âşık olmuştu.” (6/2014: 89).

Kahramanların eğitim durumu ile benzetmeler arasında ilişki vardır. Primo Türk Çocuğu hikâyesinin kahramanı Kenan Bey eğitimini Fransa’da tamamlamış bir mühendistir. Bunun yanında Tarih Ezeli Bir Tekrardır hikâyesinin kahramanının da iyi bir eğitim aldığı görülmektedir. Bunu Ömer Seyfettin bilerek yapmaktadır. Çünkü kadınların güzelliğini en kolay yoldan anlatmanın yolu budur. Kahramanların çıplak görüntülerini açık bir şekilde göz önüne seremeyeceği için heykeli bir araç olarak kullanıp onları heykele benzetmektedir. Bunu da iyi eğitim almış, Avrupa görmüş, bu sanatı bilen kişilere yaptırmaktadır.

Korkunç Bir Ceza hikâyesinin kahramanı Hasan Ağa, İstanbul’da ticaretle uğraşan kendi halinde birisidir. Verdiği cezadan da anlaşılacağı üzere eğitilmiş birisi olmadığı anlaşılmaktadır. Karısı Gülsüm’ü tarif ederken halk benzetmelerini kullanmakta ve cinsellikle ilgili düşüncelerini anlatmamaktadır:

Gülsüm’ün bir baldırı üç İstanbul hanımına değerdi. Beli değirmen taşı gibi kalın, kolları asma kabağı gibi kaskatıydı. Hele kazan kulplu kaşları... Hasan ağa karısının daha başka yerlerini de aklına getirince ‘Gözünü seveyim’ diye coşar, uzun uzun gerinir, yatıp dinlenmek için hemen evine koşardı. (10/2014:64-65)

Her iki hikâyede de kahramanlar, gündüz bile eşlerinden ayrı kalmanın duygularını farklı dile getirmektedirler. Hasan Ağa’nın “gözünü seveyim” cümlesinde Anadolu insanının mahrem cinsellik duyguları yatmaktadır. Anlatmaz ancak karşı tarafa ne demek istediğini çok iyi sezdirir. Bunun Yanında Tarih Ezeli Bir Tekrardır hikâyesinin kahramanı cinsel duyguları ön plana çıkarmaktan hiç

çekinmez “ ..... çılgın okşayışlarla onu uyandırır, gözlerini öpücüklerimle açar, şeffaf ve dolgun göğsünün sıcak kokusunu doyulmaz bir cennet kokusuymuş gibi içime çekerdim.” (3/2014: 43).

Tarih Ezeli Bir Tekrar’dır hikâyesinde kadın bedeni cinsel bir nesne olarak görülmektedir. Kahramanda bu nesneye sahip olmakla yetinmeyip onu başkalarına göstermek isteği bulunmaktadır:

Şüphesiz Efser, dünyanın en güzel kadını idi. Bunu yalnız ben biliyordum. Çevremiz genel bir güzellik yarışmasına uygun değildi ki, herkes de tasdik etsin: ‘Hakkın var dünyanın en güzel kadını sana aittir.’ Densin, ben de iftihar edeyim, mutluluğum artsın; Bana böyle olağan üstü güzellik sunan büyük ve kutsal tesadüfe teşekkür edeyim. Evet, arkadaşlarımla konuşurken ister istemez ‘Benim karımı görseniz, dünyanın en güzel kadını olduğunu onaylayacaksınız,’ diye haykırmak ister ve zorla kendimi tutardım. (3/2014:45).

Kadın bedeni, kahramanı yabancı olan hikâyelerde daha açık bir şekilde verilmektedir. Bunda yazarın kahramanlarını yabancılardan seçmiş olmasının rahatlığı da bulunmaktadır. Bomba hikâyesinin kahramanları Bulgar’dır. Yazarımız, bu hikâyede kadın bedenini ve cinsel temaları işlerken serbestliği okuyucuya hissettirmektedir:

Boris, kolunu Magda’nın beline, kalçasının üzerine koydu. Onu kucağına çekti, oturttu. Dudaklarından öptü. Bir an bir dakika uzun bir dakika böyle kaldılar. Boris diğer eliyle karısının kabarık memesini tuttu. Bütün avucunu dolduran bu yumuşak ve nefis kabarıklığı yavaş yavaş dalgalandırarak sıktı. İkinin de gözleri küçülüyor ve titriyordu. Magda’nın başı Boris’in kuvvetli göğsüne düştü. Boris dudaklarını kumral saçların arasına koydu. (1/2014: 13).

Yukarıdaki metinden anlaşılacağı üzere evli olan Boris ile Magdanın cinsel yönden birbirlerine duyduğunu istek anlatılmaktadır. Öpücüğün İlkel Biçimi hikâyesinde ise durum farklıdır. Kadın bedenini para karşılığı sahip olma ve ondan faydalanma anlatılmaktadır. “İşte üç yüz franga alınan bir aşk gecesi!” (4/2014: 68). Hikâye bir genel evde geçmektedir. Erkek kahraman bir Türk kadın kahramanın uyuğu ise bilinmemektedir. Kahramanımız kadının güzelliğinden mest olmuş onu gerçek üstü bir hayali kahramana benzetmektedir. “Kendimi mitolojik ve renkli bir sinematoğtaf tablosu karşısında zannediyordum. Biraz sonra şu beyaz ve hazır yatağın içinde tamamıyla benim olacaktı. Ve bu mutluluk üç yüz frangın sayesinde bana yöneliyordu.” (4/2014: 69). Para karşılığında da olsa bu eşsiz güzelliğe sahip olma isteği kahramanımız heyecanlandırmaktadır. “Sincabi, ince ipek gömleğin altında yarım görünen, kabaran dolgun kalçaları, narin ve şuh bel, kim bilir ne kadar heyecan verici nefis oyluklar...” (4/2014: 69).

Kadın, öpmeyi ilkel bir ısırma olarak düşünmekte ve bunu sadizmle bir görmektedir. Onun içindir ki öpmekten ve öpüşmekten nefret eder. Konuştukları ile gayet bilgili birisi olduğu görülmektedir. Ancak ne kadar bilgili olursa olsun hikâyenin finalinde cinsel duygular galip gelmektedir.

Ne o, ne ben, ikimizde yorulmamış, birbirine dolaşan kollarımız gevşememişti. Ben artık zorla ve sürekli onu öpücüğün ilkel şekliyle öpüyor, yani ısırıyorken o. Gittikçe azalacağına artan ihtiras ateşim ve davranışlarından şaşkın, zevkten yorgun, yalnız: - Merhamet yamyam, merhamet! Diye fisıldıyor, fakat asla direnmiyordu. (4/ 2014:76)

Kadının cinsel bir nesne olarak algılanması Beyaz Lale hikâyesinde de görülmektedir. Hikâye Balkan Savaşları sırasında Bulgar çetelerinin geride kalan Müslüman Türklere yapmış oldukları işkenceleri anlatmaktadır. İşkencelerin merkezinde kadınlar bulunmaktadır. “On bir yaşından kırk beş yaşına kadar olan kadınlar toplanacak en güzelleri Binbaşı Radko Balhaneski’ye ayrılacak diğerleri askerlerin cinsel duygularını tatmin edecek ve öldürülerek yok edileceklerdi.” (4/ 2014: 16). Çünkü en büyük tehlike genç kadınlardır. Kadınların doğurganlığı ön planda tutularak cinsel bir nesne algısı mevcuttur. “Genç bir kadın karnından on beş tane düşman birden çıkarabilir. Bir genç kadını yahut bir kızını öldürmek on beş düşmanı birden öldürmek demektir.” (4/2014: 16). İşte o zamanki Avrupa anlayışının kadına bakış acını özetleyen bir cümledir.

Binbaşı Radko ve komitacılar cinsel duygularını tatmin etmek için topladıkları kadınlara çeşitli işkencelerle tecavüz ederek içlerindeki hayvani duyguları söndürmeye çalışmaktadırlar:

Komitalar bu meme, karın, bacak, baldır, saç tufanının içinde şaşırıyorlar ne yapacaklarını bilmiyorlar, korkunç bir ‘sadizm’ hezeyanına uğrayarak en iğrenç akla gelmez fanteziler icat ediyorlardı; bu fantezilerden “canlı çukur” dedikleri en müthişiydi. Evvela yere şişman bir kadın yatırıyor, onun üzerine beğendikleri diğer bir güzel kadını arkası üstü çapraz uzatıyorlardı, bu kadını da ellerinden, ayaklarından birer kadına tutturuyorlardı. Sonra sıra kendisinin olan komita yaklaşıyor, çıplak ve fırlak karnın ta ortasına, göbeğinin biraz aşağısına küçük kasatura saplıyor ve hemen çıkarıyordu. Sonra koyu kırmızı bir kan fişkiran bu küçük deliğin üzerinde nefisini körletiyor, zavallı çırpınan, haykıran kadının karnında, kanlı bağırsaklarının arasında, hayvanlığın en iğrenç, en pis ve çirkin ateşlerini söndürüyorlardı. (4/2014:30-31)

Yukarıdaki metin, kadınların ne tür iğrençlikler ve sapıklıklar içerisinde kaldıklarını anlatmaktadır. Komitacıların başında bulunan Radko, düşünceleri hayata bakış acısıyla bu sapıklıkların mimarıdır. Kadınları eğlence ve cinsel bir eşya gibi gören onlardan faydalanmak isteyen sapık bir zihniyetin temsilcisidir. Radko

kasabanın en güzel kızına kendisi sahip olmak istemektedir. Bunun için çeşitli oyunlar oynayarak kızla yalnız kalmanın planını yapmaktadır.

Bu sapıklıklar içerisinde namusunu korumaya çalışan kasabanın en güzel kızı Lale. Saf, temiz ve güzel. Eve gelen kişinin gerçek niyetini anlayınca namusunu korumak için kendisini pencereden atarak intihar eder. Ancak Radko o kadar sapık düşünceler içerisinde ki ölüye bile tecavüz edecek kadar aşağılık bir varlık olduğunu gösterir. “Radko, bu ölüye istediği vaziyeti verdi. Üstünde iğrenç arzusunun en karanlık, en pis, en kirli ateşlerini tutuşturdu. Onun son kalan hararetlerini içti. Emdi. Isırdı. Hatta yemek istedi. Kanı çıkmayan yanaklarını dişleriyle kopardı. Kanmadı, doymadı, bıkmadı.” (4/2014: 47).

Kadın bedeninin cinsel bir nesne olarak algılanması Havyar hikâyesinde de görülmektedir. Hüsam Efendi, beyaz, tumbul ve güzelliğinden dolayı komşuları tarafından da “Kaymak Hanım” diye bilinen karısını evin hizmetlisi olan kömür gibi kapkara, ince ve uzun Sudanlı kızla aldatır. Bu durumdan memnun olmayan kayın validesi damadını uyarır. Ancak damadı kadınlara karşı anlayışını ve onları cinsel bir nesne gibi görmesini şu şekilde anlatır.

- Valideciğim, yirmi senedir kaymak yemekten usandım. -dedi- , Şimdi de biraz canım havyar istiyor! Siyah havyar...
- .....
- ..... (9/2014: 106).

Aşk Dalgası öyküsünde kahramanımız evleneceği kişiyi kendi istek ve doğrultusunda seçemediği için sadece kadının doğurganlığı özelliğinden bir et yığınının benzetmiştir. “Ah zavallı dostum sen şimdiye kadar piyangoyu çekmeli, kısmetine düşen et yığıntısına, et tarlasına razı olmalı, orduya askercikler yetiştirmeliydin....” (8/2014: 55). Bir Vasiyetname hikâyesinde İmadettin yeğenine bıraktığı vasiyetnamede kadınları bir eğlence aracı olarak görmektedir. “Eğlenceden, kadından ve kumardan bıktım.” (9/2014: 118). Kendini eğlendiren cinsel bir nesne olarak gördüğü kadın. “Daima ayrı dört metres bulundurmak.” (9/2014: 119).

Nezle hikâyesinde kadın bedeni ve cinsellikle ilgili taciz ve laf atmalar görülmektedir. “- Ah anam yıkıl da altında kalayım. – Karnıma bas da, canım ağzımdan ‘ ah!’ diye çıksın... - Kaymak mısın, mübarek! -....Bakayım da hiç

olmazsa gözüüm doysun! – Muşamba değil sana cam fener, cam fener. –Uç baba torik! Vesaire vesaire...” (3/2014: 92).

H. Fethi Gözler, Ömer Seyfettin eserinde, Ömer Seyfettin’in güzel kadın tiplerini ve tasvirlerini Dede Korkut hikâyelerine bağlamaktadır. Siyah saç, kara göz, dolgun vücut, beyaz ten hikâyelerin ortak özellikleridir. (Gözler, 1976: 71).

3.2. Şiddet

3.2.1. Aile İçi Şiddet

Aile içi şiddet bölümünde aile fertlerinin diğer aile üyelerine yapmış olduğu şiddetler incelenecektir. Hikâyelere bakıldığında karı-koca arasında ve çocuklara karşı uygulanan şiddet örneklerini görmek mümkündür. Piç hikâyesinde çocuğu olmadığı için eşine şiddet uygulayan baba eşi tarafından hiç sevilmemektedir. Bir Hayır hikâyesinde kadına şiddet uygulanmasının nedeni kadının inatçı olmasına bağlanmaktadır. “Bu son derece inatçı bir kadındı. Bir şeyi zihnine koydu mu, aksini dinlemez, Nuh der peygamber demezdi. Durmuş ağa gençliğinde bu inadı için çok dövmüştü.” (8/2014: 118).

İlk Cinayet’te küçük bir martıyı öldüren çocuk, annesi tarafından sözlü uyarılmaktadır. Kaşağı hikâyesinde baba, kaşağıyı kıran Hasan’a bir tokat atar ve ahıra girmesine yasaklar. Ömer Seyfettin bu hikâyede kendi ailesini anlatmaktadır. Babasından çok korktuğu için kaşağıyı kendi kırdığı halde kardeşine suç atmıştır. Bu iftirayı ailesine söyleyeceği zaman kardeşi vefat eder.

Eleğimsağma öyküsü küçük Ayşe’nin hikâyesidir. Uyuya kalıp eve geç kalan Ayşe’yi bulduklarında annesi ve babası ona şiddet uygulamaktadır: “Kızgın domuz, ne arıyordun burada... diye kükrüyordu. Anası da babasının küfürlerini tekrarlıyor, evde ona göstereceğini söylüyor, gözlerini açıyor, başını sallıyordu.” (7/2014: 31). Bu tehditlerden sonra kim bilir küçük Ayşe’nin başına neler gelmiştir?

Horoz hikâyesinde otoriter bir babanın hikâyesi anlatılmaktadır. Aile fertlerine sözlü şiddet uygulayan baba hizmetkârlara da fiili şiddet uygulamaktadır. “Hizmetçileri döver, uşakları kovar, mutfağa karışır, kardeşlerimi azarlar, anneme gık dedirtmez, bana göz açtırmazdı. Evde yalnız o vardı.” (5/2014: 118).

Dünyanın Nizamı hikâyesinde kadınlara karşı yapılan şiddet bir lütfmuş gibi gösterilmektedir. “Bu zulüm, tavuklara lütuftur. Nimettir. Lezzettir. Onlar

dövdükçe sevinirler. Gagalandıkça neşeleri artar, benim nazarım altında birbirleriyle ne kavga, ne gevezelik edebilirler. Ben olmadım mı yumurtlamayı filan bırakırlar.“ (5/2014: 15-16). Ömer Seyfettin, bazı hikâyelerinden sonra acımasız bir şekilde eleştirilene maruz kalmıştır. Ancak bu hikâyede “patriarkal ve otoriter bir düzene” özlem anlatıldığı halde hiçbir kesim tarafından eleştirilmemesini Tahir Alangu eserinde hayretle karşılamaktadır. Bu da gösteriyor ki, o dönemde görüşü ne olursa olsun her kesim tarafından ataerkil aile anlayışı benimsenmektedir. (Alangu, 1968: 465).

3.2.2. Aile Dışı Şiddet

Ev içinde yapılan şiddetin yanında ev dışında okulda ve sokakta yapılan şiddet örneklerini görmek mümkündür. Falaka ve Ant hikâyelerinde okulda yaramazlık yapan çocuklar, kız - erkek ayrımı yapılmadan falakaya yatırılarak hocaları tarafından şiddet görmektedirler. Bu durum Ant hikâyesinde şu şekilde anlatılmaktadır:

Mektepte yalnız bir tür ceza vardı: Dayak... Büyük kabahatlıler hatta kızlar bile falaka yatarlardı. Falakadan korkmayan, titremeyen yoktu. Küçük kabahatlılerin cezası ise orantısız, ölçeksiz idi. Küçük Hocanın ağır tokadı... Büyük hocanın uzun sopası...ki rasgeldiği kafayı mutlaka şişirirdi. (1/2014:120-121).

İlk Namaz hikâyesinde Ömer Seyfettin küçükken arkadaşları ile oynarken kız çocuklarını dövdüğünü anlatmaktadır. Hafiften Bir Seda hikâyesinde küçük çocuğun kız çocuklarına uyguladığı şiddetten bahsedilmektedir. Sofi bir adam ile sarhoş oğlunun hikâyesini anlatan Hafiften Bir Seda’da küçükken çok yaramaz olan kahraman kız çocuklarına şiddet uygulamaktadır. “Kör Tahsin’i babası daha sekiz yaşındayken bir kız çocuğunun yanağını ısırıldığını duyunca reddetmiş, teyzesinin yanına vermişti.” (7/2014: 44).

3.3. Baskı

3.3.1. Aile Baskısı

Özellikle evlilik konusunda ailenin çocuklar üzerinde büyük bir baskısı görülmektedir. Bu baskı sadece kız çocuklarına değil erkek çocuklarına da yapılmaktadır. Antiseptik hikâyesinde genç kız istemediği halde ailesinin baskısı ile kendisinden büyük biri ile evlendirilmeye çalışılmaktadır. Bu durum özellikle maddi durumu iyi olan yaşlı erkekler ile genç kızlar arasında yaşanmaktaydı. Aileler kızlarının ilerde maddi sıkıntı çekmemeleri için kızlarına baskı yapmaktaydılar. Aynı

baskının Bir Temiz Havlu Uğruna hikâyesinde erkek çocuklarına yapıldığını görmekteyiz. Ancak buradaki durum biraz farklıdır. Annelerin oğullarını kendi istediği kişilerle evlendirmek için annelik duygularını kullandığını görüyoruz. “ – Eğer evlenmezsen sana hakkımı helal etmem dedi.” (2/2014: 61).

3.3.2. Toplumsal Baskı

Aşk Dalgası hikâyesinde aşkı toplumsal çevreyle açıklamaya çalışan kahramanımız bu sosyal çevrede aşkın yaşanmasının yasak olduğunu bildirmektedir. Bu yasağın uygulanmasında ve korunmasında sisteme yardımcı olan birçok alt etkenler vardır: “Çevremizin dininden, ananelerinden, adetlerinden, âlimlerinden, ihtiyarlardan, gericilerinden, hükümetin zabıtasından ziyade bu aşk yasağını isteyen kimlerdir biliyor musun? Kadınlar, Türk kadınları... Bunlar aşkın güzelliğinin en korkunç düşmanlarıdır!” (8/2014: 51). Bu sistemin en önemli koruyucuları kadınlardır. Kadınlar, gönül ilişkisi olan veya boşanan, kendilerine göre istenmeyen hareketlerde bulunan diğer kadınları, nedenine bakmadan kendi iç dünyalarında cezalarını vererek toplumdan dışlayıp aforoz ederler. Onlar için önemli olan toplumun ne diyeceği ve hangi gözle bakacağıdır. Bunun için dışarıda kızlarının her türlü hareketlerini kontrol ederler. “Kızım peçeni indir. Ellerini çarşafın içine sok. Başını öyle yukarı kaldırma, aşıfte diyecekler. Önüne bak. Gren karıları gibi zıp zıp yürüme. Yavaş, yavaş. Göğsünü ileri çıkarma, arkamıza takılacaklar. Evde kalacaksın, vesaire vesaire.” (8/2014: 53).

Aşk Dalgası’nda bahsedilen toplumsal baskı diğer hikâyelerde de görülmektedir. Nezle hikâyesinin Masume Hanımı, toplumsal baskının farklı bir şekli ile karşılaşmaktadır. Masume Hanım, kendisinden yirmi yaş küçük hizmetlisi Himmet’e evlilik konusunda açılmak istemektedir. Ancak hem kendisinden küçük olması hem de çalışanı olmasından dolayı toplum tarafından alay konusu ve küçümsemeye neden olacağını düşünmektedir. “Ama...Fakat... Herkes ne diyecekti? – Masume Hanım uşağına varmış!” (3/2014: 94).

Birdenbire hikâyesinin kadın kahramanı Ahter, gençken sevdiği kişi ile evlenemez bunun sebebini de yazar toplumsal baskıya bağlamaktadır. “Genç kız bu delikanlıyı uzaktan uzağa sevmiş. Derdini kimseye söyleyememiş. Zaten o vakit böyle dertlere doğrudan doğruya namussuzluk, derlermiş. Zavallı kızın kısmeti çıkmış. Kendine sormadan, danışmadan hemen vermişler. (7/2014: 98).

Çirkinliğin Esrarı hikâyesinde genç kız abisinin arkadaşını sevmektedir. Adam doğumundan itibaren her şeyini bildiği bu kızın teklifini reddeder. Bu reddetmede toplumun baskısı sezilmektedir. Sevdiği adamdan karşılık bulamayan genç kız, Ada'nın en çirkin adamına kaçarak onunla evlenir. Bu bir nevi sevdiği adamdan ve toplumun güzellik-çirkinlik anlayışından intikam almaktır. Çevresindeki kişilerin görüşlerini ve baskılarını hiçe sayarak kararlılığını göstermiştir. “Ne akrabalarının ayıplamasını, ne ailesinin reddini dinledi.” (3/2014: 117).

Toplumsal baskının ekonomik boyutunu Yeni Bir Hediye hikâyesinde görmekteyiz. Evli bir çift yakın zamanda gerçekleşecek olan akrabalarının sünnet düğününe nasıl bir hediye götüreceklerine karar veremez. Karısı şiir götürmeyi tavsiye eder ancak kocası toplumsal baskıdan korkup bize deli derler diye bu teklifi kabul etmez.

3.4. Çalışan Kadın

Ömer Seyfettin kadına ev dışında çalışma imkânı fazla sunmamaktadır. Hikâyelere bakıldığında dört tane kadın kahramanın ev dışında çalıştığını görmekteyiz. Bunların iki tanesi öğretmen, biri terzihane model, diğeri de bir ticarethane kâtiptir. Bunun yanında ev işlerini yapan ve aile ekonomisine ev içinde katkıda bulunan kadın tiplerini de görmek mümkündür.

Perili Köşk hikâyesi, kadının ev dışında çalıştığının görüldüğü ender hikâyelerden birisidir. Sermet Bey'in karısı kız okullarında piyano öğretmenliği yapmakta kızını ise bir işletmede kâtip olarak çalışmaktadır. Annesi evdeki hizmetlilerin düzeninden sorumludur. “Kızlarını büyük ticarethanelere kâtip diye yerleştirmişti. Karısı kız mekteplerinde piyano dersi verirdi. Evde çalışmayan sadece yetmiş beşlik annesiydi. O da mutfığa, hizmetçilere filan bakardı.” (8/2014: 13). Ömer Seyfettin'in çocukluk anılarını yazdığı hikâyelerden birisi olan And'da öğretmenlerden birisinin kadın olduğu görülmektedir. “Büyük Hoca, dediğimiz kınalı, seyrek saçlı, kambur, uzun boylu, ihtiyar, bunak bir kadındı.” (1/2014: 120).

Uçurumun Kenarında hikâyesinde Peride, bir terzihane mankenlik yapmaktadır ve namusu ile çalışarak süslenebilmekte aynı zamanda modayı takip edebilmektedir. Bu onun için en büyük mutluluktur. Arkadaşının da aynı kendisi gibi yapmasını istemektedir. “Biz kadınlar için, kumaşlar içinde, ütü başlarında yaşamaktan büyük ne zevk var? Günde yüzlerce güzel kadının, ayrı ayrı giyindiğini

görmek, endam aynaları içinde, zenginlerle kendi süsümüzü mukayese etmek... Moda münakaşaları yapmak... Evet, bir terzihane atölyesi, bir ressamın, bir heykeltıraşın atölyesinden çok caziptir.” (5/2014: 87-88).

Bu hikâyelerden de anlaşılacağı üzere Ömer Seyfettin, kadınların özellikle ev dışında belli işlerde çalıştırmaktadır. Özellikle terzihaneleri kadınlar için en iyi çalışabilecek yerler olarak görmektedir. Bunun yanında eğitilmiş kadınlar için öğretmenlik ve bir masa başı iş olan kâtipliği uygun görmektedir.

Niçin Zengin Olmamış hikâyesinin kadın karakterinin eğitilmiş birisi olduğu kocasına tercümelerde yardımcı olmasından anlamaktayız. Aynı zamanda çok sabırlı birisidir ve içinde bulunduğu ortama ve şartlara ayak uydurmaktadır. “Karımın metanetine hayranım. Hem çocuğa hem evin işine yetişiyor. Hiç durmadan çorap yamıyor. Eskiler bozuyor beni çocuğu giydiriyor.” (9/2014: 56). Ömer Seyfettin, sanki idealindeki eş tipini bu karakterde canlandırmaya çalışmıştır. Eğitilmiş, eşi ve çocuklarıyla ilgilenen, kendisini ailesine adanmış bir eş. Anılarında bunu şu şekilde dile getirmektedir. “Hayalimde daima bir ev hanımı yaşattığım için, onu, sade çarşafıyla, mahcup elleriyle tam zevkime münasip buldum.” (Argun şah, Hatıralar, 2000: 266).

Hafiften Bir Seda ve Acaba Ne İdi hikâyelerinde kadınların ev içi işlerinin yanında ev dışında da bütün işleri rahatlıkla yaptıklarını görmekteyiz. Ömer Seyfettin bu hikâyelerle kadına güven duyulup da görev ve sorumluluk verildiğinde ev dışındaki işleri de yapabileceklerini okuyucuya hissettirmektedir. Hafiften Bir Seda hikâyesinin Naciye Hanım’ı buna güzel bir örnektir. “Bütün dünya işlerine Karısı Naciye Hanım bakar, vakıflarından, iratlardan paraları toplar evi idare eder; mahallenin fakir kızlarını, kimsesiz dulları, muhtaçları vakit vakit sevindirirdi.” (7/2014: 43). Acaba Ne İdi hikâyesinde Cabi Efendi kendisi yokken karısının evi çok iyi şekilde idare ettiğine şaşırılmaktadır. “Müsrif zannettiği karısı, evin hayatını, kendisi yokken, en akıllı adamlar gibi zamaneye uydurmuştu.” (3/2014: 121).

Ömer Seyfettin hikâyelerinde, erkeklere ev içi işleri yaptırmamaktadır. Ancak Yuf Borusu Seni Bekliyor hikâyesinde durum biraz farklıdır. Cabir Paşa, itibarını kaybettiğinden dolayı evdeki kadınların alay konusu olmuştur. Evdeki eski konumu almak ve kadınlar arasında saygısını tekrar kazanmak için evin bütün işlerini

yapmaktadır. “Zavallı Paşa, hanımlara yaranmak için her şeyi yapıyor, kuyudan su çekiyor, bahçe suluyor, zerzevat ayıklıyor, yine makul olmuyordu.” (1/2014: 90).

3.5. Ataerkil Anlayış: Şüphe, Suç ve Güç

Ataerkil toplumlarda egemen güç erkeklerde olduğu için kadın hep korunmaya muhtaç bir varlık gibi gösterilmektedir. Bununla birlikte yapılan her türlü olumsuzluklar kadına yüklenmekte ve kadın bir günah keçisi olarak görülmektedir. Ataerkil yapının güçsüz olarak gördüğü kadınların olumsuzluklar karşısında suçluya çıkarılması kendi içindeki bir tezadıdır. Aldatma olayında hiçbir zaman erkeğin suçu yoktur, suçlu kadındır. “Dişi köpek kuyruk sallamazsa erkek köpek peşinden gitmez” atasözü bu anlayışı vurgulamaktadır. Bunun için kadına sürekli bir şüphe ile yaklaşılmıştır. Üç Nasihat hikâyesinde kadına duyulan güvensizlik “Karını kendi gitmediğin yere gece yatısına gönderme.” (7/2014: 13). ifadesi ile anlatılmaktadır.

Konuyla ilgili, Korkunç Bir Ceza hikâyesinde Hasan Ağa’yı İstanbul’a giderken Ayan Musa şu şekilde uarmaktadır.“ Oğul! İstanbul’a avrat götürmek adet degüldür emme sen bu işi idiyon... Gumesin gapısı açih galınca içeri dilki dalar...” (10/2014: 66). Bu uyarıları hatırlayan Hasan Ağa, evde tek başına bıraktığı karısı hakkında bin bir türlü düşüncelere kapılmaktadır. Aynı durumu Mermer Tezgâhı hikâyesinde de görmekteyiz. Eve gönderilen hediyein kimden geldiğini bilmeyen Ali Usta ilk önce karısının bir dostu olup olmadığını düşünür.

Piç hikâyesinde farklı bir olay dile getirilmekle birlikte suçlu gene kadındır. Ataerkil toplumlarda ailede “çocuk olmaması” durumunun ilk suçlusunu her zaman kadındır. Bir kusur ya da kabahat varsa bu kadından kaynaklanmaktadır. Erkek hiçbir zaman durumu kabullenmemekte, erkek gururuna söz söyletmemektedir. Bu durum Piç hikâyesinde şu şekilde anlatılmaktadır. “Ölürken bile başımdan ayrılmayan, beni son nefesimde rahat bırakmayan herif bana o vakitler akla gelmez cefalar çektirmişti. Çocuğu olmuyordu. Her akşam, niçin gebe kalmıyorsun diye beni azarlar, tahrik eder, hırpalardı. Üç sene bu hayata dayanamadım.” (2/2014: 52).

Bu durum ataerkil toplumlarda çok sık görülen bir olaydır. Kadınlar, sadece çocuk olmaması durumunda değil erkek çocuğu olmaması durumunda da aynı tepki ile karşı karşıya kalırlar. Erkekler bu durumu kabul etmediğinden eşlerinin üstüne kuma getirerek güç göstergelerini tekrar göstermektedirler. Toplumumuzda bu anlayışın hala devam ettiğini yer yer görmekteyiz.

Ataerkil toplumlarda erkek çocuk hem neslin devamının sağlanması hem de güç göstergesi bakımından önemli bir yere sahiptir. Ailenin büyüklüğü ve neslin geleceğinin sağlanması erkek çocuğuna bağlıdır. Bunun içindir ki erkek çocuk istemi hikâyelerde görülmektedir. Çanakkale'den Sonra hikâyesinde kahramanımız, hanımı doğumda olduğu için tatlı bir telaş içindedir.

-Beyefendi müjde!

-...

-Kurtuldu, müjde!

-Erkek mi?

-Hayır, bir kız... Nur topu gibi! (9/2014: 130).

“Erkek mi?” vurgusundan anlaşılacağı gibi yazarımız da bir erkek evladı olmasını istemektedir. Perili Köşk hikâyesinde köşkü kiraya vermek için uğraşan bekçinin erkek çocuk vurgusu dikkat çekmektedir. “Demin gösterdiği evi tutunuz küçük ama çok uğurludur. Kim oturursa senesinde erkek çocuğu dünyaya gelir.” (8/2014: 9).

Bu ataerkil anlayış, kadın ve erkekler arasında çocukluktan başlayarak ayrımcılığa neden olmaktadır. Bunu çok iyi kullanan erkek çocukları, daha küçükken bile kız çocuklarına şiddet uygulamakta ve güç gösterisinde bulunmaktadırlar. Ömer Seyfettin, İlk Namaz hikâyesinde konuyu şu şekilde anlatmaktadır. “Niçin erkek olduğumu, erkekliğin ne olduğunu, erkek olmanın yalnız küçük kızları dövmek ve onlara hâkim olmaktan başka da farkları olacağını düşünerek namazı bitirdim.” (8/2014: 22). Aynı zamanda bu hikâyede kadın ve erkeklerin namaz kılışlarıyla ilgili farklılıkları toplumsal cinsiyet bağlamında açıklayan Naci Mert, annenin yaptıklarını ataerkil övünmeye bağlamaktadır. (Mert, 2004: 63).

Ant hikâyesinde erkek ve kız çocuklarının bir arada okuduklarını görmekteyiz. “Erkek çocuklarla kızlar beraber otururlar, beraber okur, beraber oynardık.”(1/2014: 120). Ancak Falaka hikâyesinde belirli bir süreden sonra kız ve erkeklerin ayrıldıklarını görmekteyiz. “Kızları birkaç ay evvel bizden ayırarak başka bir yere ayırmışlardı. “(2/2014: 10). And hikâyesinde kan kardeşliğinden bahseden Ömer Seyfettin, kızların da kendi aralarında kan kardeşi olduklarını öğrenince şaşırılmaktadır. “ Hatta bazı kızlar bile kendi aralarında and içmişlerdi.” (1/2014: 122).

3.6. Dünyanın Nizamı: Öğrenilmiş Çaresizlik

Genç bir kızın ağzından aile içinde kadın- erkek ilişkilerinin anlatıldığı Horoz ve Dünyanın Nizamı hikâyeleri toplumsal cinsiyet kalıp yargıları bakımından önemlidir. Erkek ruhunu anladığını iddia eden genç kız babasını horoza; annesini tavuğa benzeterek kadınların özelliklerini saf, masum, sevimli, fedakâr olarak nitelemektedir:

Ah bu tavuklar!... Dünyada bunlar kadar sevimli, bunlar kadar kendi hallerinde, bunlar kadar saf, bunlar kadar masun başka bir varlık var mıdır? Hayatları bütün bir vazife, bir fedakârlık destanıdır. Bizi beslemek için muntazam yumurtlarlar. Cıvciv çıkarmak için haftalarca karanlıkta aç, susuz, uykusuz, güneşsiz, en müthiş hücumlara karşı kanat açarlar, kendi ısılarıyla yavrularını canlandırırılar. Sonra onları büyütünceye kadar yerlerde buldukları denelerden – obur oldukları halde- kendilerini mahrum ederler. Onları korumak için en müthiş hücumlara karşı kanat açarlar, kendilerinin yüz misli büyük bir düşmanın üstüne atılırlar. Ama bu yücelikleri bu ahlaklıları sanki bir günahmış gibi, Allah, zavallıların başına korkunç bir bela vermiştir: Horoz... (5/2014:114-115)

Toplumsal cinsiyet kalıp yargılardaki kadınsı özelliklerin hemen hemen hepsini görebildiğimiz yukarıdaki bölümde kadınlara doğurganlık özelliğinden dolayı annelik rolü verilmektedir. Anne, çocuğunu her türlü tehlikelere karşı koruyan, bütün fedakârlıkları üstlenerek onları besleyen, büyüten, kendisinden ziyade çocuklarını düşünen bir varlık olarak görülmektedir. Yavruları için bütün tehlikeleri göze alan cesur ve yüce varlıkların en büyük sıkıntıları başlarındaki zalim, korkak, diktatör, geveze ve egoist horozlardır. "Yavaş yavaş her vakit sebepsiz bir öfkeden köpüren babamı da bir horoza benzetmeye başladım. Onun da tipinde bir horozluk vardı." (5/2014: 118). Genç kız, evde babasının yaptıklarını kümesteki horoza benzeterek aralarında bir fark görememiştir.

Hikâyede erkek ve kadınlara bir takım toplumsal cinsiyet kalıp yargılar yüklenmiştir. Kadınlara saf, masum, sevimli, fedakâr, vazife, muhabbet, şefkat, merhamet; Erkeklerle ise bencillik, güç, kudret, merhametsizlik, şiddet ve etrafına korku salan ataerkil toplumlarda görülen özellikler ile anlatılmaya çalışılmıştır. Kadın ve erkek arasındaki bu farklılıklardan etkilenen genç kız konuyu annesiyle konuşmak istemektedir:

Bir gün anneme babamın bu hallerinden şikâyet ettim. Zavallı kadın:
-Yavrum –dedi- bütün erkekler böyledir.
-Bütün erkekler böyle mi?
- Evet
-Hepsi böyle sert mi olur?
- Elbet. Kadın yumuşak erkek sert!

- Bu olur mu anneciğim...bizde insanız... diye itiraz edecektim. Lafımı ağzıma tıktı:
- Dünyanın Nizamı böyle kurulmuş! Kadın, kadın! Erkek efendi!...
Namuslu insanlar bu kaidenin dışına çıkamazlar. (5/ 2014: 119).

Bu farklılıkları benimseyip ve kabul eden anne, kadınları yumuşak, erkekleri sert olarak ifade etmekte, bunları tabiatın doğal kanunları saymakta ve erkekleri efendi olarak görmektedir. Bu anlayışı kabul etmeyenleri de eleştirmektedir. Çünkü bu dünyanın nizamıdır ve bozmaya gelmez. Genç kız, annesi dâhil derdini kimseye anlatamamakta ve bunun içindir ki evliliği hiç düşünmemektedir.

Annem diyor ki:

- Dünyanın düzenini bozamazsın, her kadına mutlaka bir erkek lazım!..."

.....

Eğer bu doğruysa babamın kahırını yeterli değil mi? O ölürse evimizde büyüğün korkusundan ötemeyen kaç tane yavru horoz var! Yeni kümeslere tıklıkmakta, yabancı horozların gagalarını yemekte mana ne? (5/2014: 119).

Horoz hikâyesinin devamı olan Dünyanın Nizami hikâyesinde, genç kız görüşlerini değiştirmektedir. Bu görüş değişikliğinin alt zemini Ömer Seyfettin tarafından tam anlamıyla doldurulmamıştır. Ancak bunu ataerkil anlayış içinde açıklamaya çalışmıştır. "Tavuklara zülüm ha... Onlar dövüldükçe sevinirler. Gagalandıkça neşeleri artar, benim nazarımın altında birbirleriyle ne kavga ne gevezelik edebilirler." (5/2014: 15-16).

Genç kız, içinde yaşadığı düzeni değiştiremeyeceğini anlayınca tam bir öğrenilmiş çaresizlik içinde durumu kabul ederek dünyanın nizamını değiştiremeyeceğini kabul etmektedir. Ömer Seyfettin de genç kız gibi dünyanın nizamını bozma taraftarı değildir. "Evet, dünyanın düzenini bozmaya gelmeyecek. Yani..yani işte, işte... horozsuz kümes mezarlığa benziyor vesselam!" (5/2014: 19).

Yeni Bir Hediye ve Elma hikâyelerinin kahramanlarına bakıldığında erkeklerin gerçekçi ve realist; kadınların ise duygusal ve romantik oldukları görülmektedir. Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları bu hikâyelerde de belirgin bir şekilde işlenmiştir. Aynı zamanda Primo Türk Çocuğu hikâyesinin küçük kahramanı kendisinin bir erkek olduğunu ve hiçbir zaman kadınlar gibi ağlamayacağını dile getirmektedir. "Niçin ağlayacaktı? Kadınlar, zayıflar, kuvvetsizler, adiler, alçaklar ağlardı. O ağlamayacak fakat ağlatacaktı." (6/2014: 138).

3.7. Ah Bir Erkek Olsam!

Ömer Seyfettin, ataerkil kalıp yargılarda ortaya çıkan erkek ve kız çocuğu ayrımcılığını hikâyelerinde dile getirmektedir. Bu yargılardan canı en çok yanan, Yalnız Efe'deki Kezban ile Eleğimsağma hikâyesindeki Ayşe'dir. Yapılanları bir türlü kabullenemeyen kahramanlarımız erkek olmak istemektedirler.

Bir baba ile kızın öyküsünü anlatan Yalnız Efe hikâyesinde Yörük Hoca kızının erkek olmadığı için hayıflanmaktadır. Hikâye Anadolu'da bir köyde -Kumdere- geçmektedir. Bütün köyleri haraca bağlayan bir çeteye karşı verilen mücadeleyi, bozulmuş düzene karşı bir başkaldırıyı anlatmaktadır. Yörük Hoca, medrese eğitimi almış savaşlarda bulunmuş görgülü ve bilgili birisidir. Kendisi artık iyice yaşlanmış ve bu çapulcularla mücadele edecek gücü kalmamıştı. Ya bundan kırk yıl önceki gibi genç ya da kızı Kezban, bir erkek olsaydı işler daha farklı olabilirdi.“ İhtiyar durdu. İri, güzel kızının gidişine baktı. Gayri İhtiyari, ‘Ah şu bir erkek olsaydı! Diye içine çekti. “ (9/2014: 33).

Babasının söylediklerini duyan Kezban, babasının duygularını anlamakta ve aynı şeyleri düşünmekteydi. “ Fakat Kezban, onun dediğini, onun ne için ah ettiğini duymuştu. Evet, erkek olsaydı, erkek olsaydı... Gözünün önüne çamlı dağlar, karlı yollar, hainlerin, hırsızların, namussuzların, zalimlerin murdar çamurlara, kanlara bulanmış cesetleri geldi. Ah bir erkek olsaydı... Fakat işte kızdı! Erkek olmanın çaresi yoktu.”(9/2014: 33). Babasının yapmak istediğini Kezban yerine getirmektedir. Önce babasının intikamını almış sonra dağlara çıkarak zalimlerin korkulu rüyası olmuş, halk arasında destanlaşarak “Yalnız Efe” adıyla anılmaya başlamıştır. Tek başına gezen, erkek kılığında dolaşan Yalnız Efe yüzünü kadınlardan başka hiç kimseye göstermez.

Yalnız Efe hikâyesindeki Kezban, adaleti sağlamak amacıyla erkek olmuş, amacına ulaşmış, efsaneleşmiş bir karakter olarak karşımıza çıkarken Eleğimsağma hikâyesindeki Ayşe, rüyasında erkek olmuş ve etrafındakilere korku salarak isteklerini yaptırmaya çalışmaktadır. Bu iki karakter arasındaki en büyük fark birisi gücü sosyal ve toplumsal yararlılık amacıyla kullanmakta diğeri ise kendi çıkarları için kullanmaktadır.

Eleğimsağma hikâyesinin kahramanı Ayşe on yaşındadır. Ailesiyle birlikte Anadolu'nun küçük ve şirin bir köyü olan Bozkaya'da yaşamaktadırlar. Evde tek

başına kaldığı bir gün hayaller kurmaya başlar. Hayalinde hep erkek olmayı istemektedir. Erkek olmayı çok isteyen Ayşe, dışarıda eleğimsağmayı fark eder. Gökkuşağının altından geçerek kendisinin erkek olacağına inanır. Hemen dışarı çıkarak gökkuşağının altından geçmeye çalışır. Gökkuşağının altından geçmek için çok uğraşmış ve yorulmuştur. Az dinlenmek için uzandığı çalılıkların arasında uyuyakalır. Rüyasında eleğimsağmanın altından geçerek kendisinin erkek olduğu görür. Ayşe, hemen abisinin erkek elbiselerini giyerek yapmak istediklerini sırasıyla yapar. Tam Kurt Hoca'yı öldürecekken babasının yumruklarıyla uykusundan uyanır. Gördüklerinin bir hayal olduğunu anlayan Ayşe, hüngür hüngür ağlayarak eve döner.

Eleğimsağma, Yeni Mecmua dergisinde 9 Ağustos 1917 senesinde yayımlanmıştır. (Alangu,1968:587) Ömer Seyfettin 'in Anadolu'yu ve Anadolu insanın hayatını anlattığı hikâyelerinden birisidir. Bu yazarın halka ve millete yönelişidir. (Mert, 2004: 279). Hikâye Anadolu'da Bozkaya isminde bir köyde geçmektedir. Zaman olarak beş altı saatlik bir zaman dilimini kapsamaktadır. Şahıs kadrosuna bakıldığında başkahraman Ayşe, köyün imamı Kurt Hoca, Hasan, Gülsüm, Ayşe'nin annesi- babası ve köylülerden oluşur.

Hikâye toplumdaki iş bölümünü anlatan cümlelerle başlamaktadır. Anadolu'da kadın evde, ev işlerinin yanında aile bütçesine de katkı sağlar. Bez tezgâhlarının başında mekik dokuyarak ürünler ortaya koyar. Üretilen bu ürünler evdeki erkek tarafından pazarda satılır. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığına dayalı bir iş bölümü bulunmaktadır. Kadınlar evde ev işleri ve dokumayla meşgulken erkeklere kadınların evde ürettikleri ürünleri pazarda satmak görevi verilmiştir. Burada sadece kadınların değil küçük kızların da üzerine düşen görevi yerine getirdikleri görülmektedir : “Küçük Ayşe, sabahtan beri önünde mekik dokuduğu yüksek bez tezgâhından kalktı. Yorgun yorgun gerindi. Bugün evde yapayalnızdı. Babasıyla kardeşleri dün erkenden kasabaya, pazara gitmişlerdi.” (7/2014: 23).

Küçük Ayşe, sabahtan beri çalıştığı tezgâhın başında yorgun düşmüştür. Biraz dinlenmek için aynada kendini izlemeye başlar. Aynanın karşındayken güzelliğinin farkına varır. Daha on yaşında bile yokken koca bir kız gibi görünüyordu. Bu güzelliği ve büyümesi kendisinden çok köylüleri ilgilendirmekteydi. Geçenlerde köyün imamı örtüye girmesi konusunda onu uyarmıştı.

“Ne güzelim ben, ayol... diye güldü...” (7/2014: 23) buruk bir sevinç yaşamaktaydı. Bu güzelliği onu hiç ilgilendirmiyordu çünkü büyüdükçe yapmaktan çok hoşlandığı güreşmeyi, ata binmeyi, silah atmayı, birdirbir oynama gibi toplum tarafından erkeklerle özdeşleştirilen cinsiyet ayrımcılığına dayanan oyunlardan vazgeçmek zorunda kalacaktır. Bunun içindir ki : “ Ne güzeldi. Amma bu güzelliğin bu gür saçların, bu kömür gözlerin bu al yanakların onca hiç ehemmiyeti yoktu. İcini çekti. -Ah, erkek olsaydım.... dedi” (7/2014: 24).

Bu durumdan kurtulmanın tek yolu vardır o da erkek olmaktır. Ayşe kendini bir an erkekmiş gibi düşünerek neler yapacağını hayal etmeye başlar:

Bir kere yalnız Bozkaya'nın değil, hatta bütün kazanın birinci pehlivanı olacaktı. Sonra... Meşhur bir efe... ve mutlaka Zaimoğullarının küçük kızını alacaktı. Muharebelere girecek, göğsü nişanlarla dolacak, dağları aşacak, cesur köy delikanlıların yaptıkları gibi haftalarca ayı avlarında dolaşacaktı .” (7/2014: 25)

Erkeklik bir güç göstergesidir. Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarında erkek her zaman güçle anılır. Güçlü ve kuvvetli olmak, savaşmak, av yapmak erkeğin en belirgin özellikleridir. Ayşe de hayalinde gücünü ve kuvvetini ön plana çıkaracak işleri yapmayı ister. İlk önce bütün ilçede tanınmış bir pehlivan olacaktır. Bununla birlikte meşhur bir efe. Savaşlara katılacak savaşlarda kahramanlıklar gösterecek başkaları tarafından taltif edilecektir.

Ataerkil toplumlarda erkekler gücünü ve kuvvetini gösterecek işler yapmaktan hoşlanırlar. Çünkü güç ve kuvvet erkeklik sembolü olduğu kadar erkeklere toplumda sosyal statü kazanmanın da yolunu açmaktadır. Bu özellikler tipik bir ataerkil toplum özelliklerini yansıtan bizim toplumumuz için de geçerlidir. Eski Türkler’de kahramanlık göstermeyen çocuklara isim dahi verilmemektedir. Hatta verilen isimler de çocukların göstermiş olduğu kahramanlıklara göre değişmektedir.

Kahramanımız Ayşe burada sadece, erkek olmak istememekte erkeğin getireceği güç ve sosyal statüden de yararlanarak toplum tarafından bilinen ve saygı duyulan biri olmak istemektedir. Ayşe bu düşüncelerinde kendine göre haklıdır. Toplum kadın ve erkeklerden oluşmaktadır. O günün şartlarında kadınların toplum içindeki durumları bellidir. Erkeklerin de toplumdaki oynadığı rolü sosyal statüsüne göre değişmektedir. Topluma yön veren erkekler ya ilim ve irfan özelliklerine sahip ya da güç, kuvvet ve zenginlikleriyle tanınmış ve söz sahibi olmuş kişilerdir. Bunun

içindir ki Ayşe kendisine ne babası-abisini ne de köyün imamı Kurt Hoca'yı örnek almış; bunların yerine efeleri, pehlivanları, kahramanları örnek almıştır.

Ayşe'ye göre erkeklik saygınlık, yiğitlik, güç ve özgürlüktür. Pehlivan ve efelerde bulunan yiğitlik ve güç; kahramanlarda bulunan saygınlık; erkek olmanın getirdiği rahatlık ve özgürce hareket etme. " ...ve mutlaka Zaimoğullarının kızını alacaktı." cümlesinden de anlaşılacağı üzere evleneceği kızı seçebilme özgürlüğü. Erkeklerin evleneceği kızı seçebilme hakkı varken kızların eş seçme özgürlüğünün olmadığı görülmektedir. (Albez, 2009: 98). Aksine kızların evleneceği kişiyi bekleme görevi verilmiştir. Ayşe'de erkek olduğunda mutlaka Zaimoğulları'nın küçük kızı Gülsüm ile evleneceğini belirtmektedir. Bu durumu yazar hikâyenin başında da okuyucuya hissettirmeye çalışmıştır: " Annesiyle ablası da komşuda idiler; belki de Zaimlerde..." (7/2014: 23)

Erkek olma hayalini kurarken gökkuşağını fark eder. Halk tarafından batıl bir inanç olarak bilinen gökkuşağının altından geçen kız, erkek; erkek de kız olur düşüncesine kapılıp gökkuşağının altından geçerek erkek olacağına inanır:

Ara sıra hafif bir yağmur serpiliyordu. Ayşe tamamiyle hayallerine daldı. Cansız bir heykel gibi hiç kıvıldamıyordu. Fakat... birdenbire yüreği atmaya başladı. Sarardı. Nefesi tutuluyordu. Acaba o söz sahi mi? Ama yalan olma ihtimali var mı? Kızardı. Başını ellerinin içine aldı. Evet. Ömründe bu kadar yakın bir eleğimsağma görmemişti. (7/2014: 25)

Ömer Seyfettin, hikâyelerinde halk edebiyatı ve halk inanışlarını sıkça kullanan bir yazardır. (Alangu, 1968: 341). Bu hikâyede de gökkuşağının altından geçme inancını olay örgüsünün merkezine almıştır. Gökkuşağının altından geçmekle ilgili halk arasında değişik inançlar vardır: Gökkuşağının altından geçilmesiyle her şeyin tersine döneceği, gökkuşağının altından geçenlerin istediği şeyin gerçekleşeceği ve gökkuşağının altından geçenlerin cinsiyet değiştireceği bunlardan bazılarıdır. Günümüzde de bunlara inanan insanlar bulunmaktadır. " İşte bu kadar köyün yakınına inmiş olan bu eleğimsağmanın koşup bir kere altından geçse... Erkek olacaktı! Bundan hiç şüphesi yoktu." (7/2014: 25).

Burada asıl sorulması gereken soru: Ayşe niçin bu kadar erkek olmak istemektedir? Bu sorunun cevabı hikâyede erkek ve kız çocuklarının arasındaki eşitsizlikler ve kızların üzerindeki toplumsal baskıdan kaynaklanmaktadır. Bu baskıdan bunalan Ayşe, çözüm yolunu erkek olmakta bulmaktadır. Gökkuşağının altından geçerek rüyalara dalmaktadır.

Küçük Ayşe'nin erkek olarak yaptığı ilk iş üstündeki kız kıyafetlerinden kurtulmak olacaktır. Artık erkektir ve erkek olduğu için erkek kıyafetleri giymesi gerekmektedir. Çünkü toplumsal cinsiyet kalıp yargıları kız-erkekleri giysileriyle de ayırmaktadır. Erkek olduğunu giysileriyle de herkese göstermek istemektedir. “ Ağabeyinin bayramlıklarını çıkardı. Giydi. Vücuduna çok dar geliyordu. Duvardan martini de aldı. Omzuna taktı. Dışarı çıktı.” (7/2014: 27). Genç delikanlı bir erkek olduğu için ikinci iş olarak abisinin silahını almak olacaktır. Şimdi artık tam bir erkek olan Ayşe, bunu bütün köylüye göstermek için köy meydanına gider.

Hasan ile Gülsüm'ün evlendiğini duyunca hemen düğün yerine varır. Düğünde güreşen pehlivanlara meydan okur ve onlarla ikişer ikişer güreşerek hepsini yener. Erkeklik sembolü olan kuvvetini herkese göstermek ister. Bu güçlü ve kuvvetli efeyi ilk defa gören köylüler şaşkınlıkla kim olduğunu öğrenmeye çalışırlar. Kendisinin aslında Ayşe olduğunu, eleğimsağmanın altından geçerek erkek olduğunu köylüye anlatır. Köylüler olup bitenlere akıl sır erdiremezler.

Hasan'a zor kullanarak onu Gülsüm 'den boşatır. Kurt Hoca'ya da kendisiyle Gülsüm'ün nikâhını kıyması için baskı uygular ancak Kurt Hoca bunun caiz olmadığını söyleyerek nikâhı kıymaz. Ayşe Kurt Hoca'ya daha fazla şiddet uygulamaya başlar, Kurt Hoca da köylüyü Ayşe'nin üzerine kışkırtmaya başlar. Ayşe, minarede Kurt Hoca'nın boğazını sıkıp tam öldürecekken yere düşüp başını taşa çarpar. ”Gözünü açınca kafasını yumruklayan babasını gördü: Domuzun kızı, ne arıyordun burada?” (7/2014: 31). Gördüklerinin bir rüya olduğunu babasının sözleriyle anlayan Ayşe, içinde bulunduğu durumu etrafındakilere açıklayamaz.

Babası, annesi, ağabeyi, Hasan ve komşular üç dört saattir çalılıarın arasında uyuyakalan Ayşe'yi aramaktadır. Ayşe bir kız değil de erkek olsaydı ailesi ve köylüler üç dört saat evde olmayan çocuğu bu kadar telaşla ararlardı acaba? Bu durum da toplumsal cinsiyet ayrımcılığının bir göstergesidir. Erkek çocuk eve geç gelebilir fakat kız çocuğunun eve geç gelmesi yasaktır. Erkek çocuğu kızlarla gezdiğinde ailesi için gurur duyulacak bir harekete sebep olmuşken, kız çocuğu erkeklerle gezerse utanç kaynağı olarak görülür. (Çaycı, 2014: 8). Erkek gezer, dolaşır, kendini korur, erkeğe bir şey olmaz bakış açısı karşısında her zaman korunmaya muhtaç, kendi başına bir iş yapamayan, güçsüz ve göz önünde bulundurulmak istenen bir kız çocuğu anlayışı ile karşılaşılmaktadır.

Ayşe'yi bulduklarında babası ve annesi ona sözlü ve fiili şiddet uygulamaktadır. İşin garip tarafı bu fiili şiddetten Ayşe'yi korumaya çalışan, rüyasında onu öldürmekle tehdit ettiği, zorla Gülsüm'den boşattığı muhtarın oğlu korucu Hasan'dır. Rüya ve gerçek birbirinden farklıdır. Rüyasında Hasan'a şiddet uygulayan Ayşe, gerçek hayata döndüğünde annesi-babası tarafından dövülürken onu kurtarmaya çalışan Hasan'dır. Bu tezatlıklar içinde hayat bütün acı gerçekliği ile gözünün önündedir. Eve dönerken Kurt Hoca'nın sözleri " Örtüye koyun onu, örtüye... Artık onun açık dolaşması caiz değil." (7/2014: 32) hala kulaklarında çınlamaktadır.

Ağlamak bir nevi içinde bulunduğu ortamı değiştiremeyen kişilerin ortama uyum sağlama çabası ya da anlatmak isteyip anlatamadıklarının duygusal çözümlemesidir. "Zavallı Ayşe hiç sesini çıkaramıyor, utancından yerlerin dibine geçiyor, bastığı çamurlara bakarak, bütün göğsünü sarsan derin hıçkırıklarla hüngür hüngür ağlıyordu." (7/2014: 32).

Güç ve otorite karşısında baskıya uğrayan Ayşe, eline geçirdiği ilk fırsatta gücün göstergesi olarak şiddet uygulamaktadır. Bu da hikâyenin kendi içindeki bir tezadıdır. Ayşe'nin de toplumu değiştirmektense bir erkek gibi davranarak düzene ayak uydurduğu görülür. Kız çocuklarının ve kadınların neler çektiğini bildiği halde onları bu durumlarından kurtarmak için değişik yollar aramaktansa aynı baskıyı kendisi de yapmaktadır. Bu durumu Necati Mert şu şekilde açıklamaktadır:

Eleğimsağma verilmiş cinsiyetin verili toplumsal değerler önünde, kimliğin insana yük olacağını anlatan bir hikâyedir. Fakat Ayşe'nin tavrı, verili düzeni kendi cinsiyeti içinde kalarak sorgulamak olmuyor. O, hoşnutsuzluğunu köktenci bir yoldan çözmek, gökkuşağının altından geçerek, erkek olmak istiyor. Oysa bu imkânsız. Hem de bir bakıma verili düzene olmak demektir. (Mert, 2004: 280).

Hikâyede kız ve erkek çocukları arasındaki farklılıklar küçük bir kız çocuğu olan kahramanın gözünden anlatılmaya çalışılmıştır. Küçük kahramanımız çocukluğunu doyasıya yaşayamadan bu toplum tarafından ortaya konulan cinsiyet farklılıklarıyla mücadele etmeye çalışmaktadır. Hikâyede kız çocukları ve kadınların durumuna genel olarak bakıldığında şu manzara ile karşılaşılmaktadır: 1.Ev işlerini yapmak. 2.Belli bir yaşa geldiğinde kapanmak. 3. Ev işlerinin yanında aile bütçesine katkı sağlamak amacıyla evde tezgâh başında ürünler üretmek. 4. Hayatını bir ev ve komşular arasında dar bir çerçeve içinde geçirmek. 5. Evleneceği kişiyi seçmek bir tarafa ailenin uygun gördüğü birisiyle evlenmek. 6. Hayatı sürekli kontrol altında

- olacak 7. Yanlış ve olumsuz davranışta bulunduğu fiili ve sözlü şiddete uğramak
8. Özgür ve istediği şekilde hareket edememek.

Erkek ve erkek çocuklarının belirgin özelliklerine bakıldığında yukarıda saydıklarımızın tam tersi bir manzara ile karşılaşmaktadır: Özgür ve istediği gibi hareket etmek, eş seçiminde bulunabilmek, ev dışında bir hayata sahip olmak, güç ve kuvvetini gösterecek uğraşlar içinde bulunmak, ata binmek, silah edinmek ve kullanmak, ava çıkmak, savaşa katılmak vb.

“Tablo 4.” Eleğimsağma Hikâyesindeki Kadın ve Erkekler Arasındaki Farklılıklar

Sıra No	Kadınların Özellikleri	Erkeklerin Özellikleri
1	Ev işlerini yapmak	Ev dışındaki işlerle uğraşmak
2	Tezgâh başında çeşitli ürünler üretmek	Üretilen malları pazarlamak
3	Hayatlarını dar bir çerçevede geçirmek	Hayatlarını ev dışında farklı mekânlarda geçirmek
4	Eş seçiminde bulunamamak	Eş seçiminde bulunmak
5	Belli bir yaşa geldiklerinde kapanmak zorunda kalmaları	Herhangi bir baskı altında olmamaları
6	Özgür hareket edememek	Özgür hareket etmek
7	Fiili ve sözlü şiddete uğramak	Ata binmek, ava çıkmak
8	Her zaman kontrol altında bulunmak	Silah edinmek ve kullanmak
9	Erkeklerin çizdikleri sınırlılıklar içinde yaşamak	Savaşa katılmak, kahramanlıklar göstermek
10	Baskıya maruz kalmak	Baskı uygulamak

SONUÇ

Ömer Seyfettin'in hikâyelerine genel olarak bakıldığında aile ve aileyi ilgilendiren hikâyelerinde, ailesini anlattığı çocukluk anıları, kadın –erkek ilişkileri, çocuk-ebeveyn ilişkileri, aşk, evlilik ve boşanma ile ilgili düşünceler, ailenin ekonomik durumu, dini konular ve batıl inançlar, milliyetçilik, namus, aldatma, yalan söyleme gibi toplumun aksayan yönleri vardır. Çocukluk anılarını anlattığı hikâyelerinde kendi ailesinden ve yaşadığı çevre hakkında bilgiler vermektedir. Tarihi hikâyelerinde ise millet ve vatan sevgisi üzerinde durduğundan kahramanların aileleri hakkında fazla bilgi vermemiştir.

Hikâyelerinde, namus, yaşantı, ahlak, kültür ve milliyetçilik gibi özellikleri Türk ve yabancı ailelerde karşılaştırma yaparak anlatmaya çalışmıştır. Özellikle özenilen Avrupa'nın nasıl bir yaşantı içinde olduğunu gözler önüne sererek bilinçsizce yapılan Batılaşma merakının Türk toplumunda açmış olduğu yaralar üzerinde durmuştur.

Ömer Seyfettin aileyi insanın kendini güvende hissettiği tek liman, dışarıdaki bütün olumsuzlukların unutulduğu yer olarak görmektedir. Bunun içindir ki hayatının büyük bir bölümünü bekâr olarak geçiren yazar mutlu ve sıcak bir aile yaşantısının özlemini duymaktadır.

Aile reisi olarak ataerkil anlayıştan gelen baba hâkim roledir. Ancak ev içinde ve dışında erkekleri yönlendiren, aileyi yöneten kadınlar da mevcuttur. Aile hayatı mahremdir. Aile içi sırlar herkesin içinde ulu orta yerlerde söylenmemelidir. Hikâyelerin çoğunluğunda anne, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile görülmektedir

Ailede çocuk mutluluk kaynağı olarak görülür. Çünkü çocuk gelecektir, gelecek ise umuttur. Çocuklar büyüdükçe aile ile sıkıntılar da ortaya çıkmaktadır. Aile içinde çocuklara sözlü ve fiziki şiddet, başka bir mekâna gönderme gibi çeşitli cezalar verilmektedir. Çocuklar anneleri ile daha rahat bir iletişim kurabilirken babalarından korkmakta ve çekinmektedirler. Bundan dolayıdır ki annelere sürekli bir muhabbet ve özlem duyulmaktadır. Babalar otoriter ve baskıcı bir yapıya sahip olduklarından zaman zaman çatışmalar yaşanmaktadır.

Kadın erkek ilişkilerinde erkekler olaylara realist bir tavırla yaklaşırken kadınlar daha duygusal olmayı tercih etmektedir. Bunun içindir ki kadınların en

büyük sıkıntısı kendilerini duygusal anlamda anlamaya çalışmayan erkeklerdir. Lüks hayat içinde yaşama arzusu, iyi giyinme ve modayı takip etme, açılan çeşitli eğlence merkezleri aile içinde kadın erkek ilişkilerini zayıflatarak dışarıya bağımlı hale getirmiştir. Kimi erkekler günün çoğunu eğlence merkezlerinde geçirerek ailelerinden uzaklaşmış kimi kadınlar ise moda, süs ve özeni uğruna eşlerine yalan söyleyerek kötü yollara düşme meyli göstermişlerdir.

Türk toplumunda gerçek anlamda aşkın bulunmadığını sadece edebi metinlerde ve hayallerde aşkın yaşadığını dile getirmektedir. Aşkın olmayışının nedenini aile ve toplumsal baskıdan dolayı uygun sosyal ortamların bulunmamasına bağlamaktadır.

Ömer Seyfettin iki çeşit evlilik üzerinde durmaktadır. Görücü usulü ile yapılan evlilikler ezbere evlilik; severek, isteyerek ve anlaşarak yapılan evlilikler serbest evlilik. Aile hayatındaki mutluluk ile evlilik arasında ilişki kuran Ömer Seyfettin, Türk toplumundaki ailelerin mutlu olmamalarının nedeni görücü usulü ile yapılan evliliklere bağlamakta serbest evliliklerin aile hayatındaki mutluluğun artıracağına inanmaktadır. Serbest evliliğin getirdiği mutluluğu kahramanı yabancı olan hikâyelerde anlatmaya çalışmıştır.

Ömer Seyfettin ideal eş tipinde şu özellikleri aramaktadır: Bilgili, kültürlü, içinde yaşadığı toplumun özelliklerini bilen, milli değerlere sahip çıkabilen, şekil ve gösteriş budalası olmayan, hayatını ailesine adanmış ve ailesi için her şeye katlanan. Bu özellikler bize Bomba hikâyesindeki Magda'yı hatırlatmaktadır.

Boşanmayı bir cinayet olarak gören yazar özellikle görücü usulü ile yapılan evlilikleri kadınlara verilen ikinci bir ceza olarak nitelendirmektedir. Pamuk İpliği hikâyesinde evlilik ve boşanma ile ilgili düşüncelerini bir ermeni kızın ağzından vererek İslamiyet ile Hıristiyanlığın karşılaştırmasını yapmakta ve doğaya en uygun anlayışın İslami anlayış olduğunu vurgulamaktadır. Evlenme ve boşanma konusunda insanların inandığı değerlerin ne kadar etkili olduğunu Primo Türk Çocuğu hikâyesinde anlatmaya çalışmıştır.

Namus konusu Ömer Seyfettin'in üzerinde durduğu en önemli olgulardan birisidir. Bazı hikâyelerinde genç kızların namus anlayışı üzerinde durmuş, Müslüman ailelerindeki namus anlayışı ile yabancılardaki namus anlayışını karşılaştırarak çarpıcı hikâyelere imza atmıştır. Ancak son zamanlarda ülkenin içinde

bulunduğu durumdan kaynaklanan toplumdaki ahlaki bozuklukların getirdiği yalan söyleme, hırsızlık, aldatma gibi olumsuz davranışların etkisi üzerinde de durmuştur.

Ömer Seyfettin din olgusu üzerinde de durmuş ve ülkenin içinde bulunan olumsuz durumun dinin tam anlamıyla anlaşılmasından yanlış yorumlanmasından kaynaklandığını belirtmiştir. Bu durumdan çıkışı gerçek anlamda dini öğrenerek uygulamadan geçtiğini savunmuştur. Aynı zamanda insanların dini duygularını kullanarak kendilerine çıkar sağlayan kişileri ve batıl inançlardan dolayı kendini küçük düşüren insanları hicvetmekten çekinmemiştir. Yalan söyleyenleri de hikâye içinde kendi yöntemleriyle cezalandırmıştır.

Ömer Seyfettin'in kadın bedeninin görünürlüğü ve cinsellik konularında dönemin diğer yazarlarına bakıldığında daha serbest hareket ettiği görülmektedir. Bu serbestlik, kahramanı yabancı olan hikâyelerde daha belirgindir. Kahramanı Türk olan hikâyelerde kadın bedeninin görünürlüğünü çeşitli tasvirlerle heykele benzeterek yapmaktadır. Kadınların cinsel bir nesne olarak görüldüğü hikâyeler de bulunmaktadır.

Kadınların saf, masum, sevimli, fedakâr, vazife, muhabbet, şefkat, merhamet, duygusal; erkeklerin ise bencillik, güç, kudret, merhametsizlik, şiddet, realist gibi kadın ve erkeklerle özdeşirilen toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ve rolleri görülmektedir.

Kadınların eğitilmiş olmasını isteyen yazar, çalışmalarına pek sıcak bakmamaktadır. Kadınların özel alanda ev ekonomilerine katkı sağlamalarını desteklemekte iken kamusal alanda çalıştırmayı uygun görmemektedir. Kamusal alanda öğretmenlik, terzilik gibi bayan mesleği olarak görülen işlerde çalışmalarını istemektedir.

Kadın erkek arasındaki toplumsal statü farklarının belirginliği, kız ve erkek çocukları arasında görülen toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, kadınların sadece özel alan içinde bulunmaları, kadının korunmaya muhtaç bir varlık olarak görülmesi, güç ve otoriteyi elinde bulunduranların şiddet ve baskı yoluyla istediklerini yaptırmak, eğilimi, her konuda kadının suçlu olarak görülmesi ve kadınlara duyulan güvensizlik gibi birtakım özelliklerden yola çıkarak hikâyelerinde ataerkil anlayışın hâkim olduğu görülmektedir. Bu hâkim anlayıştan kurtulmak isteyen kahraman örnekleri

mevcut ise de toplumun kalıp yargılarını kıramayarak öğrenilmiş çaresizlik içerisinde yaşanan hayatı kabullenmek zorunda bırakılmışlardır.

Hikâyelerinde anlattığı ekonomik ve ahlaki bozukluklardan, bilinçsizce yapılan Batılaşma hareketlerinden, halkın içine düştüğü ümitsizlikten kurtulmanın yolu milli ve manevi değerlerle yüklü, bilgili, kültürlü, kendi ayakları üstünde durabilen, geçmişini bilen geleceğe ümitle bakabilen bir toplumdur.

KAYNAKÇA

- Aktaş, Ş. (1992). *Ömer Seyfeddin. Büyük Türk Klasikleri Ansiklopedisi (C 11,130-138)*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Akyüz, K. (1979). *Modern Türk edebiyatının ana çizgileri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Alangu, T. (1968). *Ömer Seyfettin ülkücü bir yazarın romanı*, İstanbul: May
- Albez, C. (2009). *Türk Milli Eğitim Sistemi'nin genel amaçları bağlamında Ömer Seyfettin'in eserlerindeki çocuk imgesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Argunşah, H. (2000). *Ömer Seyfettin bütün eserleri. Şiirler, mensur şiirler, fıkralar, hatıralar, mektuplar*. İstanbul: Dergah
- Aydemir, C. (2005). "Modern Türk hikâyeciliğinde Ömer Seyfettin etkisi". Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. S. 13, 54-61.
- Banarlı, N. S. (1987). *Resimli Türk edebiyatı tarihi (2 Cilt)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Beyitoğlu, Y. K. (2018). "İdeal bir toplum yaratmak: Ömer Seyfettin'in hikâyelerinde toplumsal eleşiri". Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi. C. 3, S. 1, 26-53.
- Boratav, P. N. (1982). *Folklor ve edebiyat-1*. İstanbul: Adam Yayıncılık.
- Canatan, K. ve Yıldırım, E. (2011). *Aile sosyolojisi*. İstanbul: Açılım Kitap.
- Ceyhan, A. (2018). "Değerler eğitimi bakımından Ömer Seyfeddin'in birkaç hikâyesi". Türk Dili Dergisi, C.68, S.800, 55-61.
- Cunbur, M. (1992). *Ömer Seyfettin'in hayatı ve eserleri*. Doğumunun Yüzüncü Yılında Ömer Seyfettin. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Çaycı, M. Ş. (2014). *Toplumsal cinsiyet bağlamında kadın: cinsiyet ayrımcılığının kadın ağzı türkülerinde işlenişi*. Yayınlanmamış yüksek lisan tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, İstanbul.
- Çoşkun, A. (2011). *Sosyal değişme, kadın ve din*. İstanbul: Rağbet
- Demir, A. (2007, Eylül). "Ömer Seyfettin'in hikâyelerinde milli kimlik inşa unsuru olarak mekân". Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmalar Kongresi. Ankara.
- Demircan, S. (2016). "Ömer Seyfettin'in bazı hikâyelerinde dönemim eğitim anlayışındaki bazı aksaklıklar: insan-mekân". Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi. C. 5, 132-139.

- Dökmen, Z. Y. (2009). *Toplumsal cinsiyet, sosyal psikolojik açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Eren, Z. (2015). *Baba karnım acıktı anne bisikletim bozuldu. İngiliz ve Türk kadın yazarların çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet*. Ankara: Favori Yayınları
- Enginün, İ. (1992). “*Ömer Seyfettin hikâyeciliği*”. Doğumunun Yüzüncü Yılında Ömer Seyfettin. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Enginün, İ. (1984). “*Ömer Seyfettin’in hikâyelerinde yabancılar*”. Doğumunun 100. Yılında Ömer Seyfeddin. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Esen, N. (1991). *Türk romanında aile kurumu*. T.C Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu Başkanlığı. Ankara: Yücel.
- Huyugüzel, Ö. F. (1984). “*Ömer Seyfeddin’in İzmir yılları ve bu devrede yazdığı hikâyeler*”. Doğumunun 100. Yılında Ömer Seyfeddin. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Gözler, H. F. (1976). *Ömer Seyfettin*. İstanbul: Çağdaş Yayınevi.
- Gürbüz, H. (2000). “*Sosyal meseleler açısından Ömer Seyfettin hikâyeleri*”. Hece Dergisi Türk Öykücülüğü Özel Sayısı, S.46/47, 199-211.
- İleri, S. (2018). “*Türk öykücülüğünün genel çizgileri*”. Türk Dili Türk Öykücülüğü Özel Sayısı. S. 286, 2-29.
- Kaplan, M. (1984). “*Bahar ve Kelebekler’in tahlili*”. Doğumunun 100. Yılında Ömer Seyfeddin. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Kabaklı, A. (2006). *Türk Edebiyatı (3 Cilt)*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları
- Karabulut, M. (2013). “*Hikâye tekniği bakımından Ömer Seyfettin’in ‘Beyaz Lale’ hikâyesi*”. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları. C. 10 , S.18, 117-129.
- Karabulut, R. (2017). “*Ömer Seyfettin’in hikayesinde kadınlar dünyası*”. Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi. C. 2, S. 2, 64-89.
- Köysüren, A. Ç. (2013). *Kültürel ve dini algıda toplumsal cinsiyet*. İstanbul: Sentez
- Kudret, C. (1978). *Edebiyatımızda hikâye ve roman*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Kütükçü, T. (2010). *Türk kadın yazınında kadın bedeni ve cinselliğin temsili*. İstanbul: Cinius
- Köşgeroğlu, N. (2010). *Kalın duvar ince zar. Toplumsal cinsiyet ekseninde kadın*. Ankara: Alter

- Lekesiz, Ö.(1997). *Türk edebiyatında öykü* (5 Cilt). İstanbul: Kaknüs
- Mert, N. (2014). *Ömer Seyfettin islamcı, milliyetçi ve modernist bir yazar*. İstanbul: Kaknüs
- Ogur, E. (2011). "Ömer Seyfettin'in tarihi konulu hikâyelerinde değerler". Uludağ Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi. C.12, S.20, 91-108.
- Ortaylı, İ. (2016). *Osmanlı toplumunda aile*. İstanbul: Timaş.
- Önertoy, O. (1995). *Ömer Seyfettin'de milliyetçilik düşüncesi*. Doğumunun Yüzüncü Yılında Ömer Seyfettin. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Parlatır, İ. (1995). "Genç Kalemler Hareketi İçinde Ömer Seyfettin". Doğumunun Yüzüncü Yılında Ömer Seyfettin. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Polat, N. H. (2007). Ömer Seyfettin. *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)* (C 34, 80-82). İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları.
- Polat, N. H. (2018). *Ömer Seyfettin bütün nesirleri (fıkralar, makaleler, mektuplar ve çeviriler)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- Seyfettin, Ö. (2014). *Bütün Hikâyeleri 1*. İstanbul: ABC Üç Harf .
- Seyfettin, Ö. (2014). *Bütün Hikâyeleri 2*. İstanbul: ABC Üç Harf .
- Seyfettin, Ö. (2014). *Bütün Hikâyeleri 3*. İstanbul: ABC Üç Harf .
- Seyfettin, Ö. (2014). *Bütün Hikâyeleri 4*. İstanbul: ABC Üç Harf .
- Seyfettin, Ö. (2014). *Bütün Hikâyeleri 5*. İstanbul: ABC Üç Harf .
- Seyfettin, Ö. (2014). *Bütün Hikâyeleri 6*. İstanbul: ABC Üç Harf .
- Seyfettin, Ö. (2014). *Bütün Hikâyeleri 7*. İstanbul: ABC Üç Harf .
- Seyfettin, Ö. (2014). *Bütün Hikâyeleri 8*. İstanbul: ABC Üç Harf .
- Seyfettin, Ö. (2014). *Bütün Hikâyeleri 9*. İstanbul: ABC Üç Harf .
- Seyfettin, Ö. (2014). *Bütün Hikâyeleri 10*. İstanbul: ABC Üç Harf .
- Tural, S. (1984). "Ömer Seyfeddin'in hayatı ve eserleri". Doğumunun 100. Yılında Ömer Seyfeddin. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Türk Dil Kurumu, (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- Yener, C. (2018). "Ömer Seyfettin'in öykücülüğüne toplu bir bakış". Türk Dili Türk Öykücülüğü Özel Sayısı. S. 286, 44-53.

EKLER

EK -1-

Kitaplarda Bulunan Hikâyeler ve Sayfa Aralıkları

1. KİTAP		4.KİTAP	
Hikâye Adı	Sayfa Aralığı	Hikâye Adı	Sayfa Aralığı
Bomba	9-33	Tos	77-87
Hürriyet Bayrakları	34-46	Kıskançlık	88-97
Muhteri	47-62	Ferman	98-112
Zeytin Ekmek	63-86	Teke Tek	113-123
Yuf Borusu Seni Bekliyor	87-92	Namus	124-129
Topuz	93-101	5.KİTAP	
Vire	102-117	Yüksek Ökçeler	9-12
Ant	118-127	Dünyanın Nizamı	13-19
Nasıl Kurtarmış	128-132	Bekârlık Sultanlıktır	20-25
Yüz akı	133-136	Türkçe Reçete	26-31
2. KİTAP		Nişanlılar	32--36
Falaka	9-18	İnsanlık ve Köpek	37-47
Kızıl Elma Neresi ?	19-29	Acıklı Bir Hikâye	48-52
Büyücü	30-40	Pireler	53-61
Piç	41-55	Mermer Tezgâhı	62-74
Bir Temiz Havlu Uğruna	56-62	Rütbe	75-82
Terakki	63-68	Uçurumun Kenarında	83-88
Ruzname (Günlük)	69-124	Cesaret	89-97
Elma	125-128	Düşünme Zamanı	98-112
Kurbağa Duası	129-138	Horoz	113-121
3.KİTAP		Tavuklar	122-125
Pembe İncili Kaftan	9-24	Aşk ve Ayak Parmakları	126-131
Başını Vermeyen Şehit	25-38	Antiseptik	132-136
Tarih Ezeli Bir Tekrardır	39-39	6.KİTAP	
Tuhaf Bir Zülüm	70-80	Diyet	9-22
Mehdi	81-89	Forsa	23-29
Nezle	90-98	Teselli	30-39
Yeni Bir Hediye	99-106	Kütük	40-53
İffet	107-108	Nakarat	54-77
Çirkinliğin Esrarı	109-118	Primo Türk Çocuğu	78-145
Acaba Ne İdi?	119-131		
4. KİTAP			
Beyaz Lale	9-48		
Bahar ve Kelebekler	49-64		
Tuğra	65-66		
Öpücüğün İlke Biçimi	67-76		

7. KİTAP		9.KİTAP	
Hikâye Adı	Sayfa Aralığı	Hikâye Adı	Sayfa Aralığı
Üç Nasihat	9-22	Yalnız Efe	9-53
Eleğimsağma	23-32	Niçin Zengin Olmamış ?	54-66
Türbe	33-41	Dama Taşları	67-80
Hafiften Bir Seda	42-50	Makul Bir Dönüş	81-93
İrtica Haberi	51-63	Gizli Mabed	94-104
Nadan	64-71	Havyar	105-110
Şefkate İman	72-76	Yemin	111-117
Velinimet	77-84	Bir Vasiyetname	118-120
Memlekete Mektup	85-94	Nokta	121-123
Müjde	95-99	Çanakkale'den Sonra	124-131
Kaç Yerde	100-111		
Pamuk İpliği	112-128	10.KİTAP	
Kumrular	129-130	Bir Çocuk: Aleko	9-34
Muayene	131-132	Çakmak	35-42
		Apandisit	43-46
8.KİTAP		Keramet	47-49
Perili Köşk	9-17	Devletin Menfaati Uğruna	50-59
İlk Namaz	18-25	Ay Sonunda	60-63
İlk Cinayet	26-30	Korkunç Bir Ceza	64-69
Kaşığı	31-36	Bit	70-74
Koleksiyon	37-42	Gurultu	75-85
Aşk Dalgası	43-56	Balkon	86-98
At	57-59	Lokanta Esrarı	99-107
Mehmâemken	60-78	Külâh	108-119
Baharın Tesiri	79-91	Uzun Ömer	120-124
Birdenbire	92-100	Binecek Şey	125-132
Miras	101--111		
Rüşvet	112-115		
Bir Hayır	116-121		
İlk Düşen Aşk	122-133		

ÖZGEÇMİŞ

Mahmut BEKTAŞ, 30.09.1980 tarihinde Samsun Havza 'da doğdu. Havza İmam Hatip Lisesi'ni bitirdikten sonra Gazi Osman Paşa Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden 2001 yılında mezun oldu. Mezuniyetinden bu yana Milli Eğitim Bakanlığı'nda öğretmen olarak görev yapan Mahmut Bektaş, orta derecede İngilizce bilmektedir.

İletişim Bilgileri:

Email : mahmutbektas1980@mynet.com

Telefon : 506 781 41 21

